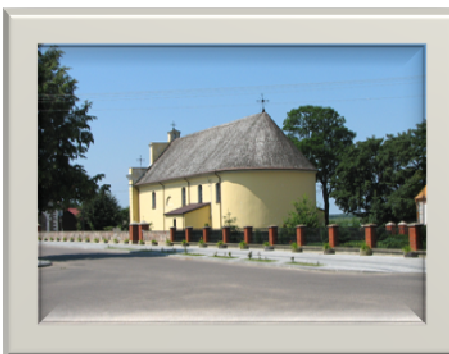

**Lokalna Strategia
Rozwoju Obszaru
LGD
Fundacja
Biebrzańska**

w ramach PROW na lata
2007 - 2013

**LGD Fundacja Biebrzańska
styczeń 2009 r.**

Lokalna Strategia Rozwoju Obszaru LGD Fundacja Biebrzańska w ramach PROW na lata 2007 – 2013

**Opracował zespół w składzie:
Mariusz Siłakowski
Jarosław Budnik
Michał Matyskiel**

LGD Fundacja Biebrzańska
styczeń 2009 r.

Spis treści

I.	Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju	- 5
1.1.	Struktura organizacyjna LGD	-6
1.2.	Zasady i sposób rozszerzania składu LGD	- 9
1.3.	Struktura ciała decyzyjnego	-10
1.4.	Sposób dokonywania zmian składu ciała decyzyjnego	-12
1.5.	Rola i zadania ciała decyzyjnego	-13
1.6.	Rola i zadania organu wykonawczego	-13
1.7.	Zasady i procedury funkcjonowania LGD	-14
1.7.1.	Zasady funkcjonowania Rady Fundacji Biebrzańskiej oraz procedury wyboru operacji przez LGD	-14
1.7.2.	Zasady funkcjonowania Sekretariatu Fundacji Biebrzańskiej	-23
1.7.3.	Zaplecze techniczne funkcjonowania LGD Fundacja Biebrzańska	-30
II.	Charakterystyka obszaru LGD Fundacja Biebrzańska	-31
2.1.	Położenie administracyjne	-32
2.2.	Struktura przestrzenna	- 34
2.3.	Środowisko przyrodnicze	-35
2.3.1.	Budowa geologiczna	-35
2.3.2.	Ukształtowanie powierzchni terenu	-36
2.3.3.	Klimat	-36
2.3.4.	Wody	-37
2.3.5.	Gleby	-38
2.3.6.	Roślinność	-39
2.3.7.	Zwierzęta	-39
2.4.	Ochrona przyrody na obszarze LGD Fundacja Biebrzańska	-39
2.4.1.	Parki Narodowe	-39
2.4.2.	Parki Krajobrazowe i rezerваты przyrody	-40
2.4.3.	Obszary Chronionego Krajobrazu	-40
2.4.4.	Obszary Natura 2000	-41
2.4.5.	Zasoby przyrodnicze nie objęte ochroną konserwatorską	-42
2.5.	Dziedzictwo kulturowe	-43
2.6.	Środowisko społeczno-gospodarcze	-44
2.6.1.	Uwarunkowania historyczne i kulturowe	-44
2.6.2.	Edukacja i wychowanie	-46
2.6.3.	Aktywność społeczna	-46
2.6.4.	Zasoby geologiczne	-48
2.6.5.	Zaopatrzenie w wodę	-48
2.6.6.	Stan systemów oczyszczania ścieków	-48
2.6.7.	Obszary zmeliorowane	-49
2.6.8.	Zaopatrzenie w ciepło	-50
2.6.9.	Telekomunikacja	-50
2.6.10.	Transportowe układy komunikacyjne	-50
2.6.11.	Syntetyczna charakterystyka gmin obszaru LGD Fundacja Biebrzańska	-52
III.	Diagnoza stanu rozwoju obszaru LGD Fundacja Biebrzańska	-65
3.1.	Analiza wskaźnikowa	-66
3.1.1.	Wprowadzenie	-66
3.1.2.	Metodyka analizy wskaźnikowej	-67

3.2.	Analiza ładu ekologicznego	-69
3.2.1.	Podsumowanie analizy ładu ekologicznego	-69
3.3.	Analiza ładu społecznego	-82
3.3.1.	Podsumowanie analizy ładu społecznego	-82
3.4.	Analiza ładu gospodarczego	-91
3.4.1.	Podsumowanie analizy ładu gospodarczego	-91
3.5.	Analiza SWOT	-98
3.6.	Determinanty rozwoju obszaru Fundacji Biebrzańskiej	-108
IV.	Wizja, cele oraz planowane przedsięwzięcia LSR	-111
4.1.	Wizja rozwoju obszaru LSR, misja LGD Fundacja Biebrzańska, cele Lokalnej Strategii Rozwoju	-112
4.2.	Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach LSR	-113
4.2.1.	Opis przedsięwzięć w kontekście realizacji celów LSR	-115
4.3.	Wskaźniki realizacji celów i przedsięwzięć LSR	-123
4.4.	Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia I „Wyspy aktywności”	-125
4.5.	Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia II „Biebrzańskie Ekomuzea”	-128
4.6.	Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia III „Bagna Biebrzańskie - to wciąga”	-131
4.7.	Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia IV „Biznes na bagnie”	-134
4.8.	Spójność specyfiki obszaru z celami LSR	-136
4.9.	Uzasadnienie podejścia zintegrowanego i innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	-138
4.9.1.	Podejście zintegrowane	-138
4.9.2.	Podejście innowacyjne	-139
4.10.	Opis procesu przygotowania LSR	-140
4.11.	Budżet LSR	-143
4.12.	Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	-145
4.13.	Zasady i sposób ewaluacji własnej	-146
4.14.	Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi	-148
4.15.	Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	-151
4.16.	Podsumowanie	-152
4.17.	Źródła i materiały wykorzystane do opracowania LSR	-153
	Załączniki	-155

I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju

1.1. Struktura organizacyjna LGD

1) Lokalna Grupa Działania **Fundacja Biebrzańska** została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 28.04.2006 pod numerem: 0000256253, jako forma prawna- fundacja.

Budowanie partnerstwa w ramach tworzenia LGD Fundacja Biebrzańska odbywało się w ramach prowadzonych konsultacji społecznych prowadzonych przez Związek Komunalny „Biebrza” na przełomie 2005/2006r. Spotkania te miały charakter warsztatów i szkoleń z zakresu:

- budowania partnerstwa
- tworzenie i obsługi stron internetowych
- metody projektowania działań

Najważniejszym jednak celem spotkań było określenie słabych i mocnych stron oraz potencjału gmin. Wypracowano propozycje realizacji celów z uwzględnieniem potrzeb sektorów publicznych, społecznych i gospodarczych. Podmioty zainteresowane współpracą oraz działaniem w ramach Lokalnej Grupy Działania, jako fundatorzy powołały do życia Fundację Biebrzańską w akcie notarialnym A 1078/2006 w dniu 8 kwietnia 2006 r.

Fundatorzy Fundacji Biebrzańskiej

- 1) MONIECKIE STOWARZYSZENIE WSPIERANIA I ROZWOJU WSI,
- 2) TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ ZIEMI KORYCIŃSKIEJ,
- 3) AUGUSTOWSKO – PODLASKIE STOWARZYSZENIE EKO – ROLNIKÓW IM. L. PACA I K. BRZOSTOWSKIEGO,
- 4) TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ SUCHOWOLI,
- 5) STOWARZYSZENIE „PLACÓWKA”,
- 6) TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ LIPSKA N/BIEBRZĄ,
- 7) LUDOWY KLUB SPORTOWY „DĄB”,
- 8) TOWARZYSTWO MIŁOSNIKÓW ZIEMI TRZCIAŃSKIEJ,
- 9) TOWARZYSTWO OCHRONY PRZYRODY PTAKI POLSKIE,
- 10) PRACOWNIA ARCHITEKTURY ŻYWEJ.

Pozostały podmioty nie wchodzące w skład Fundatorów, współpracują z FB jako Partnerzy na podstawie złożonych deklaracji Partnerstwa i przyjętych przez Radę Fundacji, którą tworzą Fundatorzy oraz Partnerzy wybrani przez członków rady Fundacji (**tabela 1**).

Tabela 1. Wykaz partnerów tworzących „Fundację Biebrzańską” z uwzględnieniem podziału na sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy

Sektor społeczny	
1.	Biebrzański Klub Przyrodników przy Gimnazjum i Zespole Szkół w Suchowoli
2.	Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomość Osowiec – Twierdza 58/15
3.	Zrzeszenie Producentów Sera Korycińskiego „Swojskiego”
4.	Stowarzyszenie LKS „DĄB”, 16 – 200 Dąbrowa Białostocka ul. Solidarności 1
5.	Osowieckie Towarzystwo Fortyfikacyjne
6.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sztabińskiej im. K.
7.	Towarzystwo Ochrony Przyrody Ptaki Polskie, 19 – 110 Goniądz ul. Kościuszki 26/11
8.	Stowarzyszenie Gmin Biebrzańskich, 16 – 315 Lipsk ul. Kościelna 3
9.	Parafialny Zespół Caritas w Jaminach
10.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia” w Dąbrowie Białostockiej
11.	Stowarzyszenie Ekoturystyczne „Biebrza koneserom”, ul. Wyzwolenia 8A/3 19 – 100 Mońki
12.	Pracownia Architektury Żywej, 16 – 315 Lipsk ul. Rynek 2
13.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jastrzębna II – Ostrowie; Jastrzębna II 16 – 310 Sztabin
14.	Stowarzyszenie „Placówka”, 16 – 200 Dąbrowa Białostocka Bagny 17A
15.	Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Biebrza”, Sztabin Pl. K. Brzostowskiego
16.	Goniądzkie Stowarzyszenie Turystyczne, „Dolina Biebrzy” 19 – 110 Goniądz
17.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Trzciańskiej
18.	Monieckie Stowarzyszenie Wspierania i Rozwoju Wsi
19.	Towarzystwo Przyjaciół Lipska ,16 – 315 Lipsk ul. Rynek 23A
20.	Towarzystwo Przyjaciół Suchowoli, 16 – 150 Suchowola Pl. Kościuszki
21.	Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Augustowie, ul. Rynek Zygmunta Augusta 27 16 – 300 Augustów
22.	Augustowsko – Podlaskie Stowarzyszenie Eko – Rolników im. L. Paca i K. Brzostowskiego,16 – 310 Sztabin ul. Augustowska 13
23.	Stowarzyszenie „Farmer”, 16 – 315 Lipsk Krasne 5
24.	Stowarzyszenie Twórców Ludowych Oddział Suwałki – koło w Lipsku
25.	Ludowo Uczniowski Klub Sportowy „Biebrza” – ul. Szkolna 1, 16 – 315 Lipsk
26.	Stowarzyszenie Miłośników Lipskiej Pisanki i Tradycji, ul. Rynek 2, 16-315 Lipsk
27.	Fundacja im. Agnieszki Marczyńskiej, Różanystok 13 B, 16-200 Dąbrowa Białostocka
28.	Stowarzyszenie Agroturystyczne „Raj Bobra”, 19-100 Mońki
29.	Fundacja im.ks. Jerzego Popiełuszki na rzecz Liceum Ogólnokształcącego w Suchowoli
30.	Żurawski Mirosław, Lipsk ul. Wesota 5
31.	Trochimowicz Piotr, Nowy Lipsk 23
32.	Karol Borowski, Hamulka 10
33.	Wiesław Hańczaruk gm. Nowy Dwór
34.	Stanisław Hryniewicz, 16 – 205 Nowy Dwór ul. Grodzieńska 44

35	Tarasewicz Jan Nowy Dwór
36	Celina Krzywicka, 16 – 315 Lipsk ul. Saperów 53.
37	Lucyna Romańczuk, 16 – 315 Lipsk ul. Miejska 10
38	Skokowski Tadeusz ,16 – 315 Lipsk Krasne 46
39	Małgorzata Chalaburda
40	Jan Kułak, Hamulka 9 16 – 200 Dąbrowa Białostocka
Sektor publiczny	
41	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Lipsku
42	Nadleśnictwo Augustów, 16 – 300 Augustów ul. Turystyczna 19
43	Urząd Gminy Korycin
44	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Korycin
45	Gminny Ośrodek Kultury w Jaświłach Bożena Korolczuk
46	Rada Miejska Komisja ds. Turystyki i promocji w Goniądzu Moczydłowski Sławomir
47	Zespół Szkół w Dąbrowie Białostockiej
48	Zespół Szkół Samorządowych w Lipsku, 16 – 315 Lipsk ul. Szkolna 1
49	Urząd Gminy Janów ,16 – 130 Janów ul. Sokółka 18
50	Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki ,Knyszyńska 2A 16 – 140 Korycin
51	Biebrzański Park Narodowy, 19 – 110 Osowiec – Twierdza 8
52	Związek Komunalny Biebrza, 16 – 150 Suchowola
53	Urząd Miejski w Suchowoli, 16 – 150 Suchowola Pl. Kościuszki 5
54	Gmina Jaświły, Jaświły 7 19 – 124 Jaświły
55	Gmina Mońki, ul. Słowackiego 5A 19 – 100 Mońki
56	Urząd Gminy Trzcianne, ul. Wojska Polskiego 10 19 – 104 Trzcianne
57	Gmina Lipsk, ul. Kościelna 3 16 – 315 Lipsk
58	Zespół Szkół w Różanymstoku, 16 – 200 Dąbrowa Biał. Różanystok 14
59	Ochotnicza Straż Pożarna w Netcie II, 16 – 320 Bargłów
60	Urząd Gminy Nowy Dwór
61	Gminna Spółka Wodna „Brzozówka” Suchowola Pl. Kościuszki 5
62	Nadleśnictwo Czarna Białostocka
Podmioty Gospodarcze	
63	Zakład Działalności Gospodarczej Teresa Trzasko, Nowy Lipsk 53
64	BIOM Sp. Z o.o. w Dąbrowie Białostockiej, 16 – 200 Dąbrowa Białostocka
65	Gospodarstwo Agroturystyczne „Dolina Biebrzy”
66	Biuro Rachunkowe „ABAK” Krystyna Piesko, ul. Plac Kościuszki 5, 16-100 Sokółka
67	Gospodarstwo Agroturystyczne „Na uboczu” Dolistowo Stare I 144, 19-124 Jaświły

Udział procentowy poszczególnych sektorów partnerów LGD Fundacja Biebrzańska stanowi:

Sektor społeczny	58 %
Sektor publiczny	31 %
Sektor Gospodarczy	11 %

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż wszystkie podmioty zarejestrowane jako stowarzyszenia i fundacje i działające na terenie LGD Fundacja Biebrzańska, są reprezentowane zarówno jako partnerzy Fundacji. Wskazuje to na wysoką aktywność sektora społecznego i daje duże szanse na realizację wielu przedsięwzięć w ramach programu Leader.

1.2. Zasady i sposób rozszerzania składu LGD.

Poszerzanie składu LGD Fundacja Biebrzańska odbywa się na zasadzie przyjęcia Partnerów do Rady Partnerstwa w formie uchwały podejmowanej przez Radę Fundacji na podstawie pisemnej deklaracji składanej przez podmiot zainteresowany przystąpieniem do LGD Fundacja Biebrzańska. Rada Partnerstwa jest ciałem społecznym, działa na zasadzie dobrowolnego wkładu pracy i jest otwarte dla wszystkich wykazujących gotowość działania zgodnego z celami Fundacji.

Radę Partnerstwa tworzą:

- jednostki sektora publicznego – działające w Radzie Partnerstwa poprzez swoich przedstawicieli,
- podmioty gospodarcze - działające w Radzie Partnerstwa poprzez swoich przedstawicieli,
- organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne - działające w Radzie Partnerstwa poprzez swoich przedstawicieli,
- osoby fizyczne, których obszar działania pokrywa się z terenem działalności Fundacji i którzy zadeklarują realizację celów Fundacji.

Rada Fundacji przyjmuje też rezygnację i decyduje o odwołaniu Partnera z Rady Partnerstwa w sytuacjach:

- a) nie uczestniczenia przez kolejne dwa lata w posiedzeniach Rady Partnerstwa,
- b) utraty praw publicznych w wyniku prawomocnego orzeczenia sądu,
- c) utraty osobowości prawnej przez członka, będącego osobą prawną,
- d) naruszenia postanowień statutu.

Członkostwo osoby fizycznej w Radzie Partnerstwa wygasa w przypadku jej śmierci. Wygaśnięcie członkostwa stwierdza Rada Fundacji w drodze uchwały.

1.3. Struktura ciała decyzyjnego.

Ciałem decyzyjnym w LGD Fundacja Biebrzańska jest Rada Fundacji, w skład której wchodzi przedstawiciele Fundatorów Fundacji oraz osoby wybrane spośród Partnerów Fundacji.

Skład Rady Fundacji Biebrzańskiej przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Członkowie Rady Fundacji Biebrzańskiej.

Lp.	Nazwa podmiotu delegującego	Imię i Nazwisko	Siedziba, telefon, e-mail	Sektor
1	Monieckie Stowarzyszenie Wspierania i Rozwoju Wsi	Mirostaw Bielski	ul. Strażacka 3 19-100 Mońki	Spółeczny
2	Towarzystwo Miłośników Ziemi Trzciańskiej	Aneta Malinowska	19-104 Trzcianne , ul. W.P. 11, tel. 0 85 738 53 35	Spółeczny
3	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Korycińskiej	Anna Stankiewicz	ul. Knyszyńska 2a 16-140 Korycin	Spółeczny
4	Stowarzyszenie Placówka	Adam Mastowski	Bagny 17a, 16-200 Bagny	Spółeczny
5	Towarzystwo Przyjaciół Lipska	Lech Łepicki	ul. Rynek 23 a 16-315 Lipsk tel.0 87 64 23 014	Spółeczny
6	Urząd Gminy w Janowie	Justyna Grabowicz	Sokółska 18 16-130 Janów telefon: (085)7216288 ugjanow@zetobi.com.pl	Publiczny
7	Biebrzański Park Narodowy	Wojciech Dudziuk	Osowiec-Twierdza 8, 19-110 Goniądz tel/fax (0-85) 738 06 20 biebrza@biebrza.org.pl	Publiczny
8	Związek Komunalny Biebrza	Jan Joka	19-124 Jaświły tel. (0-85) 716-80-05	Publiczny
9	Stowarzyszenie Twórców Ludowych	Stanisława Ewa Mucha	Lipsk	Spółeczny

10	Pracownia Architektury Żywej	Celina Rudzińska	ul. Rynek 2 16-315 Lipsk tel.087 642 22 52 pracownia_lipsk@vp.pl	Społeczny
11	Towarzystwo Przyjaciół Suchowoli	Jan Kotuk	Plac Kościuszki 13 16-150 Suchowola	Społeczny
12	LKS „Dąb” Dąbrowa	Tomasz Sztukowski	16-200 Dąbrowa Białostocka	Społeczny
13	Zespół Szkół im. Gen. N. Sulika w Dąbrowie Białostockiej	Jarosław Budnik	ul. 1000-lecia P.P. 24 16-200 Dąbrowa Białostocka Tel 085 71 21 124	Publiczny
14	Augustowsko-Podlaskie Stowarzyszenie Eko-rolników	Andrzej Chilicki	ul. Augustowska 13 16-310 Sztabin 087 641 20 76 os-@wp.pl	Społeczny
15	Towarzystwo Ochrony Przyrody Ptaki Polskie	Katarzyna Ramotowska	19 – 110 Goniądz ul. Kościuszki 26/11	Społeczny
16	Robert Dembowski		Wroceń 44 19-110 Goniądz 0 85 738 39 26 r.dembowski@op.pl	Społeczny
17	INN CONSULTING	Siłakowski Mariusz	Nowy Lipsk 16-315 Lipsk	Gospodarczy
18	Gmina Goniądz	Tadeusz Kulikowski	Goniądz Plac 11 Listopada 38 16-110 Goniądz	Publiczny

Skład Rady odzwierciedla Partnerów Fundacji i reprezentuje wszystkie sektory, a więc: publiczny, społeczny i gospodarczy. Największy udział wśród Partnerów jest udział sektora społecznego, co przedkłada się na skład ciała decyzyjnego FB, gdzie w składzie Rady większość stanowią członkowie społeczni i gospodarczy - 72%. Sektor publiczny zaś stanowi 28% składu organu decyzyjnego tj. Rady Fundacji. Ponadto wszystkie gminy wchodzące w skład LGD mają swych reprezentantów w ciele decyzyjnym poprzez reprezentanta Związku Komunalnego Biebrza.

1.4. Sposób dokonywania zmian składu ciała decyzyjnego

Zapisy § 16 Statutu regulują sposób powoływania i zmiany składu Rady Fundacji

1. Rada liczy do 20 członków.
2. Liczbę członków pierwszego składu Rady określa Fundator w drodze uchwały podjętej zwykłą większością głosów.
3. Członków Rady powołuje Rada w drodze uchwały, z tym że członków pierwszego składu Rady powołuje Fundator, z zachowaniem zasad określonych poniżej.
4. W skład Rady z mocy statutu wchodzi przedstawiciele każdego z Fundatorów delegowani po jednym przez każdego z Fundatorów do składu Rady, zaś pozostałe osoby wybierane są spośród osób wskazanych przez każdego z Partnerów.
5. Co najmniej 50% członków Rady muszą stanowić przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych w rozumieniu przepisów o Narodowym Planie Rozwoju, działających na obszarze działania Lokalnej Grupy Działania, przy czym w składzie Rady nie może być mniej niż 40% kobiet i mniej niż 40% mężczyzn.
6. Rada odwołuje członka w przypadku:
 - a) złożenia pisemnej rezygnacji z udziału w pracach Rady,
 - b) cofnięcia delegacji przez Fundatora lub rekomendacji przez Partnera,
 - c) nieusprawiedliwionych nieobecności na dwóch kolejnych posiedzeniach Rady,
 - d) naruszenia postanowień statutu.
7. Członkostwo w Radzie wygasa w przypadku śmierci członka Rady.
8. W razie powołania członka Rady za jego zgodą do Zarządu lub nawiązania przez członka Rady stosunku pracy z Fundacją, a także w sytuacji wystąpienia okoliczności opisanych w § 15 Statutu – członkostwo takiej osoby w Radzie wygasa.
9. Wygaśnięcie członkostwa w Radzie stwierdza Rada w drodze uchwały.
10. Rada wybiera ze swego grona Przewodniczącego Rady, Zastępcę Przewodniczącego Rady i Sekretarza, tworzących Prezydium Rady Fundacji. Przewodniczący Rady lub w jego zastępstwie – Zastępca Przewodniczącego Rady, kieruje pracami Rady, reprezentuje ją na zewnątrz oraz zwołuje posiedzenia Rady i im przewodniczy.
11. Członkowie Rady nie pobierają wynagrodzenia z tytułu udziału w pracach tego organu, w miarę posiadanych środków przysługuje im jednak zwrot udokumentowanych wydatków związanych z uczestnictwem w pracach tego organu, w tym kosztów podróży.

1.5. Rola i zadania ciała decyzyjnego

Do Zadań Rady Fundacji należy:

- 1) uchwalanie na wniosek Zarządu strategii i planów operacyjnych oraz kierunków działania Fundacji;
- 2) sprawowanie bieżącego nadzoru i kontroli nad działalnością Fundacji;
- 3) ocena pracy Zarządu, rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych sprawozdań Zarządu udzielenie członkom Zarządu absolutorium.
- 4) wyznaczanie biegłych do badania sprawozdań finansowych Fundacji;
- 5) zatwierdzenie sprawozdania finansowego Fundacji;
- 6) podejmowanie uchwał w sprawie zmiany statutu Fundacji, połączenia z inną fundacją oraz likwidacji fundacji;
- 7) powoływanie i odwoływanie członków Zarządu;
- 8) ustalanie wysokości i zasad wynagrodzenia członków Zarządu i zatwierdzanie przedkładanych przez Zarząd zasad wewnętrznej organizacji Fundacji;
- 9) uchwalanie dokumentu Lokalnej Strategii Rozwoju;
- 10) uchwalanie procedur związanych z udzielaniem pomocy przez Fundację;
- 11) dokonuje wyboru operacji, projektów zgodnych z Lokalną Strategią Rozwoju;
- 12) podejmowanie uchwał w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia członkostwa w Radzie Partnerstwa, Radzie Fundacji oraz Zarządzie.
- 13) podejmowanie uchwał w sprawie określenia liczby członków Rady,
- 14) podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych Fundacji, przekraczających zakres zwykłego zarządu.
- 15) podejmowanie uchwał w innych sprawach wnioskowanych przez Zarząd lub członków Rady.

uchwalanie regulaminu działalności Rady i innych Regulaminów uszczegóławiających zasady postępowania.

1.6. Rola i zadania organu wykonawczego

Organem wykonawczym i reprezentującym LGD na zewnątrz jest Zarząd Fundacji Biebrzańskiej, do którego zadań należy:

- a) przygotowywanie projektów uchwał Rady Fundacji oraz sposobu ich realizacji;
- b) sprawowanie zarządu majątkiem Fundacji, w tym wynajmowanie i wydierżawianie mienia Fundacji;

- c) opracowywanie projektów strategii rozwoju obszarów wiejskich i planów operacyjnych;
- d) dokonywanie formalnej oceny wniosków ubiegających się o finansowanie nie przewidzianych w ramach realizacji LSR.
- e) przygotowywanie wniosków o pomoc finansową na działania przewidziane dla Lokalnych Grup Działania w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.
- f) uchwalenie regulaminu Sekretariatu Fundacji;
- g) powoływanie Dyrektora Sekretariatu Fundacji;
- h) ustalanie wymiaru zatrudnienia i zasad wynagradzania pracowników Fundacji.

Członkowie Zarządu i Rady Fundacji nie pozostają ze sobą w stosunku pokrewieństwa, małżeństwa oraz zależności zawodowej.

1.7. Zasady i procedury funkcjonowania LGD

1.7.1. Zasady funkcjonowania Rady Fundacji Biebrzańskiej oraz procedury wyboru operacji przez LGD

Funkcjonowanie Rady Fundacji oraz procedury wyboru projektów do wsparcia przez LGD określa Regulamin Rady Fundacji.

.

REGULAMIN

Rady Fundacji Biebrzańskiej

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Rada Fundacji Biebrzańskiej, zwana w dalszej części Regulaminu „Radą”, działa na podstawie obowiązujących przepisów prawa, postanowień Statutu Fundacji i postanowień niniejszego regulaminu.

§ 2

Niniejszy Regulamin określa szczegółowy tryb działania Rady Fundacji w zakresie:

- a) sposobu odbywania posiedzeń i podejmowania uchwał,
- b) sposobu przeprowadzenia wyborów uzupełniających członków Rady Fundacji,
- c) sposobu przeprowadzenia wyborów członków Zarządu Fundacji,
- d) trybu zatwierdzania projektów do realizacji,

e) obowiązków i praw członków organów Fundacji.

§ 3

W skład Rady wchodzi osoby powołane na podstawie § 16 Statutu Fundacji, które złożyły pisemne oświadczenia o spełnianiu warunków uczestnictwa w Radzie, określonych w § 15 Statutu.

§ 4

Tryb powoływania i odwoływania członków Rady określa § 16 Statutu Fundacji.

§ 5

Rada Fundacji wykonuje swoje uprawnienia i obowiązki zgodnie z § 18 i § 19 Statutu Fundacji.

§ 6

Członkowie Rady wykonują swoje obowiązki osobiście.

§ 7

1. Rada może delegować członków do indywidualnego wykonywania poszczególnych czynności nadzorczych lub powoływać komisje do zbadania bądź przygotowania określonej sprawy.
2. Zlecając czynności członkom, Rada określa cel, zasady i sposób działania.

II. Posiedzenia Rady.

§ 8

W posiedzeniach Rady mogą uczestniczyć osoby nie wchodzące w skład organów Fundacji.. Osoby te są zapraszane przez Prezydium Rady z własnej inicjatywy lub na wniosek dwóch członków Rady lub Zarządu.

§ 9

1. Posiedzenia Rady przygotowuje i zwołuje Prezydium Rady, proponując porządek posiedzenia, miejsce, dzień i godzinę rozpoczęcia posiedzenia.
2. O posiedzeniu Rady Fundacji informowani są Prezes Zarządu, Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Rady Partnerstwa.
3. Zaproszenia na posiedzenie Rady podpisuje członek Prezydium Rady.

§ 10

Zawiadomienia o posiedzeniu dokonuje się listami, faksem lub przy użyciu elektronicznych środków komunikowania (poczta e-mail), na co najmniej 7 dni przed planowanym posiedzeniem. Zawiadomienie winno zawierać termin, miejsce i porządek posiedzenia.

§ 11

Posiedzeniom Rady przewodniczy jej Przewodniczący, a w przypadku jego nieobecności Zastępca Przewodniczącego lub wskazany przez Przewodniczącego lub Zastępcę inny Członek Rady.

§ 12

1. Po otwarciu posiedzenia prowadzący je stwierdza na podstawie listy obecności zdolność do podejmowania uchwał przez zebranych.
2. W przypadku nieobecności na posiedzeniu Sekretarza jego funkcję wypełnia jeden z członków Rady wyznaczony przez prowadzącego posiedzenie.

§ 13

1. Po stwierdzeniu prawomocności posiedzenia Rady, jego przewodniczący proponuje projekt porządku dziennego, który powinien zawierać:
 - a) Przyjęcie porządku posiedzenia.
 - b) Przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia.
 - c) Podjęcie uchwał po przedstawieniu ich projektów i dyskusji.
 - d) Sprawozdanie Zarządu z wykonywania uchwał Rady.
 - e) Sprawy różne i wnioski.
2. Wnioski w sprawie zmiany porządku obrad przyjmowane są w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów.
3. Protokół z poprzedniego posiedzenia Rady winien być udostępniony członkom Rady do zapoznania się przed rozpoczęciem obrad i nie musi być odczytywany w trakcie posiedzenia.
4. Sprawozdanie z pracy Zarządu składa Prezes Zarządu lub wyznaczony przez niego członek Zarządu.

§14

1. Przewodniczący Obrad czuwa nad sprawnym przebiegiem i przestrzeganiem porządku posiedzenia, otwiera i zamyka dyskusje oraz udziela głosu w dyskusji.
2. Przedmiotem wystąpień mogą być tylko sprawy objęte porządkiem posiedzenia.
3. W dyskusji głos mogą zabierać członkowie Rady, członkowie Zarządu oraz osoby zaproszone do udziału w posiedzeniu. Przewodniczący Rady może określić maksymalny czas wystąpienia.
4. Przewodniczący obrad w pierwszej kolejności udziela głosu osobie referującej aktualnie rozpatrywaną sprawę, osobie opiniującej operację, Prezesowi Zarządu LGD lub w razie jego nieobecności wyznaczonemu Członkowi Zarządu, a następnie pozostałym dyskutantom według kolejności zgłoszeń. Powtórne zabranie głosu w tym samym punkcie porządku obrad możliwe jest po wyczerpaniu listy mówców. Ograniczenie to nie dotyczy osoby referującej sprawę, osoby opiniującej operację oraz przedstawiciela Zarządu.
5. Przewodniczący Obrad może udzielić głosu poza kolejnością zgłoszonych mówców, jeżeli zabranie głosu wiąże się bezpośrednio z głosem przedmówcy lub w trybie sprostowania, jednak nie dłużej niż 2 minuty. Poza kolejnością może także udzielić głosu członkom Zarządu, osobie referującej sprawę i osobie opiniującej projekt.

6. Jeżeli mówca w swoim wystąpieniu odbiega od aktualnie omawianej sprawy lub przekracza maksymalny czas wystąpienia, przewodniczący obrad zwraca mu na to uwagę. Po dwukrotnym zwróceniu uwagi Przewodniczący Rady może odebrać mówcy głos. Mówca, któremu odebrano głos, może zażądać w tej sprawie decyzji Rady. Rada podejmuje decyzję; niezwłocznie po wniesieniu takiego żądania.
7. Jeżeli treść lub forma wystąpienia albo też zachowanie mówcy w sposób oczywisty zakłóca porządek obrad lub powagę posiedzenia. Przewodniczący Obrad przywołuje mówcę do porządku lub odbiera mu głos. Fakt ten odnotowuje się w protokole posiedzenia.
8. Po wyczerpaniu listy mówców Przewodniczący Rady zamyka dyskusję.
9. W razie potrzeby Przewodniczący Obrad może zarządzić przerwę w celu wykonania niezbędnych czynności przygotowawczych do głosowania, na przykład przygotowania poprawek w projekcie uchwały lub innym rozpatrywanym dokumencie, przygotowania kart do głosowania.
10. Po zamknięciu dyskusji Przewodniczący Rady rozpoczyna procedurę głosowania. Od tej chwili można brać głos tylko w celu zgłoszenia lub uzasadnienia wniosku formalnego o sposobie lub porządku głosowania i to jedynie przed zarządzeniem głosowania przez Przewodniczącego Obrad.
11. Poza kolejnością udziela się głosu w sprawie zgłoszenia wniosku formalnego, w szczególności w sprawach:
 - a. stwierdzenia quorum
 - b. sprawdzenia listy obecności,
 - c. przzerwania, odroczenia lub zamknięcia obrad,
 - d. zmiany porządku posiedzenia (kolejności rozpatrywania poszczególnych punktów).
 - e. głosowania bez dyskusji,
 - f. zamknięcia listy mówców,
 - g. ograniczenia czasu wystąpień mówców,
 - h. zamknięcia dyskusji,
 - i. zarządzenia przerwy,
 - j. zarządzenia głosowania imiennego,
 - k. przeliczenia głosów,
 - l. reasumpcji głosowania.
12. Wniosek formalny powinien zawierać zadanie i zwięzłe uzasadnienie, a wystąpienie w tej sprawie nie może trwać dłużej niż 2 minuty.
13. Rada rozstrzyga o wniosku formalnym niezwłocznie po jego zgłoszeniu. O przyjęciu lub odrzuceniu wniosku Rada rozstrzyga po wysłuchaniu wnioskodawcy i ewentualnie jednego przeciwnika wniosku.

14. Po wyczerpaniu porządku posiedzenia Przewodniczący Obrad zamyka posiedzenie.

§ 15

1. Posiedzenia Rady są protokołowane. Protokół powinien zawierać datę i porządek obrad, podpisaną listę obecnych członków Rady i zaproszonych gości, streszczenie dyskusji, wyniki głosowań oraz zdania odrębne. Uchwały, plany, sprawozdania, wnioski i inne materiały będące przedmiotem obrad powinny być dołączone do protokołu.
2. Protokół z posiedzenia Rady podpisuje osoba sporządzająca go oraz przewodnicząca posiedzeniu Rady.
3. Protokoły numeruje się kolejną cyfrą arabską odpowiadającą numerowi posiedzenia Rady w danej kadencji i oznaczeniu roku kalendarzowego.
4. Protokoły z posiedzeń Rady są przechowywane w siedzibie Fundacji.
5. Wgląd do protokołów mają wszyscy członkowie organów Fundacji.

§ 16

1. Członkowie Rady mają prawo zgłaszać wnioski do Zarządu Fundacji w sprawach, które uważają za społecznie ważne i statutowo uzasadnione.
2. Członkowie Rady mają prawo kierować do Zarządu interpelacje we wszystkich sprawach związanych z działalnością Fundacji.

III Uchwały Rady

§ 17

Inicjatywę uchwałodawczą posiadają członkowie Rady, Zarząd Fundacji oraz Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Rady Partnerstwa.

§ 18

W głosowaniu mogą brać udział tylko członkowie Rady.

§ 19

Głosowanie przeprowadza przewodniczący posiedzenia.

§ 20

1. Wszystkie głosowania niepersonalne Rady są jawne.
2. Głosowania Rady mogą odbywać się w następujących formach:
 - a. przez podniesienie ręki na wezwanie Przewodniczącego Rady,
 - b. przez wypełnienie i oddanie sekretarzom posiedzenia kart do oceny operacji.
3. Wyniki głosowania jawnego ogłasza przewodniczący posiedzenia.

§ 21

1. Głosowanie tajne odbywa się w przypadku wyborów lub odwołania członków Zarządu Fundacji, członków Rady, Przewodniczącego, jego Zastępcy i Sekretarza Rady lub gdy tego wymaga ustawa.
2. Głosowanie tajne przeprowadza się przy użyciu kart ostemplowanych pieczęcią Fundacji, przy czym każdorazowo Rada ustala sposób głosowania.
3. Za nieważny uznaje się głos oddany na karcie do głosowania innej niż ustalona a także jeżeli głos został oddany w sposób odmienny od ustalonego.
4. Głosowanie przeprowadza i odczytuje protokół podając wyniki głosowania przewodniczący 3- osobowej komisji skrutacyjnej wyłonionej z grona Rady.

§ 22

Uchwały Rady podpisuje Przewodniczący Rady lub uczestniczący w posiedzeniu jego Zastępca.

§ 23

1. Uchwały Rady numeruje się wpisując kolejny numer uchwały posiedzenia Rady (cyframi rzymskimi), kolejny numer posiedzenia (cyframi arabskimi) i rok podjęcia uchwały.
2. Oryginały uchwał są przechowywane wraz z protokołami posiedzeń Rady w siedzibie Fundacji.

§ 24

W trybie przewidzianym do uchwał Rada może podejmować :

- 1) apele – zawierające prawnie nie wiążące wezwania podmiotu władzy państwowej lub samorządowej do określonego zachowania się podjęcia inicjatywy lub zadania.
- 2) oświadczenia – zawierające stanowisko w określonej sprawie.

IV. Wybory uzupełniające członków Rady Fundacji i Zarządu Fundacji

§ 25

1. W sytuacji spadku liczby członków Rady poniżej uchwalonej liczby Rada przeprowadza wybory uzupełniające do Rady Fundacji.
2. Wygaśnięcie członkostwa w Zarządzie stwierdza w drodze uchwały Rada i przeprowadza wybory uzupełniające do Zarządu.

§ 26

1. Rekrutację kandydatów do Rady Fundacji i Zarządu przeprowadza Prezydium Rady.
2. Zawiadomienie o terminie składania ofert kandydatur, miejscu ich złożenia, wymaganych dokumentach umieszcza się na stronie internetowej Fundacji Biebrzańskiej oraz jest przekazywane listem, faxem lub drogą elektroniczną członkom

Rady, Zarządowi Fundacji, Przewodniczącemu i Wiceprzewodniczącemu Rady Partnerstwa oraz organom samorządów z obszaru działania Fundacji.

§ 27

1. Wyboru członków dokonują członkowie Rady spośród zgłoszonych kandydatur w drodze konkursu.
2. Do kandydowania dopuszcza się wyłącznie kandydatów, którzy dostarczyli wymagane informacje, tj: list motywacyjny, curriculum vitae kandydata, oświadczenie o spełnianiu warunków określonych w § 15 Statutu, oświadczenie o znajomości Statutu Fundacji Biebrzańskiej, wypełnioną kartę Kandydata zawierającą informacje będące przedmiotem oceny Rady.
3. Ocenie podlegają:
 - a) **kwalifikacje:**
 - ☐ wykształcenie w skali ocen: min. - 1 max - 5;
 - ☐ ukończenie szkoleń/kursów z zakresu rolnictwa i/lub rozwoju obszarów Wiejskich w skali ocen: min. – 1; max - 5;
 - ☐ ukończone dodatkowe szkolenia z innych zakresów - w skali ocen: min. – 1; max - 5;
 - b) **doświadczenie:**
 - ☐ uczestnictwo w realizacji projektu/projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w skali ocen: min. - 1 max - 5;
 - ☐ uczestnictwo w realizacji projektów z innych obszarów działalności w skali ocen: min. - 1 max - 5;
 - ☐ kierowanie projektami w skali ocen: min. - 1 max - 5;
 - c) **motywacje** kandydata do uczestniczenia w pracach Fundacji - w skali ocen: min. - 1 max - 5;
4. Wybrany zostaje kandydat, który otrzymał najwyższą liczbę punktów, będącą sumą punktacji przyznanej przez każdego z członków Rady.
5. Kandydat wybrany do Rady Fundacji musi uzyskać min. 51 % maksymalnej sumy punktów.
6. Kandydat wybrany do Zarządu musi uzyskać min. 51 % maksymalnej sumy punktów.

V. Wybór projektów do realizacji w ramach LSR

§ 28

1. Rozpatrzenie operacji zgodnych z LSR dokonywana jest w ciągu 30 dni od dnia zakończenia naboru wniosków. Do tego terminu wlicza się również okres odwołań od decyzji Rady.
2. Wstępnej oceny formalnej dokonuje Zarząd Fundacji poprzez :

- a. ocenę poprawności wypełnionego wniosku zgodnego z instrukcją,
 - b. ocenę załączników niezbędnych do wniosku,
3. Wybór operacji do realizacji odbywa się w wyniku oceny wniosków dokonywanej przez członków Rady Fundacji.
4. Głosowanie członków Rady Fundacji odbywa się przez wypełnienie kart do oceny operacji obejmuje:
 - a. głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR,
 - b. głosowanie w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez LGD,
5. Przed przystąpieniem do głosowania członek Rady wypełnia deklarację poufności i bezstronności.
6. W przypadku członka Rady, który jest powiązany z organizacją składającą wniosek, następuje jego wykluczenie z głosowania.
7. W głosowaniu odbywającym się przez wypełnienie kart do oceny operacji Członkowie Rady oddają głos za pomocą kart oceny operacji, wydanych członkom Rady przez komisję skrutacyjną. Każda strona karty oceny operacji musi być opieczętowana pieczęcią LGD i podpisana przez sekretarza posiedzenia.
8. Głos oddany przez członka Rady w formie wypełnionej karty oceny operacji jest nieważny, jeżeli zachodzi co najmniej jedna z poniższych okoliczności:
 - a. na karcie brakuje nazwiska i imienia *lub* czytelnego podpisu członka Rady,
 - b. na karcie brakuje informacji pozwalających zidentyfikować operację, której dotyczy ocena (numeru wniosku, nazwy wnioskodawcy, nazwy projektu).
9. Karty muszą być wypełniane piórem, długopisem lub cienkopisem.
10. Znaki „X” lub ”V” winny być postawione w polu przeznaczonego na to kwadratu.

§ 29

1. Głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddaje się przez skreślenie jednej z opcji zaznaczonych gwiazdką w zawartym na karcie oceny operacji sformułowaniu „Głosuję za uznanie, że operacja *jest/nie jest* zgodna z LSR”. Pozostawienie lub skreślenie obu opcji uważa się za głos nieważny.
2. Wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest pozytywny, jeśli bezwzględna większość głosów (50% +1) została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR.
3. Wyniki głosowania ogłasza Przewodniczący Obrad.

§ 30

1. Oddanie głosu w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD polega na wypełnieniu tabeli zawartej na „Karcie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD”, która jest odpowiednia do typu ocenianej operacji. Wszystkie rubryki zawarte w tabeli muszą być wypełnione, w przeciwnym razie głos uważa się za nieważny.
2. W trakcie zliczania głosów komisja skrutacyjna jest zobowiązana sprawdzić, czy łączna ocena punktowa operacji zawarta w pozycji „SUMA PUNKTÓW” została obliczona poprawnie.
3. Wynik głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD dokonuje się w taki sposób, że sumuje się oceny punktowe wyrażone na kartach stanowiących głosy oddane ważnie w pozycji „SUMA PUNKTÓW” i dzieli przez liczbę ważnie oddanych głosów.
4. Wyniki głosowania ogłasza Przewodniczący Obrad.
5. Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD sporządza się listę rankingową operacji wybranych do finansowania.
6. Listę operacji wybranych do finansowania sporządza się uwzględniając limit dostępnych środków określony w informacji o możliwości składania wniosków za pośrednictwem LGD Fundacja Biebrzańska, o przyznanie pomocy na dany rodzaj operacji.

VI. Tryb odwołania od decyzji Rady w sprawie wyboru operacji zgodnego z realizacją LSR.

§ 31

1. Sekretariat LGD w terminie 7 dni po posiedzeniu Rady informuje w formie pisemnej wnioskodawców o decyzji Rady w sprawie złożonych wniosków oraz umieszcza listę rankingową operacji wybranych do sfinansowania na stronie www.
2. Wnioskodawca może złożyć do Rady, w formie pisemnej, odwołanie od rozstrzygnięcia Rady w terminie 7 dni od dnia doręczenia informacji o decyzji Rady
3. W przypadku wpłynięcia odwołań Przewodniczący Rady niezwłocznie, zwołuje posiedzenie Rady w celu ich rozpatrzenia. Podczas posiedzenia Rada analizuje odwołanie wnioskodawcy i dokonuje ponownej oceny zgodności operacji z LSR i oceny pod względem spełniania kryteriów wyboru. Decyzje Rady podjęte w trybie rozpatrzenia odwołania są ostateczne. O decyzjach podjętych w wyniku rozpatrzenia odwołań, LGD informuje wnioskodawców, którzy złożyli odwołania.
4. Termin rozpatrzenia odwołań przez Radę nie może przekroczyć 7 dni.
5. Po rozpatrzeniu odwołań Przewodniczący Rady sporządza ostateczną listę operacji wybranych przez LGD do finansowania oraz formułuje treść uchwały Rady w sprawie operacji wybranych do finansowania, po czym poddaje ją pod głosowanie Rady.

6. Każda uchwała powinna zawierać:
 - a. informacje o wnioskodawcy operacji (imię i nazwisko lub nazwę organizacji, miejsce zamieszkania lub miejsca działalności, adres lub siedzibę, PESEL lub REGON, NIP)
 - b. tytuł operacji zgodny z tytułem podanym we wniosku,
 - c. kwotę pomocy o jaką ubiegał się wnioskodawca zgodną z kwotą podaną we wniosku,
 - d. informacje o decyzji Rady w sprawie zgodności lub braku zgodności operacji z LSR,
 - e. Informację o liczbie punktów uzyskanych podczas oceny wg lokalnych kryteriów.
 - f. informacje o finansowaniu lub niefinansowaniu realizacji operacji.
7. Po sporządzeniu ostatecznej listy operacji wybranych do finansowania Zarząd LGD przekazuje właściwemu podmiotowi tj. Urzędowi Marszałkowskiemu w Białymstoku - wdrażającemu listę wybranych operacji wraz ze złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy.

VII. Postanowienia końcowe.

§ 32

1. Zarząd zobowiązany jest zapewnić Radzie niezbędne warunki wykonywania obowiązków.
2. Rada korzysta z pomieszczeń, urządzeń oraz materiałów Fundacji.

§ 33

Zmiana Regulaminu w poszczególnych paragrafach lub ustępach następuje na pisemny wniosek co najmniej 1/4 uchwalonego składu Rady w głosowaniu jawnym. zwykłą większością głosów.

§ 34

Regulamin wchodzi w życie z dniem podjęcia .

1.7.2. Zasady funkcjonowania Sekretariatu Fundacji Biebrzańskiej

Dokumentem regulującym procedurę rekrutacji pracowników do sekretariatu LGD oraz opis stanowisk oraz wymagań koniecznych i pożądanых zawiera Regulamin Funkcjonowania Sekretariatu.

Rozdział I

Postanowienia ogólne

§1

Niniejszy Regulamin określa wewnętrzną strukturę organizacyjną , zakres działania oraz kompetencje pracowników Sekretariatu Fundacji Biebrzańskiej, zwanego dalej – SEKRETARIATEM.

§2

1. Sekretariat jest organem administracyjnym Fundacji Biebrzańskiej, zatrudniającym pracowników do prowadzenia spraw Fundacji.
2. Wewnętrzną organizacją sekretariatu oraz ilość stanowisk pracy zatwierdza Zarząd Fundacji Biebrzańskiej.
3. W skład Sekretariatu wchodzi następujące podstawowe stanowiska pracy:
 - a. Dyrektor Sekretariatu Fundacji Biebrzańskiej,
 - b. Główny Księgowy,
 - c. Starszy Referent do spraw administracyjno – księgowych,
 - d. Referent do spraw administracyjno – księgowych,
 - e. Specjalista d.s. obsługi projektów, współpracy i promocji.
 - f. Asystent specjalisty ds. projektów, współpracy i promocji

§3

Sekretariat działa zgodnie z uchwałami i decyzjami Zarządu Fundacji Biebrzańskiej oraz niniejszym Regulaminem.

§4

Do zadań i obowiązków Sekretariatu należy:

- prowadzenie dokumentacji FB oraz pełnej rachunkowości i księgowości,
- przygotowywanie wniosków podmiotów aplikujących do FB, do rozpatrzenia przez Zarząd FB,
- tworzenie raportów i sprawozdań finansowych dla Zarządu FB, Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku z okresowej działalności FB w ramach realizacji LSR oraz deklaracji podatkowych i sprawozdań do ZUS i US,
- organizacja posiedzeń Zarządu, Rady FB,
- prowadzenie terminarza spotkań oraz powiadamianie o spotkaniach i posiedzeniach,
- aktualizacja strony WWW Fundacji Biebrzańskiej,
- obsługa korespondencji,
- przygotowywanie umów do podpisania przez Zarząd FB,
- prowadzenie ewidencji dokumentacji FB.
- Organizacji szkoleń dla pracowników sekretariatu oraz Zarządu i Rady Fundacji,
- Bieżące informowanie o realizacji LSR i działalności Fundacji ,

- Pomoc z zakresu beneficjentom z zakresu realizacji LSR, wypełniania wniosków aplikacyjnych,
- Organizacji działań promocyjnych i informacyjnych na temat realizacji LSR i działalności LGD.

Rozdział II

Dyrektor sekretariatu

§5

Sekretariatem Fundacji kieruje Dyrektor Sekretariatu Fundacji Biebrzańskiej podległy merytorycznie i służbowo Zarządowi Fundacji Biebrzańskiej oraz jako Dyrektor Sekretariatu Fundacji jest bezpośrednim przełożonym personelu pracowniczego. Jako Dyrektor Sekretariatu zobowiązany jest do:

- Organizacji pracy Sekretariatu i nadzorowania jego działalności,
- Prowadzenia spraw wynikających z obowiązków Zarządu Fundacji wobec podmiotów zewnętrznych.

Rozdział III

Pracownicy Sekretariatu

§6

Zakresy obowiązków na poszczególnych stanowiskach pracy:

A. Dyrektor Sekretariatu:

- Organizowanie pracy biura i nadzorowanie jego działalności,
- Prowadzenie spraw wynikających z obowiązków Zarządu i Rady Fundacji wobec podmiotów zewnętrznych,
- Organizacja szkoleń dla członów biura oraz Zarządu i Rady Fundacji.

B. Starszy referent do spraw administracyjno- księgowych:

- Prowadzenie akt osobowych pracowników sekretariatu,
- Prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- Tworzenie sprawozdań finansowych,
- Tworzenie wniosków o płatność w związku z realizacją programu Leader+ ,
- Założenie i prowadzenie planu kont,
- Zaopatrzenie materiałowo- techniczne biura,
- Nadzór nad pieczęcią Fundacji,
- Prowadzenie ewidencji uchwał i protokołów posiedzeń Zarządu i Rady Fundacji,
- Wykonywanie innych czynności zleconych przez Dyrektora Biura,

- Przygotowywanie wniosków o dofinansowanie ze źródeł leżących poza programem Leader+,
- Pomoc w zakresie realizacji działań promocyjnych i informacyjnych na temat realizacji LSR i działalności LGD,

C. Referent do spraw administracyjno- księgowych:

- przyjmowanie i prowadzenie korespondencji,
- przyjmowanie telefonów, faksów, kopiowanie dokumentów,
- obsługa techniczno- biurowa posiedzeń zarządu, Rady Fundacji i Rady Partnerstwa,
- prowadzenie ewidencji dokumentacji Fundacji,
- pomoc w tworzeniu sprawozdań finansowych,
- pomoc w prowadzeniu ksiąg rachunkowych,
- przygotowywanie bieżącej informacji z działalności Fundacji na stronę WWW,
- wykonywanie innych czynności zleconych przez starszego referenta oraz Dyrektora Fundacji,

D. Specjalista do spraw obsługi projektów, promocji i współpracy:

- Aktualizacja strony WWW,
- Przygotowywanie matrycy wniosków dla beneficjentów aplikujących do FB,
- Przygotowywanie sprawozdań merytorycznych z działalności FB,
- Przygotowywanie umów do podpisania przez zarząd FB,
- Prowadzenie konsultacji w zakresie wypełniania wniosków,
- Nawiązanie współpracy i opracowanie programu współpracy zgodnie z wymogami programu Leader.
- Przygotowywanie wniosków o dofinansowanie ze źródeł leżących poza programem Leader,
- Pomoc w organizacji szkoleń dla pracowników biura oraz Zarządu i Rady Fundacji,
- Pomoc w zakresie realizacji działań promocyjnych i informacyjnych na temat realizacji LSR i działalności LGD,
- Pomoc w zakresie tworzenia wniosków o płatność w ramach programu Leader.

**E. Asystent specjalisty do spraw obsługi projektów, promocji i współpracy-
pomoc w zakresie:**

- Przygotowywanie matrycy wniosków dla beneficjentów aplikujących do FB,
- Przygotowywanie sprawozdań merytorycznych z działalności FB,
- Przygotowywanie umów do podpisania przez zarząd FB,
- Prowadzenie konsultacji w zakresie wypełniania wniosków,
- Przygotowywanie wniosków o dofinansowanie ze źródeł leżących poza programem Leader,

- Organizacji szkoleń dla pracowników biura oraz Zarządu i Rady Fundacji,
- Pomoc w zakresie realizacji działań promocyjnych i informacyjnych na temat realizacji LSR i działalności LGD,
- Tworzenia wniosków o płatność w ramach programu Leader.

F. Główny księgowy:

- Prowadzenie pełnej księgowości i rachunkowości,
- Nadzór nad tworzeniem raportów finansowych,
- Nadzór nad składanymi deklaracjami do US i ZUS,
- Prowadzenie księgowości projektów realizowanych przez Fundację Biebrzańską.

Rozdział IV

Postanowienia końcowe

§7

1. Do podejmowania decyzji w zakresie dyspozycji finansowych ujętych w zatwierdzonym budżecie Fundacji Biebrzańskiej upoważniony jest Zarząd Fundacji Biebrzańskiej.
2. Dokumenty finansowe wymagają akceptacji Zarządu Fundacji Biebrzańskiej.

§8

1. Wszelkie sprawy nie ujęte niniejszym Regulaminem będą określane odpowiednimi decyzjami Zarządu Fundacji Biebrzańskiej lub z jego upoważnienia decyzjami Dyrektora sekretariatu Fundacji Biebrzańskiej.
2. Prawo interpretacji niniejszego Regulaminu należy do Zarządu Fundacji Biebrzańskiej.

§9

Niniejszy Regulamin został zatwierdzony przez Zarząd Fundacji Biebrzańskiej.

Sekretariat LGD będzie się opierać na dotychczasowych pracownikach, którzy mają cenne doświadczenie zdobyte podczas realizacji Pilotażowego Programu Leader+ Schemat II wdrażanego przez FAPA w Warszawie. Są to osoby posiadające wymagane kwalifikacje oraz pożądane doświadczenie.

A. Dyrektor Sekretariatu – Michał Matyskiel, doświadczenie:

- Dyrektor Zespołu Szkół w Suchowoli,
- Sekretarz Zarządu Fundacji Biebrzańskiej,
- Wieloletnie doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy z UE,
- Koordynator projektów z zakresu ochrony przyrody, środowiska i edukacji ekologicznej,
- Ukończone kursy z zakresu zarządzania projektami,
- Ukończone szkolenia z zakresu podejścia Leader+.

B. Starszy referent do spraw administracyjno- księgowych – Wiktoria Sadkowska, doświadczenie:

- Licencjat Wyższa szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku na kierunku Finanse i Bankowość,
- Doświadczenie w realizacji projektów o podejściu Leader+,
- Ukończone kursy z zakresu zarządzania organizacjami pozarządowymi, podstaw księgowości,
- Znajomość programów księgowych VARICO, PŁATNIK,
- Czteroletnie doświadczenie w pracy jako referent księgowo- administracyjny, również w LGD Fundacja Biebrzańska.

C. Referent do spraw administracyjno- księgowych- Anna Osakowicz, doświadczenie:

- ukończone studia licencjackie na kierunku administracja w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Białymstoku,
- 2005 - 2007 - praca na stanowisku pracownika biurowego w Przedsiębiorstwie Robót Ziemnych "MAKS" w Suchowoli,
- staż w LGD Fundacja Biebrzańska na stanowisku referenta administracyjno-księgowego,
- biegła znajomość obsługi komputera i urządzeń biurowych,
- zapoznanie się z obsługą programu płatnik,
- posiadanie umiejętności w prowadzeniu księgowości.

D. Specjalista do spraw obsługi projektów, promocji i współpracy- Grzegorz Piekarski, doświadczenie:

- Dyplom magistra inżyniera na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska, na kierunku Ochrona Środowiska,
- Dyrektor biura stowarzyszenia Pracownia Architektury Żywej,
- Doświadczenie na stanowisku administratora projektów z zakresu ochrony środowiska,
- Doświadczenie w monitoringu i realizacji projektów z zakresu podejścia Leader+,
- Organizator Forum Inicjatyw dla wsi Bioregionu Biebrza,
- Organizator szkoleń poświęconych zarządzaniu i budowaniu partnerstw lokalnych,
- Współpraca w tworzeniu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla LGD Fundacja Biebrzańska,
- Umiejętność zarządzania stronami WWW,
- Dobra znajomość języka angielskiego.

E. Księgowy – Biuro Rachunkowe ABAK, doświadczenie:

- Doświadczenie w prowadzeniu księgowości organizacji pozarządowych i fundacji,

- Posiadanie kwalifikacji biegłego rewidenta,
- posiadanie kwalifikacje do prowadzenie audytu,
- doświadczenie w rozliczaniu projektów z zakresu podejścia leader+,

W razie wystąpienia trudności z zatrudnieniem wynikających z przyczyn nie przewidzianych, losowych zostanie ogłoszony konkurs na n/w stanowiska ze wskazaniem określonych wymagań: (opis wymagań):

A. Dyrektor Sekretariatu:

- minimum dwuletnie doświadczenie stanowisku kierowniczym,
- wyższe wykształcenie administracyjne lub z zakresu zarządzania,
- doświadczenie w pozyskiwaniu środków unijnych,
- doświadczenie we współpracy z samorządami lokalnymi,
- znajomość w mowie i piśmie języka angielskiego lub innego języka urzędowego UE.

B. Starszy referent do spraw administracyjno- księgowych:

- Wykształcenie wyższe administracyjne lub ekonomiczne,
- Posiadanie wiedzy i co najmniej trzech lat doświadczenia z zakresu prowadzenia ksiąg rachunkowych i pełnej księgowości,
- Znajomość oprogramowania „Płatnik” oraz innych z zakresu prowadzenie księgowości,
- dobra znajomość obsługi standardowych aplikacji: Microsoft Office, środowisko Windows,
- znajomość prawa w zakresie rachunkowości i finansów publicznych,
- Znajomość prawa z zakresu funkcjonowania fundacji,
- Posiadanie wiedzy z zakresu sprawozdawczości dla US i ZUS.

C. Referent do spraw administracyjno- księgowych:

- Posiadanie co najmniej licencjata z zakresu ekonomii lub administracji,
- znajomość obsługi standardowych aplikacji: Microsoft Office, środowisko Windows,
- obsługa stron WWW,
- posiadanie umiejętności prowadzenie uproszczonej rachunkowości,
- obsługa urządzeń teleinformatycznych: xero, fax,
- umiejętność prowadzenia ksiąg organizacji wewnętrznej jednostki,

D. Specjalista do spraw obsługi projektów, promocji i współpracy

- Wykształcenie wyższe,
- Ukończone kursy z zakresu komunikacji społecznej,
- łatwość w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych,

- Znajomość języka angielskiego lub innego z UE,
- Doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy unijnych,
- Doświadczenie w realizacji projektów,
- Doświadczenie w kontaktach z organizacjami pozarządowymi oraz samorządami lokalnymi,
- Znajomość obsługi stron internetowych.

E. Asystent specjalisty do spraw obsługi projektów, promocji i współpracy

- Wykształcenie średnie
- Łatwość w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych,
- Doświadczenie w realizacji projektów,
- Doświadczenie w kontaktach z organizacjami pozarządowymi oraz samorządami lokalnymi,
- Znajomość obsługi pakietu Office.
- Znajomość obsługi stron internetowych.

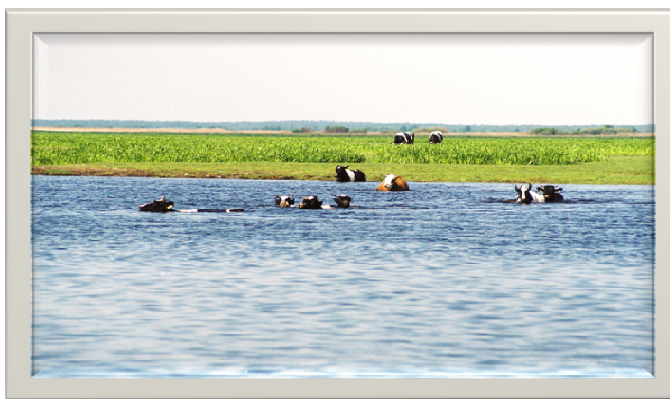
F. Główny Księgowy:

- Wykształcenie wyższe ekonomiczne lub w zakresie rachunkowości,
- Co najmniej 6 letni staż pracy w księgowości,
- Doświadczenie w prowadzeniu projektów finansowanych ze środków UE,
- Nie karalność.

1.7.3. Zaplecze techniczne funkcjonowania LGD Fundacja Biebrzańska

Biuro Fundacji Biebrzańskiej znajduje się w Różanymstoku 14, 16-200 Dąbrowa Białostocka. Dysponuje dwoma pomieszczeniami: biurowym o powierzchni 16 m² oraz gabinet Dyrektora biura o powierzchni 26 m², pełniący również funkcję sali posiedzeń Zarządu i Rady Fundacji. Pomieszczenie biurowe wyposażone jest w dwa stanowiska biurowe wyposażone w jeden komputer stacjonarny i jeden przenośny komputer. Sala posiedzeń wyposażona jest w stół konferencyjny z krzesłami. Na wyposażeniu biura znajduje się również ksero Kyocera, drukarka kolorowa- laserowa Samsung, telefaks Panasonic. Biuro posiada stałe łącze internetowe. W dyspozycji Fundacji Biebrzańskiej znajduje się również sala konferencyjna na 50 osób oraz baza noclegowa i żywieniowa dla 40 osób. Tak bogate zaplecze dla funkcjonowania LGD Fundacja Biebrzańska jest możliwe dzięki Konsorcjum, które powstało w styczniu 2007 roku dla stworzenia i rozwijania działalności sekretariatu FB w Różanymstoku. Ponadto w dyspozycji Sekretariatu znajduje się projektor multimedialny, ekran oraz aparat cyfrowy.

II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU LGD FUNDACJA BIEBRZAŃSKA

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Obszar LGD Fundacja Biebrzańska położony jest w północno – wschodniej części Polski na terenie województwa podlaskiego. Obejmuje 12 gmin (**rys.1.**) w obrębie 3 powiatów (Mońki, Sokółka, Augustów). Łącznie zajmują powierzchnię **274,5 km²** i zamieszkiwane są przez **79507** osób, zameldowanych na stałe (*dane GUS, stan na 30 grudnia 2006r*). Średnia gęstość zaludnienia wynosi **29 osób na km²** i jest ponad dwukrotnie niższa od przeciętnej w Polsce dla terenów gmin wiejsko-miejskich i wiejskich, która wynosi – **69 osób na km²**. Oś obszaru LG stanowi rzeka Biebrza, która wraz przyległym terenem jest chroniona największym parkiem narodowym w Polsce – Biebrzańskim Parkiem Narodowym.

Rys. 1. Obszar administracyjny LGD Fundacja Biebrzańska

Granice gmin Lipsk i Nowy Dwór pokrywają się z granicą polsko – białoruską. Od północy obszar objęty opracowaniem graniczy z gminami Płaska i Augustów. Zachodnia granica gminy Bargłów Kościelny przebiega wzdłuż granicy pomiędzy województwem podlaskim a warmińsko – mazurskim. Od północnego – zachodu obszar sąsiaduje z gminami Rajgród, Grajewo i Radziłów. Od zachodu obszar sąsiaduje z gminami: Jedwabne, Wizna, a od południa z gminami: Zawady, Tykocin, Krypno, Knyszyn, Jasionówka, Czarna Białostocka. Od wschodu obszar działania Fundacji Biebrzańskiej ograniczają gminy Sokółka i Sidra.

Na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju brak jest ciężkiego przemysłu, mającego wyraźne, negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne. Najważniejszą gałęzią gospodarki jest rolnictwo i działalność usługowa związana z rolnictwem. Spośród 12 jednostek samorządowych obszaru 5 stanowią gminy miejsko – wiejskie: Mońki, Dąbrowa Białostocka, Suhowola, Lipsk i Goniadz. Podstawowe dane dla poszczególnych gmin zawiera **tabela 3**.

TABELA 3. Dane ogólne dotyczące gmin obszaru Fundacji Biebrzańskiej

L.p.	Wskaźnik	Jednostka miary	Trzciann e	Mońki	Goniądz	Jaświły	Suchowo la	Sztabin	Dąbrowa Białosfo ka	Korycin	Janów	Lipsk	Nowy Dwór	Bargłów Kościeln y	Obszar Fundacji Biebrzań skiej
1	Powierzchnia administracyjna ogółem	ha	33187	16155	37658	17549	25570	36311	26384	11735	20781	18421	12114	18781	274646
2	Ludność ogółem	osoba	4 761	15 663	5 236	5 531	7 383	5 537	12 788	3 565	4 460	5 775	2 997	5 811	79 507
3	Ludność na 1 km ²	osoba	14	96	14	31	29	15	48	30	21	30	24	31	29

2.2. STRUKTURA PRZESTRZENNA

Dominującym kierunkiem wykorzystania przestrzeni na obszarze objętym niniejszym opracowaniem jest rolnicze użytkowanie ziemi. Użytki rolne, będące prawie w całości we władaniu indywidualnych gospodarstw rolnych, stanowią znaczącą większość obszaru. Największy udział użytków rolnych charakteryzuje gminy Jaświły i Korycin - powyżej 80 %. Są to odsetki niezwykle wysokie w skali całego regionu i pozwalają stwierdzić, że w ujęciu historycznym proces ekstensywnej gospodarki terenami, polegający na włączaniu do produkcji rolnej coraz to nowych obszarów został już dawno zakończony, a w ujęciu ilościowym nawet przekroczony. Świadczą o tym jednoznacznie spore obszary gruntów rolnych o niskiej jakości produkcyjnej oraz niezwykle niski poziom lesistości.

Najmniej użytków rolnych występuje w regionie Kotliny Biebrzańskiej, głównie w gminach Goniądz, Trzcianne i Sztabin. Obszar najmniejszych zasobów ziemi rolniczej skorelowany jest z relatywnie wysokim poziomem lesistości tych obszarów oraz największymi w całym województwie podlaskim obszarami nieużytków, przeważnie typu bagiennego.

Charakterystyczny jest dużo wyższy udział użytków zielonych (25,6 %, wobec 19,7 % średnio w województwie podlaskim). Stosunek areatu gruntów ornych do powierzchni łąk i pastwisk wynosi 1,5:1 i jest niższy od średniej wojewódzkiej (2:1). W niektórych rejonach użytki zielone stanowią bezwzględną większość użytków rolnych, m.in. w gminach Sztabin i Trzcianne.

Najwyższą lesistością charakteryzują się gminy położone na obszarach Puszczy Augustowskiej (Sztabin – 41,25 %), Puszczy Knyszyńskiej (Janów – 32,49%) i Kotliny Biebrzańskiej (Goniądz – 30,61%). Zdecydowanie najmniej lasów jest w części południowej (gm. Jaświły – 7,09 %, Korycin – 7,42 %, Suchowola – 10,45 %). W drzewostanach przeważa sosna. Występują kompleksy leśne sosnowo – świerkowe, sosnowo – dębowe, mieszane sosnowo – świerkowo – dębowe. Wśród drzew liściastych w znacznych ilościach spotykana jest brzoza, szczególnie na wilgotnych terenach bagiennych, a także olsza oraz domieszkowo grab, dąb i osika. Na terenie objętym strategią leży jeden największych w Polsce kompleksów leśnych – Puszcza Augustowska, której część należy do Wigierskiego Parku Narodowego oraz część kompleksu Puszczy Knyszyńskiej.

Spośród pozostałych gruntów szczególne znaczenie mają tereny zurbanizowane, których systematyczne powiększanie się jest nieuniknionym skutkiem rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego. W ich skład wchodzi tereny osiedlowe, komunikacyjne i użytki kopalne.

Ponad połowę terenów zurbanizowanych stanowią grunty przeznaczone pod drogi i inne urządzenia komunikacyjne, a 1/3 pod zabudowę mieszkaniową. Największa koncentracja tych terenów występuje w głównych jednostkach osadniczych: w Mońkach – 302 ha i w Dąbrowie Białostockiej – 300 ha. Relatywnie najmniej terenów zurbanizowanych (poniżej 3,5 % ich powierzchni ogólnej) występuje w gminach najstabilniej zaludnionych, odznaczających się względnie wysoką lesistością i posiadających duże obszary ziem nie nadających się do użytkowania rolniczego.

2.3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

2.3.1. Budowa geologiczna

Według podziału geologicznego Europy cały obszar LGD Fundacja Biebrzańska jest to obszar platformy wschodnioeuropejskiej (**rys. 2**). Obszar LGD Fundacja Biebrzańska znajduje się w obrębie dwóch jednostek prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej:

- Wzniesienie Mazursko – Suwalskie – północna część LGD Fundacja Biebrzańska.
- obniżenie podlaskie – południowa część LGD Fundacja Biebrzańska

Rys. 2. Mapa geotektoniczna Polski

2.3.2. Ukształtowanie powierzchni terenu

Według podziału fizjograficznego Polski teren LGD Fundacja Biebrzańska należy do Prowincji Nizin Wschodniobałtycko – Białoruskich, podprowincji Pojezierzy Wschodniobałtyckich i podprowincji Wysoczyzn Podlasko – Białoruskich. Głównymi makroregionami Fundacji Biebrzańskiej są: Nizina Północnopodlaska, Pojezierze Litewskie i Pojezierze Mazurskie. W granicach Fundacji Biebrzańskiej znajdują się mezoregiony: Pojezierze Ełckie, Równina Augustowska, Wysoczyzna Kolneńska, Kotlina Biebrzańska, Wysoczyzna Białostocka, Wzgórza Sokólskie i Wysoczyzna Mazowiecka. Znaczną część obniżenia terenu o długości ponad 100 km w Kotlinie Biebrzańskiej obejmuje Biebrzański Park Narodowy.

2.3.3. Klimat

Obszar działania Fundacji Biebrzańskiej leży w północno - wschodniej Polsce, która jest uważana za najzimniejszy (poza górą) region kraju. Na obszar Fundacji Biebrzańskiej napływa kilka mas powietrza, które w połączeniu z warunkami naturalnymi panującymi na tym terenie kształtują różne typy pogody.

Występuje tu długa zima, około 110 dni i długie lato około 90 dni, a przejściowe pory roku są krótsze niż w centralnej i zachodniej części kraju. Średnia temperatura roczna omawianego obszaru wynosi około 6,5°C, jest to wartość niska w porównaniu z pozostałą częścią kraju. Roczna amplituda temperatury wynosi około 22°C. Występuje tu dość ciepłe lato o średniej temperaturze lipca oscylującej w granicach 18°C, a także ostre zimy o średniej temperaturze – 3,5°C. Według kryterium termicznego okres wegetacyjny jest krótki. Zaczyna się w końcu pierwszej dekady kwietnia i kończy w ostatnich dniach października, trwa więc około 200 dni. Ustępnienie na omawianym obszarze jest mniejsze niż na przeważającym obszarze kraju. Wynosi około 1530 godzin rocznie, czyli 35% w stosunku do potencjalnego maksimum.

Średnia roczna wysokość opadów na analizowanym obszarze wynosi około 650 mm. Opady przeważają w półroczu ciepłym, kwiecień – wrzesień, stanowią wtedy około 65% sumy rocznej. Maksimum opadów przypada na miesiąc lipiec natomiast minimum na miesiąc październik. Rozkład opadów w czasie jest korzystny, gdyż na okres wegetacyjny przypada 70% ogólnej wartości opadów. Również częstotliwość opadu w okresie wegetacyjnym jest zadowalająca, wynosi ona około 94 dni.

2.3.4. Wody

Za gminy „biebrzańskie” uznaje się te, których obszary leżą w granicach lub w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, a gospodarka wodna na ich obszarze implikuje zmienność hydrologiczną i zasoby głównego odbiorcy wód pochodzących z ich obszaru – rzeki Biebrzy.

Obszar gmin „biebrzańskich” leży w zlewni Biebrzy, należącej do dorzecza Narwi oraz zlewiska Morza Bałtyckiego. W północno-wschodniej części opisywanego obszaru przebiega dział wodny Wisły i Niemna (do zlewni Niemna należy rzeka Wołkuszanka płynąca we wschodniej części gminy Lipsk). Powierzchnia zlewni Biebrzy, w której znajdują się gminy „biebrzańskie” wynosi 7 092 km² długość rzeki Biebrzy – 170,6 km, z czego w granicach BPN znajduje się 145,1 km. Najważniejsze dopływy Biebrzy przedstawiono w **tabeli 4**.

TABELA 4. Najważniejsze dopływy Biebrzy

Nazwa rzeki	Długość /km/	Powierzchnia zlewni /km ² /
Sidra	32,8	298,6
Lebiedzianka	15,8	164,0
Netta	102,4	1336,1
Brzozówka	55,8	696,8
Jegrznia	110,6	1011,1
Ełk+ K. Rudzki	113,6	154154,5
Wissa	49,0	517,3
Kosódka	23,1	131,1

Pradolina Biebrzy cechuje się największą w Polsce pojemnością retencyjną - porównywalną do pojemności największych w kraju zbiorników wodnych. Torfowiska Doliny Biebrzy są zasilane ciekami a także wodami podziemnymi i wysiękowymi. Występują one przede wszystkim wzdłuż krawędzi Doliny, zwłaszcza w basenie północnym i południowym.

W większości dolin małych i średnich rzek, a także w dolinie Biebrzy przeprowadzone zostały zabiegi melioracyjne. Regulacje cieków wodnych prowadzono na terenie gmin: Janów, Korycin, Lipsk, Suchowola, Sztabin, Trzcianne.

Wody podziemne służą głównie zaspokojeniu potrzeb komunalnych i przemysłu. Według podziału hydrogeologicznego Polski obszar gminy znajduje się w obrębie regionu suwalsko-podlaskiego, w wyodrębnionym hydrogeologicznie rejonie Suwałki – Augustów.

Głównym zbiornikiem wód podziemnych są utwory czwartorzędowe. Najbardziej zasobny poziom wodonośny występuje w piaskach sandrowych i charakteryzuje się brakiem lub tylko częściową izolacją od powierzchni. Zasilany jest przede wszystkim przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych. Wody tego poziomu przepływają od obszarów wododziałowych w kierunku Doliny Biebrzy z niewielkim odchyleniem ku jej dopływowi.

2.3.5. Gleby

Na obszarze gmin występują różne rodzaje gleb i użytków rolnych. Dość duże jest zróżnicowanie typologiczne i gatunkowe gleb. Gleby pod użytkami rolnymi stanowią od 43% - 85% powierzchni ogólnej terenu gmin (43% - Trzcianne, 85% - Korycin). Dzielą się na: gleby brunatne, czarne ziemie, gleby pseudobielicowe, torfowe i torfowo – murszowe, murszowo – mineralne, glejowe i mady. Gleby organiczne zlokalizowane są przede wszystkim w dolinach rzek. Największy obszar powierzchni użytków rolnych zajmują gleby, które określić można jako okresowo zbyt suche oraz trwale suche. Mniejszą powierzchnię zajmują gleby o prawidłowym uwilgotnieniu. Gleby o wilgotności nadmiernej oraz podmokłe występują jedynie w niewielkim procencie.

Występujące gleby należą do czterech klas bonitacyjnych. Najwięcej jest gleb klasy IV, a najmniejszą powierzchnię zajmują gleby klas III i II. Z kompleksów przydatności rolniczej gleb największy jest udział następujących kompleksów: żytńi dobry, żytńi bardzo dobry, żytńi słaby i żytńi bardzo słaby.

W gminach leżących na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego w dolnym basenie Biebrzy występują w przewadze gleby torfowe (bagienne) na głębokich (2 - 3 m) i bardzo głębokich (4 - 5 m) torfach turzycowiskowych i mechowiskowych. Inne typy gleb organicznych zajmują mniejsze powierzchnie. Są to: gleby torfowo – murszowe, murszowate oraz mułowe i mułowo – torfowe.

Gleby rdzawe i gleby płowe należące do grupy gleb mineralnych występują w nieznaczej ilości.

Gminy położone w środkowym basenie rzeki Biebrzy posiadają gleby pobagienne, które współdominują z bagiennymi. Są to przede wszystkim gleby murszowate i torfowo –

murszowe. Gleby pobagienne powstały na przesuszonych torfowiskach, które poddane były zabiegom hydrotechnicznym prowadzonym w wieku XIX i XX.

2.3.6. Roślinność

Największą część obszaru Fundacji Biebrzańskiej stanowi Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną. Na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego szata roślinna to 792 gatunki roślin naczyniowych (42 gatunki turzyc, 17 gatunków z rodziny storczykowatych), z których 67 objętych jest prawną ochroną gatunkową w Polsce (54 gatunki – ochroną całkowitą, 13 – ochroną częściową).

Ponad 40% powierzchni Parku zajmują siedliska hydrogeniczne. Na ich obszarze wyróżniono ponad 70 typów zbiorowisk roślinnych naturalnych i zastępczych (w tym półnaturalnych i antropogenicznych). Wśród zbiorowisk naturalnych dominują (bezleśne): turzycowiska, mechowiska i szuwały oraz (leśne): olsy, brzeziny i bory bagienne. Ekosystemy wodne reprezentuje rzeka Biebra wraz z dopływami oraz liczne starorzecza.

2.3.7. Zwierzęta

Na obszarze Fundacji Biebrzańskiej występuje specyficzna fauna w dużym stopniu związana z naturalnymi ekosystemami bagiennymi i wodnymi występującymi na tym obszarze. Znajduje się tu największa ostoja łosia w Polsce (około 400 sztuk). W Dolinie Biebrzy zaobserwowano 271 gatunków ptaków, w tym ponad 180 lęgowych.

2.4. Ochrona przyrody na terenie LGD Fundacja Biebrzańska

Obszary chronione parku narodowego, obszarów Natura 2000 oraz zinwentaryzowanych zasobów przyrodniczych przedstawiono na **rys. 3**.

2.4.1. Parki Narodowe

Biebrzański Park Narodowy - został utworzony 09.09.1993 r. i jest największym parkiem narodowym w Polsce. Powierzchnia Biebrzańskiego Parku Narodowego wynosi 59223 ha. Obszary leśne w Parku zajmują 15547 ha, grunty rolne - 18182 ha, a nieużytki – najbardziej cenne przyrodniczo ekosystemy Bagien Biebrzańskich - 25494 ha. Biebrzański Park Narodowy chroni rozległe i prawie niezmienione dolinowe torfowiska z unikalną różnorodnością gatunków roślin, ptaków i innych zwierząt oraz naturalnych ekosystemów. W roku 1995 została wpisana na listę siedlisk konwencji RAMSAR tj. obszarów mokradłowych o międzynarodowym znaczeniu, zwłaszcza jako środowiska życia ptactwa wodno - błotnego.

2.4.2. Parki Krajobrazowe i rezerваты przyrody

Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej (PKPK) – został utworzony w maju 1988r., otrzymał imię prof. Witolda Sławińskiego, profesora Akademii Medycznej w Białymstoku, biologa i krajoznawcy. Park obejmuje obszar lasów i dolin rzecznych o powierzchni 74.447 ha. Otulina Parku obejmuje powierzchnię 52.255 ha. Park wraz z otuliną obejmuje prawie całą Puszczę Knyszyńską – obszar objęty ochroną liczy ponad 126 tys. ha. Jest to park typowo leśny. Lasy i zadrzewienia zajmują 82,1% jego powierzchni.

Rezerwat przyrody Kozi Rynek – rezerwat leśny, położony na terenie gminy Sztabin, powierzchnia 146,63ha. Został utworzony w 1959r. Przedmiotem ochrony są zbiorowiska leśne grądowe i łęgowe charakterystyczne dla Puszczy Augustowskiej.

Rezerwat Przyrody Kuriańskie Bagno – rezerwat leśny, położony na terenie gmin Sztabin i Płaska, powierzchnia 1713,62ha. Został utworzony w 1985r. Przedmiotem ochrony jest obszar o unikalnej geomorfologii oraz naturalnych, rzadko spotykanych zbiorowiskach leśnych oraz stanowiskach wielu rzadkich i chronionych roślin i zwierząt.

Rezerwat przyrody Starodrzew Szyndzielski – rezerwat leśny, położony na terenie gminy Janów, powierzchnia 79,74ha. Został utworzony w 1990r. Przedmiotem ochrony jest fragment Puszczy Knyszyńskiej obejmujący starodrzew typu ciepłolubnego lasu sosnowo – świerkowo – dębowego.

2.4.3. Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu Dolina Biebrzy – w skład obszaru wchodzi cały Biebrzański Park Narodowy o powierzchni 59.223 ha oraz tereny wokół Parku o powierzchni 33 876 ha. Granica Obszaru pokrywa się z granicą otuliny Parku. Osią i głównym czynnikiem stanowiącym o krajobrazie i unikatowej w skali Europy przyrodzie tego terenu jest rzeka Biebrza wraz z jej dopływami. Rzeźba Obszaru chronionego krajobrazu Doliny Biebrzy jest stosunkowo mało urozmaicona. Wyraźne wzniesienia zaznaczają się tylko na granicach Kotliny Biebrzańskiej z obszarami wysoczyzn: Białostockiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej.

Obszar chronionego krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie - Zajmuje powierzchnię 65 475 ha, z czego ponad 50 000 ha przypada na lasy. Obejmuje znaczą część Puszczy Augustowskiej wraz z jeziorami w jej obrębie i na obrzeżach. Najcenniejszym obiektem kulturowym i historycznym obszaru jest Kanał Augustowski. Puszcza Augustowska to największy w Polsce zwarty kompleks leśny pokrywający 114 000 ha naszego kraju. Puszcza rozciąga się od doliny górnej Biebrzy, przez całą Równinę Augustowską, aż po południowe krawędzie Pojezierza Wschodniosuwalskiego (Sejneńszczyznę).

2.4.4. Obszary Natura 2000

Puszcza Augustowska, Obszar Specjalnej Ochrony (OSO), kod obszaru: PLB200002, powierzchnia: 134378ha. Obszar obejmuje kompleks leśny Puszczy Augustowskiej, leżący na pograniczu Równiny Augustowskiej i Kotliny Biebrzańskiej. Obszar ten pokrywają urozmaicone drzewostany (ok. 90% powierzchni), które w wielu fragmentach zachowały naturalny charakter. Dominują bory, wśród których szczególną uwagę zwracają dobrze zachowane bory wilgotne i bory bagienne. Duże powierzchnie zajmują olsy, miejscami występują dobrze zachowane grądy. Główną rzeką jest Wołkuszanka, uchodząca przez Kanał Augustowski do Niemna.

Ostoja Biebrzańska, Obszar Specjalnej Ochrony (OSO), kod obszaru: PLB200006, powierzchnia: 149929ha. Obszar obejmuje dolinę Biebrzy od jej źródeł do połączenia z rzeką Narew oraz dodatkowo Basen Wizny. W dolinie Biebrzy stwierdzono dotąd aż 279 gatunków ptaków, z około 400 gatunków jakie można spotkać w Polsce. Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzecznyymi lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzecznyymi mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

Puszcza Knyszyńska, Obszar Specjalnej Ochrony (OSO), kod obszaru: PLB200003, powierzchnia: 136145ha. Obszar obejmuje Puszcę Knyszyńską - dość silnie rozczłonkowany kompleks leśny, którego wiele fragmentów zachowało jeszcze naturalny charakter. Walorem puszczy są liczne źródłiska oraz czyste strumienie i rzeczki; istnieje tu około 450 wypływów wód podziemnych w postaci źródeł, młak i wysięków. Rzeźba terenu jest bardzo zróżnicowana, deniwelacje względne dochodzą tu do 80 m. Doliny rzek, w większości osuszone, zajęte są przez torfowiska niskie i przejściowe. Na lokalnych wododziałach, w bezodpływowych zagłębieniach terenu, rozwinęły się torfowiska przejściowe i rzadziej torfowiska wysokie. W puszczy dominują drzewostany iglaste (ok. 80% powierzchni leśnej).

Dolina Biebrzy, Specjalne Obszary Ochrony (SOO), kod obszaru: PLH200008, powierzchnia: 121003. Dolina Biebrzy to szerokie, płaskie obniżenie terenu wypełnione torfem, położone od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn: Grodzieńskiej, Sokólskiej, Goniądzkiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Od północy i północnego wschodu wchodzi w dolinę sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Etcki. Chroni największy w środkowej Europie kompleks mokradła.

2.4.5. Zasoby przyrodnicze nie objęte ochroną konserwatorską

Inwentaryzacją przyrodniczą objęto 161 obiektów o łącznej powierzchni 1182ha. Największą łączną powierzchnię (ponad 100ha) mają obiekty położone w gminach Suchowola (ok. 188ha), Sztabin (180ha), Dąbrowa Białostocka (151ha), Lipsk (ok. 131ha). Najmniejszą (poniżej 50ha) – w gminach Trzcianna (9,7ha), Mońki (25,8ha), i Goniądz (ok. 49ha). Powierzchniowo wśród wszystkich typów zinwentaryzowanych obiektów dominują mokradła (ok. 815ha – 69%) a głównie lasy bagienne. Mniejszy udział powierzchniowy mają pagórki i wzgórza z ciepłolubnymi gatunkami roślin (11,5%). Niewielki procent stanowią zbiorniki wodne, wydmy i doliny rzeczne (od 1,3 do 6,7% powierzchni).

Blisko 24% wszystkich obiektów objętych inwentaryzacją cechuje się wysokimi walorami z geobotanicznego punktu widzenia, 28% – walorami średnimi, ok. 35% – niskimi, a ponad 13% obiektów w ogóle pozbawionych jest wartości przyrodniczej. Największy udział obiektów o wysokich walorach przyrodniczych stwierdzono w gminach Dąbrowa Białostocka, Korycin, Nowy Dwór i Sztabin. W każdej z nich udział obiektów o najwyższych walorach przekracza 30%, a w gminie Korycin sięga 50%.

Dla 33 obiektów (nieco ponad 20% wszystkich) proponuje się wprowadzenie różnych form ochrony konserwatorskiej. Największa liczba obiektów proponowanych do ochrony wyróżnia gminę Dąbrowa Białostocka, gdzie jest ich sześć oraz gminy Korycin i Nowy Dwór (po cztery). Oprócz wymienionych wyżej duży udział obiektów zasługujących na ochronę (ok. 27%) cechuje także gminę Lipsk. Czynnej ochrony wymaga połowa dolin rzecznych uwzględnionych przy inwentaryzacji, ok. 38% lasów bagiennych i ok. 36% torfowisk z roślinnością nieleśną. Formy ochrony konserwatorskiej należałoby wprowadzić dla niespełna 10% obiektów ze stanowiskami ciepłolubnych gatunków roślin. Wynika to z daleko idących przekształceń roślinności pozostałych kemów i pagórków morenowych, gdzie w wielu przypadkach półnaturalne murawy i kserotermiczne zarośla oraz bogate florystycznie bory mieszane i dąbrowy świetliste zastąpione zostały przez sztuczne drzewostany sosnowe, a ich różnorodność i walor przyrodniczy uległy skrajnej redukcji.

2.5. Dziedzictwo kulturowe

Obiekty zabytkowe znajdujące się w granicach obszaru LSR to drewniane domy, militaria (radzieckie schrony bojowe linii Mołotowa), stanowiska archeologiczne, małe obiekty kultury materialnej – krzyże, kapliczki, itp. oraz miejsca związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi. Do najbardziej cennej kategorii jednostek architektoniczno-krajobrazowych zaliczane są na obszarze Biebrzańskiego P.N. – carska twierdza w Osowcu–Twierdzy i w Dębowie - fragment kanału Augustowskiego ze śluzą. Obiekty te objęte są strefą ochrony A, tj. ścisłą ochroną konserwatorską i należą do najcenniejszych w swojej kategorii walorów kulturowych w Polsce.

Z pośród innych obiektów na uwagę zasługują budowle sakralne. Kościół, łączący cechy gotyckie i renesansowe, pw. NMP znajduje się w Krasnymborze (1584-89).. Drewniane kościoły można oglądać w Kamiennej Starej (1610) i Jaminach (1780). Od XVIII w. istotnym elementem pejzażu podlaskiego stały się barokowe świątynie. Zespół Klasztorny Dominikanów w Różanymstoku (1759-1794) – ośrodek kultu maryjnego i cel pielgrzymek – został wybudowany w tym stylu architektonicznym. Z tego okresu pochodzi też kościół w Dolistowie Starym.

Cenne założenia cmentarne (katolickie) posiada Nowy Dwór (także prawosławne), Krasnybór, Dolistowo Stare, Goniądz i Trzcianne. Resztki cmentarzy żydowskich są m.in. w pobliżu Nowego Dworu, Trzciannego, Goniądza, Lipska i Suchowoli.

Interesującym przykładem architektury przemysłowej są zachowane drewniane wiatraki holenderskie z początku XX w. w Kamiennej Starej (1902), Suchowoli (1906), Nowym Dworze (1935) i Zabelu (1924,1955) oraz młyny wodne w Goniądzu i Nowym Dworze (k. XIX w.).

Zabytkowe budynki stacji kolejowych przetrwały w Kamiennej Nowej (Z6) i Osowcu – Twierdzy (Z 7). Pozostałości zespołu dworskiego i założeń parkowych (XVI w.) znajdują się w Kamiennej Starej.

W połowie XVI w. dzięki wielkiej reformie gospodarczej przeprowadzonej przez królową Bonę w swoich dobrach powstały wsie „szeregówki”, których charakterystyczną cechą były domy stawiane szczytem do ulicy, po jednej lub dwóch jej stronach. Pozostałości tej formy osadniczej są szczególnie dobrze zachowane w okolicach Dąbrowy Białostockiej i Nowego Dworu. Wieś Jagłowo położona nad brzegiem Biebrzy jest dobrym przykładem harmonijnego wkomponowania drewnianej architektury wiejskiej w krajobraz przyrodniczy.

Ciągle żywymi tradycjami - choć nie mającymi już takiego znaczenia jak w przeszłości - są tutaj tradycje rękodzielnicze: hafciarstwo, plecionkarstwo, wikliniarstwo, tkactwo, rzeźba, plastyka i pieczywo obrzędowe. W Korycinie, Janowie i Lipsku kobiety tkają na krosnach tkaniny dwuosnowowe. Twórcy ludowi z gmin: Goniądz, Janów, Mońki, Nowy Dwór, Sztabin, Trzcianne, Lipsk rzeźbią bądź malują. W większości gmin mieszkają hafciarki. Najwięcej twórców kultywuje rękodzieło ludowe w Lipsku i okolicach.

Sama wyjątkowość przyrodnicza Doliny Biebrzy jest w pewnym sensie zasobem kulturowym, gdyż jest silnie związana z mającymi miejsce w przeszłości sposobami gospodarowania, tj. użytkowaniem bagiennych łąk.

2.6. ŚRODOWISKO SPOŁECZNO -GOSPODARCZE

2.6.1. Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Gminy leżące nad Biebrzą i jej dopływami, podobnie jak całe Podlasie, położone są na styku dawnych siedzib Słowian Zachodnich i Słowian Wschodnich. Na dziedzictwo kulturowe regionu wpływały warunki geograficzne, gospodarcze, osadnictwo i systemy polityczno-społeczne.

Warunki naturalne doliny Biebrzy zawsze tworzyły granicę trudną do przebycia nie tylko dla ludzi. Obszar gmin biebrzańskich dzieliła rzeka, która wyznaczała zasięgi wpływów osadnictwa, języka, wyznań, a także granice administracyjne i państwowe. Dolina Biebrzy w przeszłości pełniła rolę szlaku kulturowego, który łączył tereny i kulturę rdzennej Polski z jej historycznymi peryferiami na Litwie. Wzdłuż doliny przebiegał szlak ekspansji etnicznej Mazowszan na wschód i łączących się z tym polskich oraz zachodnioeuropejskich wpływów kulturowych.

W przeszłości i obecnie jest to teren pogranicza. Stykały się tu plemiona Bałtów i Słowian. Od XIV stulecia docierało tu stałe osadnictwo polskie z Mazowsza oraz osadnictwo białoruskie z okolic Grodna.

W osadnictwie z kierunku południowego i wschodniego najliczniej migrowała ludność chłopska. Nurt osadnictwa białoruskiego zawierał domieszkę ludności litewskiej i potomków dawnej Jaćwieży, którzy wrócili na swoje dawne ziemie nad Biebrzą. Wśród osadników litewskich byli też bojarzy, których osadzano pod grodami. Wsie litewskich bojarów powstały koło Goniądza, a część z nich uznawana jest obecnie za wsie szlacheckie. Do tej mozaiki etnicznej dodać należy jeszcze ludność pochodzenia niemieckiego, północno-ukraińskiego i żydowskiego. W gminach nadbiebrzańskich osadzano Tatarów, którzy będąc w służbie wojskowej Wielkiego Księstwa Litewskiego i Rzeczypospolitej zajmowali się rzemiosłem

wojskowym, a w okresach późniejszych głównie obróbką skór, uprawą warzyw i transportem towarów. Wraz z kolonizacją leżących nad Biebrzą puszczy, ziemie te stawały się terenem sporów granicznych, najpierw Mazowszan, Litwinów i Krzyżaków, a w następnych stuleciach Polski, Rosji i Niemiec.

Zdecydowana większość obecnych mieszkańców gmin nadbiebrzańskich uważa się za Polaków. Jednak jeszcze na przełomie XIX/XX wieku ludność pochodzenia białoruskiego, zamieszkująca północno-zachodnią część dawnej guberni grodzieńskiej takiej świadomości narodowej nie miała, nazywając siebie „ludźmi tutejszymi” i posługując się w mowie codziennej językiem zwanym „po prostu”. Głównym kryterium odrębności etnicznej była wówczas wiara prawosławna, katolicka lub tradycja unicka. Jeszcze w latach siedemdziesiątych XX stulecia zachodni zasięg gwar wschodniostowiańskich obejmował całą dolinę górnej Biebrzy na wschód od Sztabina oraz dolinę Brzozówki i ziemie leżące od niej na wschód. Znacznie wcześniej gwary ruskie związane z osadnictwem podgrodzieńskim obejmowały ziemie położone na wschód i południe od Biebrzy, aż po Tykocin.

Dominująca obecnie i w przeszłości sieć parafii katolickich uzupełniona była nielicznymi świątyniami obrządku wschodniego (prawosławie).

Odrębne środowisko kulturowe tworzyła diaspora żydowska licznie zamieszkująca miasteczka Podlasia. W niektórych miejscowościach Żydzi stanowili do 70 % mieszkańców, a ich głównym zajęciem był handel i rzemiosło. Obecnie śladów żydowskiej przeszłości i kultury jest już niewiele, a stan zachowania zabytków jest przeważnie tragiczny.

Najstarsze oddziaływania kulturowe uwidaczniają się w cmentarzyskach, osadach i grodziskach pochodzących z pierwszego tysiąclecia naszej ery. Kresowy charakter województwa podlaskiego sprawił, że ta część Polski znalazła się poza głównym nurtem rozwoju architektury.

Na całym terenie powszechnie używany jest język polski, ale starsi ludzie w gminach leżących w górnym biegu Biebrzy używają jako języka domowego gwary białoruskiej. Pochodzenia białoruskiego są tam też nazwiska, nazwy miejscowości i nazwy obiektów terenowych oraz nazwy gwarowe narzędzi i budynków gospodarskich.

2.6.2. Edukacja i wychowanie

Stan bazy dydaktycznej w poszczególnych szkołach na terenie LGD jest mocno zróżnicowany. Są szkoły nowoczesne, doskonale wyposażone, a są też placówki, które wymagają natychmiastowych prac remontowych i adaptacyjnych. Duży problem stanowi wyposażanie szkół w sale informatyczne, szczególnie z uwagi na wysokie koszty.

Dzieci do szkół i przedszkoli dojeżdżają samochodami przygotowanymi dla potrzeb szkolnych. Ok. 50% dzieci ze szkół podstawowych korzysta z tego środka transportu. Budynki szkół podstawowych i przedszkoli, po zmianach w systemie edukacyjnym, nie użytkowane na cele szkolnictwa są nieużytkowane bądź zostały sprzedane osobom prywatnym i zagospodarowane na cele mieszkaniowe lub turystyczne. W większości gmin prowadzona jest edukacja przedszkolna, podstawowa, gimnazjalna. Młodzież ponadgimnazjalna dojeżdża w większości do szkół w ośrodkach powiatowych.

2.6.3. Aktywność społeczna

Na terenie obszaru działania LGD działa wiele organizacji pozarządowych. Wypełniają one swą działalnością wiele różnych obszarów życia społeczno- gospodarczego. Wspomagają promocję regionu, rozwijają aktywność sportową społeczeństwa a zwłaszcza młodzieży, uzupełniają działania publicznej oświaty i służby zdrowia. Ponadto na terenie gmin obszaru objętego niniejszą strategią wiele jest podmiotów kultywujących lokalną kulturę, kuchnię i obyczaje.

Na obszarze działania LGD „Fundacja Biebrzańska” można wyróżnić trzy typy podmiotów, biorąc pod uwagę zasięg działania. Wśród organizacji o ogólnopolskim, bądź regionalnym zasięgu działania wymienić należy:

- Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
- Związek Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego,
- Związek Gmin Kumiatka – Biebrza,
- Związek Komunalny Biebrza.

Na terenie 12 gmin objętych LSR wskazać można również wiele podmiotów o lokalnym zasięgu działania. Poniżej przedstawiono krótkie charakterystyki niektórych lokalnych organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem stowarzyszeń i fundacji wchodzących w skład Rady Fundacji LGD „Fundacja Biebrzańska”:

- 1) **Stowarzyszenie Pracownia Architektury Żywej (PAŻ)** Stowarzyszenie skupia ludzi związanych zawodowo z działalnością na rzecz ochrony przyrody, środowiska i dziedzictwa kulturowego oraz edukacji ekologicznej i regionalnej. Organizacja prowadzi projekty związane z ochroną przyrody i środowiska oraz ochroną dóbr kultury i tradycji. Organizacja ma ponad lokalny zasięg działania.
- 2) **Towarzystwo Ochrony Przyrody Ptaki Polskie, Goniądz** – prowadzi działalność w zakresie: ochrony gatunków dziko żyjących oraz ich siedlisk,.
- 3) **Augustowsko - Podlaskie Stowarzyszenie Eko – Rolników im. Ludwika Paca i Karola Brzostowskiego ze Sztabina** –reprezentuje interesy wytwórców, przetwórców i dystrybutorów produktów rolnictwa ekologicznego.
- 4) **Stowarzyszenie Ludowy Klub Sportowy „Dąb” w Dąbrowie Białostockiej** – celem stowarzyszenia jest: organizowanie działalności sportowej, rekreacyjno – turystycznej, przeciwdziałanie patologiom.
- 5) **Towarzystwo Przyjaciół Lipska n/Biebrzą w Lipsku** –rozwija życia kulturalne i społeczne miasta i gminy Lipsk, popularyzuje dorobek ludzi w dziedzinie kultury, gospodarki i życia społecznego.
- 6) **Stowarzyszenie „Placówka” w Bagnach** –prowadzi publiczną szkołę podstawową, organizuje imprezy rekreacyjno – sportowe dla młodzieży i kursy dla rolników, prowadzi działania proekologiczne na terenie wiejskim.
- 7) **Monieckie Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Wsi w Mońkach** – do zadań tej organizacji należy m. in.: organizacja szkoleń o tematyce rolniczej, organizacja wypoczynku dla dzieci z terenów wiejskich, organizowanie Targów Rolniczych,
- 8) **Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Augustowie** – celem stowarzyszenia jest: inspirowanie i działanie na rzecz rozwoju lokalnego, promocja wartości rodziny, przedsiębiorczości w sferze gospodarczej, społecznej i kulturalnej, działalność edukacyjna, oświatowo – wychowawcza, charytatywno – opiekuńcza i kulturalna, przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezrobocia.
- 9) **Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jastrzębna Druga – Ostrowie** – prowadzi działalność oświatową i kulturalną, m. in.: prowadzenie Szkoły Podstawowej w zakresie klas I – III oraz oddziału przedszkolnego, organizuje okolicznościowe spotkania dla mieszkańców.
- 10) **Towarzystwo Miłośników Ziemi Trzciańskiej, Trzcianne** – do celów Towarzystwa należą: wspomaganie rozwoju społeczności lokalnej, wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarczego gminy Trzcianne, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, pogłębianie wiedzy historycznej i krajoznawczej.
- 11)

12) Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Korycińskiej w Korycinie – cele Towarzystwa to m. in.: wspieranie inicjatyw samorządu gminy Korycin mających na celu poprawę warunków społeczno – gospodarczych i socjalnych mieszkańców, promowanie region Ziemi Korycińskiej, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, zachowanie walorów przyrodniczych regionu.

13) Towarzystwo Przyjaciół Suchowoli - celem działania organizacji jest wszechstronne rozwijanie życia społeczno – gospodarczego i kulturalnego osady i gminy Suchowola.

2.6.4. Zasoby geologiczne

Na terenie, którego dotyczy niniejsza strategia znajdują się znaczne ilości kopalin – piasków i żwirów, gliny, kruszywa grubego. Udokumentowane są także ogromne złoża torfu trzcinowego, mszystego i turzycowego, a także torfu drzewnego wraz z gytą - kopalinami towarzyszącymi. Piaski i żwiry są eksploatowane głównie dla potrzeb miejscowych – budownictwa mieszkalnego, a także budowy dróg i kolei.

2.6.5. Zaopatrzenia w wodę

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę są zasoby wysokiej jakości wód podziemnych. Blisko 10 % pobieranych wód podziemnych przeznaczonych jest na cele lekkiego przemysłu, w tym przemysłu spożywczego. Wody powierzchniowe wykorzystywane są również na potrzeby rolnictwa i leśnictwa.

Gospodarka wodna na terenie gmin przedstawia się dobrze. W szczególności miejscowości gminne są w wysokim stopniu zwodociągowane niejednokrotnie przekraczając 90%. Woda z wodociągów zbiorowych zaopatruje również zdecydowaną większość pozostałych miejscowości i wsi. Zatwierdzone zasoby wodne są wysokie i są w stanie pokryć w praktyce 100% zapotrzebowania na wodę dla wszystkich mieszkańców.

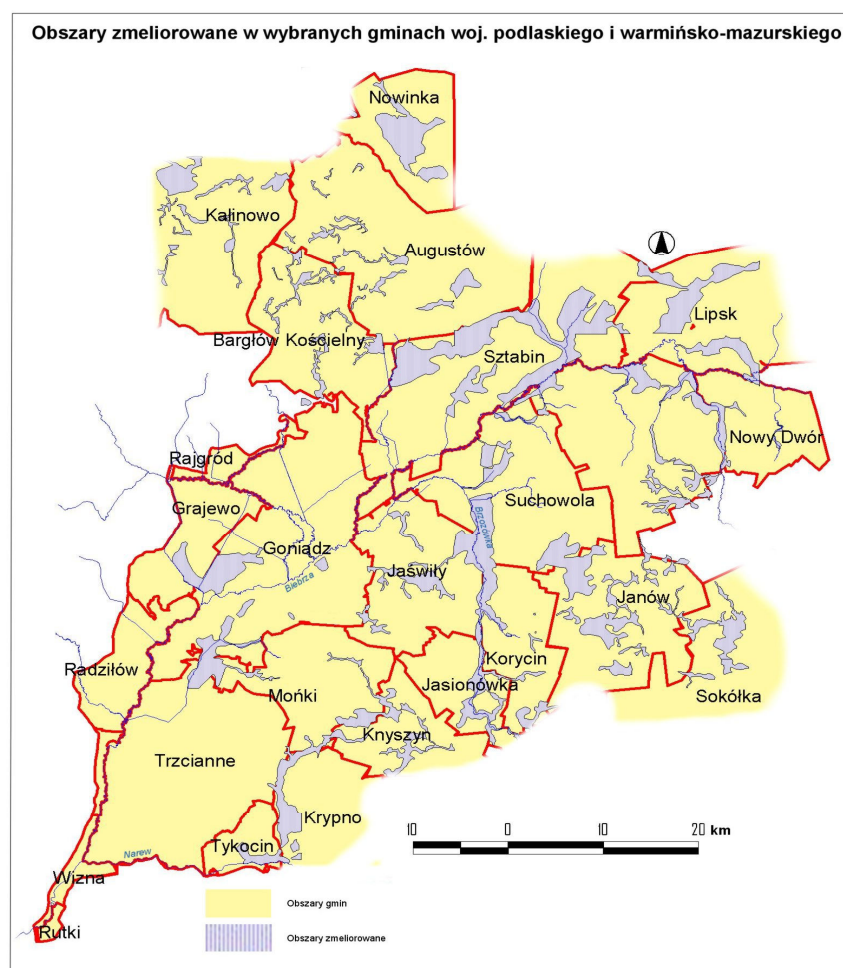
2.6.6. Stan systemów oczyszczania ścieków

Struktura sieci kanalizacyjnej występuje w zasadzie jedynie w miejscowościach będących siedzibą gmin. Miejscowości z oczyszczalniami ścieków skanalizowane w dosyć wysokim stopniu od około 70 % do 95%, natomiast jest bardzo niski stopień skanalizowania na terenach wiejskich poza granicami miejscowości gminnych.

2.6.7. Obszary zmeliorowane

Obszar gmin „biebrzańskich” jest położony w zlewni Biebrzy i znacząco wpływa na przebieg stanów wody i przepływów tej rzeki. Wszelkie kroki dotyczące polityki gospodarowania ilościowymi i jakościowymi zasobami wodnymi tego obszaru winny być bardzo ostrożne oraz dogłębnie przeanalizowane. Od stanu hydrologicznego Biebrzy zależy bowiem wiele unikalnych ekosystemów mokradłowych chronionych przez Biebrzański Park Narodowy (np. Czerwone Bagno, Bagno Biebrzańskie, Bagno Ławki). Na rysunku 4 przedstawiono lokalizację najważniejszych obszarów zmeliorowanych, których funkcjonowanie pod względem hydrologicznym jest uzależnione od stanu oraz działania urządzeń melioracyjnych.

Rys. 4. Lokalizacja najważniejszych obszarów zmeliorowanych w obszarze LGD

2.6.8. Zaopatrzenie w ciepło

W większości miast i gmin zaopatrzenie w ciepło w budownictwie jednorodzinnym, na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane w sposób indywidualny przez mieszkańców. Dotyczy to ponad 95 % zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej. Źródłem ciepła są głównie piece węglowe i trzony kuchenne. Szacuje się, że jedynie 5 % ciepła wytwarzają kotłownie olejowe, a około 3 % zapotrzebowania ciepła pokrywają źródła opalane drewnem, zaś pozostałe są opalane węglem. Wyjątkami są tu gminy Sztabin, Trzciannę gdzie ze względu na korzystne uwarunkowania lokalne wykorzystanie drewna może być 2-3 krotnie większe. Z reguły potrzeby cieplne mieszkańców gospodarstw indywidualnych są ograniczone względami finansowymi i nie w pełni korespondują z obliczeniowym zapotrzebowaniem ciepła.

Obiekty użyteczności publicznej: placówki oświatowe, obiekty administracyjne i kultury oraz placówki usługowe i handlowe są zaopatrywane w ciepło z lokalnych kotłowni (sporadycznie wspólnych np. w zespołach szkół) węglowych, olejowych i wyjątkowo z wykorzystaniem kotłów o konstrukcji przystosowanej do spalania drewna.

2.6.9. Telekomunikacja

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny rozwój systemu telekomunikacyjnego w województwie podlaskim, a tym samym na obszarze objętym niniejszym opracowaniem. Stan techniczny, wyposażenie ilościowe i jakościowe nie odbiega od średnich wskaźników krajowych. Przestarzałe centrale zostały zastąpione nowymi centralami cyfrowymi. Obszar objęty opracowaniem został pokryty siecią światłowodową. Poza tradycyjną sieć telekomunikacyjną dynamicznie rozwinęła się również łączność za pomocą telefonii komórkowej. Sieć ta pokrywa prawie cały obszar. Niedostateczny zasięg występuje przy dużych nierównościach terenu i na obszarach leśnych.

2.6.10. Transportowe układy komunikacyjne

Podstawową siecią komunikacyjną obszaru jest układ, który tworzą następujące drogi krajowe i wojewódzkie:

- droga krajowa nr 8 (E-67) przebiega przez miejscowości gminne i miasta Korycin, Suchowola, Sztabin (relacja od Białegostoku do Augustowa i Suwałk),
- droga krajowa nr 61 przebiega przez miejscowości gminne i miasta Szczuczyn, Grajewo, Rajgród i Bargłów Kościelny (relacja od Łomży do Augustowa i Suwałk), ważna droga ruchu turystyczno-rekreacyjnego letniego dla obszaru pojezierza suwalsko-augustowskiego,

- droga krajowa nr 65 przebiega przez gminę Mońki, Goniądz i Trzcianne (relacja od Białegostoku do Ełku i dalej do przejścia granicznego Gołdap), ważna droga dla obszaru Mazur i ruchu turystyczno-rekreacyjnego letniego,

Przez obszar przebiegają następujące drogi wojewódzkie:

- droga wojewódzka nr 670 – na analizowanym obszarze przebiega przez miejscowości gminne i miasta Goniądz, gmina Suchowola, Dąbrowa Białostocka, Nowy Dwór - granica państwa obecnie bez przejścia granicznego w rejonie Grodna,
- droga wojewódzka nr 671 – na analizowanym obszarze przebiega przez miejscowości gminne i miasta Krypno, Knyszyn, Jasionówka do Korycina i do drogi nr 8,
- droga wojewódzka nr 672 – na analizowanym obszarze przebiega od Korycina przez Janów do Sokolan do drogi wojewódzkiej Sokółka-Dąbrowa Białostocka nr 673 m. Sokolany, droga wojewódzka nr 673 – na analizowanym obszarze przebiega przez miejscowości gminne i miasta gmina Dąbrowa Białostocka, Lipsk do drogi nr 644 prowadzącej do przejścia granicznego dla ruchu turystycznego i tzw. „uproszczonego - małego ruchu granicznego” w rejonie Grodna (relacja wzdłuż wschodniej granicy państwa),
- droga wojewódzka nr 644 – na terenie analizowanego obszaru nie przebiega przez miejscowości gminne i miasta, tylko przez obszar gminy Sztabin i Lipsk do przejścia granicznego dla ruchu turystycznego i tzw. „małego ruchu granicznego” w rejonie Grodna (relacja od Augustowa do wschodniej granicy państwa),

Drogi powiatowe i gminne są bardzo ważnymi elementami systemu transportowego gmin obszaru, szczególnie z punktu widzenia gospodarki i funkcji lokalnych. Zapewniają one realizację dogodnych połączeń z układem dróg wojewódzkich i krajowych.

2.6.11. Syntetyczna charakterystyka gmin obszaru LGD Fundacja Biebrzańska

Gmina Nowy Dwór

Położenie i obszar gminy	Gmina Nowy Dwór to gmina wiejska w województwie podlaskim, w powiecie sokólskim. Gmina graniczy z gminami: Lipsk, Dąbrowa Białostocka, Sidra, Kuźnica. Od wschodu graniczy z Białorusią. Na terenie gminy Nowy Dwór znajduje się 19 sołectw. Obszar gminy zajmuje powierzchnię 12114 ha co stanowi ok. 5,9% pow. powiatu i 0,6% pow. województwa
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 2997 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 24 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się dodatnim saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-5,3). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (55,4%) a niski w produkcyjnym (25,8%),
Profil środowiskowy	Obszar gminy Nowy Dwór stanowi północno – wschodnią część mezoregionu Wzgórz Sokólskich, który wchodzi w skład regionu Niziny Północnopodlaskiej. Obszar gminy charakteryzuje się dużym urozmaicheniem form rzeźby terenu. Obszary chronione – ok. 1,41% ogólnej powierzchni gminy Lasy – ok. 13,53 % ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne – ok.80,73 % ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Podstawowym działem gospodarki gminy i głównym źródłem dochodów mieszkańców jest rolnictwo oparte o indywidualną własność gospodarstw. Sporadycznie jest tu prowadzona działalność gospodarcza. Na terenie gminy działa 81 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 73 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 51 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 2 spółdzielnie i 7 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Lipsk

Położenie i obszar gminy	Gmina Lipsk to gmina miejsko-wiejska w województwie podlaskim , w powiecie augustowskim . Na północy sąsiaduje z gminą Płaska, od zachodu z gminą Sztabin, od południa z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, na wschodzie graniczy z Białorusią. Administracyjnie obszar gminy dzieli się na 30 sołectw, w których znajduje się 29 miejscowości. Powierzchnia gminy wynosi 18421 ha, z czego miasto Lipsk zajmuje powierzchnię 492 ha. W stosunku do powierzchni całego województwa podlaskiego, a także powierzchni powiatu augustowskiego, powierzchnia gminy to odpowiednio 0,91 % oraz 11,12 %.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 5775 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 30 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-3,6). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (19,6%), a niski w produkcyjnym (57,8%).
Profil środowiskowy	Pod względem fizyczno - geograficznym obszar gminy położony jest w obrębie mikroregionu Kotliny Biebrzańskiej. Obszar gminy Lipsk charakteryzuje się bogatym ukształtowaniem powierzchni. Obszary chronione – ok. 65 % ogólnej powierzchni gminy. Lasy – ok. 22,76 % ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne – ok. 61,57 % ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Na terenie gminy Lipsk przemysł praktycznie nie występuje. Główną gałąź gospodarczą stanowi rolnictwo. W działalności usługowej dominuje przede wszystkim handel, usługi leśne oraz usługi remontowo – budowlane. Na terenie gminy działa 250 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 230 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 188 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 10 spółek handlowych w tym jedna z udziałem kapitału zagranicznego, 3 spółdzielnie i 7 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Dąbrowa Białostocka

Położenie i obszar gminy	Gmina Dąbrowa Białostocka to gmina miejsko – wiejska położona w północno - wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie sokólskim. Graniczy z następującymi gminami: Nowy Dwór, Sidra, Janów, Suchowola, a od północy: Lipsk, Sztabin. W skład gminy wchodzi 51 sołectw (52 miejscowości). Powierzchnia gminy wynosi 26384 ha, co stanowi 12,85% powierzchni powiatu i ok. 1,3% województwa podlaskiego.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 12788 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 48 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-4,7). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (19,3%), a niski w produkcyjnym (58,4%).
Profil środowiskowy	Gmina Dąbrowa Białostocka leży w obrębie makroregionu Niziny Północnopodlaskiej obejmując na północy równoleżnikową część doliny Biebrzy (tzw. otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego), a pozostała część gminy położona jest w obrębie Wysoczyzny Białostockiej w skład, której w zachodniej części wchodzi Wysoczyzna Suchowolska, a w centralnej i wschodniej części Wzgórza Sokólskie. Krajobraz naturalny gminy został wytworzony w czasie zlodowacenia środkowo – polskiego, dlatego teren charakteryzuje się falistą, miejscami pagórkowatą powierzchnią, wyniesioną na 130- 240 m n.p.m. Obszary prawnie chronione zajmują ok. 7% pow. gminy, lasy – ok. 15 % a użytki rolne – ok. 75,44%.
Profil gospodarczy	Na terenie gminy działa 559 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 527 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 447 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 9 spółek handlowych, 4 spółdzielnie, 1 fundacja i 29 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Gmina ma charakter rolniczy. Poza rolnictwem rozwinęły się następujące rodzaje działalności (stan na 31 marca 2007 roku): usługowa - 104 podmioty, produkcyjna - 5 podmiotów, handlowa - 103 podmioty, gastronomiczna - 7 podmiotów.

Gmina Sztabin

Położenie i obszar gminy	Gmina Sztabin to gmina wiejska położona w powiecie augustowskim w województwa podlaskiego. Graniczy z gminami: Bargłów Kościelny, Augustów, Płaska, Lipsk, Jaświły, Suchowola, Dąbrowa Białostocka. Zajmuje powierzchnię 36311 ha, stanowi 21,89% pow. powiatu i 1,8% pow. województwa. Podzielona jest na 39 sołectw, na jej terenie znajduje się 52 miejscowości.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 5537 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 15 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-0,2). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (56,2%) , a niski w produkcyjnym (20,4%).
Profil środowiskowy	Obszar Gminy Sztabin zaliczony został do zatorfionego obniżenia mezoregionu Kotliny Biebrzańskiej wchodzącej w skład mezoregionu Niziny Północno-podlaskiej. Pod względem szaty roślinnej obszar przynależy do Krainy Biebrzańskiej Działu Północnego. Zaś w regionalizacji geobotanicznej do mazursko – podlaskiego regionu Niżu Wschodnoeuropejskiego. Jest to obszar objęty północnym zasięgiem świerka i wyróżnia się skupianiem kontynentalno – borelnych elementów roślinności. Obszary chronione – ok. 84,6% ogólnej powierzchni gminy, Lasy – 41,25% ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne – ok. 40,17% ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Gmina ma typowo rolniczy charakter, ale przeważają na jej terenie słabe ziemie głównie V i VI klasy bonitacyjnej. Dlatego aż 57% gruntów zagospodarowano pod łąki i pastwiska, które są bazą dla hodowli bydła mlecznego. W gminie jest zarejestrowanych 1100 gospodarstw rolnych, a średnia ich wielkość wynosi ok. 13 ha. Na terenie gminy działa 237 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 220 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 180 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 4 spółki handlowe, 3 spółdzielnie i 11 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Suchowola

Położenie i obszar gminy	Gmina Suchowola to gmina miejsko – wiejska położona w powiecie sokólskim. Graniczy z gminami: Jaświły, Sztabin, Dąbrowa Białostocka, Janów. Gmina podzielona jest na 48 sołectw. Na jej terenie znajduje się 51 miejscowości w tym jedno miasto (Suchowola). Powierzchnia gminy wynosi 25570 ha, co stanowi ok. 1,27% powierzchni województwa podlaskiego i 12,45% obszaru powiatu sokólskiego.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 7383 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 29 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-2,2). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (21,5%), a niski w produkcyjnym (56,1%).
Profil środowiskowy	Położona jest ona w obrębie dwu mezoregionów wchodzących w skład makroregionu Nizina Północno - Podlaska. Są to: od zachodu - Wysoczyzna Białostocka i Wzgórza Sokolskie na wschodzie. Wysoczyznę Białostocką na terenie gminy przedziela dolina Brzozówki na Wysoczyznę Suchowolską i Wysoczyznę Goniądzką. Obszary chronione – ok.12,25% ogólnej powierzchni gminy. Lasy – 10,45% ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne – 72,96% ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Gospodarka gminna opiera się głównie na produkcji rolniczej. Intensywnie rozwija się hodowla krów mlecznych i opasów. Produkcja roślinna koncentruje się na uprawie zbóż, ziemniaków oraz owoców i warzyw. Na terenie gminy działa 266 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 247 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 207 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 9 spółek handlowych w tym 2 z udziałem kapitału zagranicznego, 4 spółdzielnie, 1 fundacja i 19 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Bargłów Kościelny

Położenie i obszar gminy	Gmina Bargłów Kościelny to gmina wiejska w województwie podlaskim , w powiecie augustowskim . Graniczy z gminami Augustów, Sztabin, Goniądz i Rajgród. W skład gminy wchodzi 30 sołectw. Na jej terenie znajduje się 37 miejscowości. Powierzchnia gminy wynosi 18.781 ha co stanowi 11,33% pow. powiatu i 0,93% pow. województwa.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 5811 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 31 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i dodatnim przyrostem naturalnym (+2,1). Wskaźniki udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (18,4%) oraz produkcyjnym (58,0%) nieznacznie odbiegają na niekorzyść od średnich krajowych, które wynoszą odpowiednio 15,5% i 61,2%.
Profil środowiskowy	Gmina położona jest na styku dwóch krain geograficznych: Niziny Podlaskiej - 10% pow. gminy (jej południowo zachodnia część), Pojezierza Mazurskiego - 90% pow. gminy. Udział lasów stanowi ok. 13,42 a użytki rolne ok. 73,75% w ogólnej powierzchni gminy. Obszary objęte ochroną prawną stanowią ok. 40 % powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Gmina ma charakter wybitnie rolniczy z tendencją hodowli bydła mlecznego. Z upraw dominują rośliny zbożowe i ziemniaki. Oprócz rolnictwa na obszarze gminy rozwija się drobna działalność gospodarcza. Na terenie gminy działa 168 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 151 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 121 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 4 spółki handlowe, 4 spółdzielnie i 11 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Korycin

Położenie i obszar gminy	Gmina Korycin to gmina wiejska położona w środkowej części województwa podlaskiego w powiecie sokólskim i graniczy z gminami: miastem i gminą Suchowola, gm. Janów, gm. Jasionówką miastem i gmina Czarna Białostocka i gm. Jaświły. Gmina podzielona jest na 32 sołectwa (38 miejscowości). Powierzchnia gminy wynosi 11735 ha, co stanowi 0,58% powierzchni województwa podlaskiego i 5,7% obszaru powiatu sokólskiego.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 3565 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 14 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i dodatnim przyrostem naturalnym (+0,6). Udział ludności w wieku poprodukcyjnym (18,9%), oraz produkcyjnym (59,3%) nieznacznie się różni niż średnia krajowa, która wynosi odpowiednio – 15,5% i 61,2%.
Profil środowiskowy	Gmina Korycin położona jest w północnej części Niziny Podlaskiej. znajduje się w obrębie Wyniesienia Mazursko – Suwalskiego, wchodzącego w skład krystalicznej prekambryjskiej platformy wschodnio – europejskiej. Gmina Korycin to teren wtulony między Puszcą Knyszyńską a Biebrzański Park Narodowy. Obszar chronione – 0 % Lasy – ok. 7.42 % ogólnej powierzchni gminy Użytki rolne – 86,18 % ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Korycin jest gminą typowo rolniczą. Oprócz tego prowadzona jest drobna działalność gospodarcza. Na terenie gminy działa 122 podmioty gospodarcze. Większość z nich - 113 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 83 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 9 spółek handlowych, 3 spółdzielnie i 8 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Janów

Położenie i obszar gminy	Gmina Janów to gmina wiejska w województwie podlaskim , w powiecie sokólskim . Graniczy z sześcioma jednostkami samorządu terytorialnego: Sokółka, Sidra, Dąbrowa Białostocka, Suchowola, Korycin i Czarna Białostocka. Gmina podzielona jest na 35 sołectw. Powierzchnia gminy wynosi 20781 ha. Gmina stanowi 10,12% powierzchni powiatu oraz 10,3% pow. województwa.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 4460 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 21 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-3,6). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (20,9%), a niski w produkcyjnym (56,4%).
Profil środowiskowy	Gmina położna jest na zachodniej wysoczyźnie przylegającej do doliny Biebrzy. Zgodnie z regionalizacją geobotaniczną Szafera i Pawłowskiego, obszar gminy przynależy do Krainy Biebrzańskiej Działu Północnego. W regionalizacji na podstawach synchorologicznych Matuszkiewicza obszar ten został włączony do Mazursko - podlaskiego regionu subborealnego Niżu Wschodnioeuropejskiego. Obszary chronione – ok. 7,66% ogólnej powierzchni gminy, Lasy – ok. 32,5% ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne – ok.65,95% ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Gmina Janów to obszar typowo rolniczy, specjalizujący się w produkcji mleka, bydła, trzody chlewnej, drobiu, koni rasy sokólskiej oraz specjalistycznych upraw rolnych np.: warzywa, truskawki, porzeczki. Z rolnictwa utrzymuje się 90% ludności. Na terenie gminy działa 151 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 139 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 113 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 2 spółki handlowe, 3 spółdzielnie i 11 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Jaświły

Położenie i obszar gminy	Gmina Jaświły gmina wiejska położona w powiecie monieckim, w województwie podlaskim i graniczy z następującymi gminami: Mońki, Goniądz, Sztabin, Suchowola, Korycin i Jasionówka. Powierzchnia gminy w granicach administracyjnych wynosi 17549 ha, co stanowi 0,85% powierzchni województwa podlaskiego i 12,69% obszaru powiatu monieckiego. Gmina podzielona jest na 24 sołectwa, na jej terenie znajduje się 24 miejscowości.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 5531 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 31 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-5,0). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (21,7%), a niski w produkcyjnym (56,0%).
Profil środowiskowy	Do głównych obszarów (struktur) systemu ekologicznego Gminy należą: a) dolina rzeki Biebrzy jako element wieloprzestrzenny tworzący układ powiązań przyrodniczych o znaczeniu ponadregionalnym (K.E.S.O.CH), b) dolina rzeki Brzozówka - wieloprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym c) dolina rzeki Biebły i innych mniejszych cieków wodnych jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego Gminy. Obszary chronione – ok. 6,7% ogólnej powierzchni gminy, Lasy – ok. 7,09 % ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne - ok.88,77% ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Gmina Jaświły to region o charakterze typowo rolniczym. Na terenie Gminy są bardzo dobre warunki do chowu bydła mlecznego i mięsnego. W produkcji roślinnej przeważa uprawa roślin mało pracochłonnych, w tym głównie zbóż, ziemniaków i roślin przeznaczonych na paszę. W Gminie Jaświły rozwinęły się głównie: handel spożywczy i przemysłowy oraz usługi w zakresie napraw i budownictwa, a także przetwórstwo. Na terenie gminy działa 142 podmioty gospodarcze. Większość z nich - 128 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 102 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 2 spółdzielnie i 11 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Gmina Mońki

Położenie i obszar gminy	Gmina Mońki to gmina miejsko - wiejska w województwie podlaskim , w powiecie monieckim . Sąsiednie gminy to: Goniądz , Jaświły , Knyszyn , Krypno , Trzcianne . Miasto i gmina zajmują powierzchnię 16155 ha (z czego 766 ha przypada na miasto). Powierzchnia gminy stanowi 11,72% pow. powiatu i 0,8% pow. województwa. Na terenie gminy wydzielono 41 sołectw. Ilość miejscowości na terenie gminy wynosi 42 w tym jedno miasto.
Profil społeczny	Miasto i gmina liczą 15663 mieszkańców, w mieście mieszka 10471 osób, natomiast na terenach wiejskich 5192 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 96 osób na kilometr kwadratowy. Charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i przyrostem naturalnym (-0,4). Wskaźniki udziału ludności w wieku produkcyjnym (62,4%) oraz poprodukcyjnym (16%) są zbliżone do średniej krajowej.
Profil środowiskowy	Miasto i gmina Mońki położone są w północno - wschodniej Polsce - na skraju otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego i Puszczy Knyszyńskiej W strukturze geomorfologicznej Gmina Mońki prawie w całości leży w obrębie Wysoczyzny Białostockiej i charakteryzuje się znacznym wyniesieniem nad poziom morza (150-180 m). Według podziału Polski na regiony przyrodniczo - leśne lasy Gminy Mońki znajdują się w Krainie Mazursko - Podlaskiej Dzielniczy Wysoczyzny Bielsko - Podlaskiej charakteryzujących się występowaniem prawie wszystkich typów siedliskowych lasu oraz bardzo zróżnicowanym drzewostanem. Obszar chronione – 0 %,Lasy – ok.12,36% ogólnej powierzchni gminy, Użytki rolne – ok. 85,40 % ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Główną gałąź gospodarczą jest rolnictwo. W Mońkach rozwinął się drobny przemysł spożywczy, obsługujący gospodarstwa rolne. W Gminie działa 1006 podmiotów gospodarczych, w tym 962 to podmioty prywatne. Wśród nich: 832 to osoby prywatne prowadzące działalność gospodarczą, 28 spółek handlowych, 4 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, 13 spółdzielni, 1 fundacja, 23 stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Gmina Goniądz

Położenie i obszar gminy	Gmina Goniądz to gmina miejsko – wiejska, położona jest w północnej części województwa podlaskiego, w północno - zachodniej części powiatu monieckiego i graniczy z następującymi gminami: Mońki, Rajgród, Grajewo, Suchowola, Jaświły, Sztabin, Trzcianne, Radziłów, Bargłów Kościelny. Gmina podzielona jest na 28 sołectw. Na jej terenie znajduje się 27 miejscowości w tym jedno miasto (Goniądz). Powierzchnia Gminy Goniądz wynosi 37658 ha (w tym miasto 428 ha), co stanowi ok. 1,9% powierzchni województwa podlaskiego i 27,2% powierzchni powiatu monieckiego.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 5236 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 14 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i dodatnim przyrostem naturalnym (+0,2). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (20,0%), a niski w produkcyjnym (56,8%).
Profil środowiskowy	Wg podziału fizyczno – geograficznego Kondrackiego gmina Goniądz położona jest w prowincji Niżu Wschodnioeuropejskiego, makroregionu Niziny Północnopolaskiej, podprowincji Wysoczyzn Podlasko – Białoruskich, mezoregionów Kotliny Biebrzańskiej i Wysoczyzny Białostockiej. Obszary chronione - ok. 61,2 % powierzchni gminy Lasy – ok. 30,6% powierzchni gminy Użytki rolne - 31,18 % powierzchni gminy
Profil gospodarczy	Podstawowym źródłem utrzymania ludności jest rolnictwo. Dominują tu gleby zaliczone do klas IV b - grunty orne i VI - nieużytki, które występują w dolinie Biebrzy. Na terenie gminy Goniądz jest zarejestrowanych 239 podmiotów gospodarczych, w tym 210 prywatnych: Wśród nich: 169 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 3 spółdzielnie i 21 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Prowadzą one głównie działalność w zakresie handlu i usług.

Gmina Trzcianne

Położenie i obszar gminy	Gmina Trzcianne to gmina wiejska położona w południowo-zachodniej części powiatu monieckiego w województwie podlaskim. Graniczy z gminami: Radziłów, Jedwabne, Wizna, Zawady, Tykocin, Krypno, Mońki, Goniądz. W skład gminy wchodzi 21 sołectw (26 miejscowości). Powierzchnia gminy wynosi 33164,49 ha, tj. 24 % powierzchni powiatu monieckiego. Powierzchnia gminy stanowi ok. 1,65 % powierzchni województwa podlaskiego.
Profil społeczny	Gminę zamieszkuje 4761 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 14 osób na kilometr kwadratowy. Gmina charakteryzuje się ujemnym saldem migracyjnym i ujemnym przyrostem naturalnym (-3,6). Duży jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym (56,7%), a niski w produkcyjnym (21,7%).
Profil środowiskowy	Według podziału fizjograficznego Polski obszar gminy Trzcianne należy do makroregionu Nizina Północnopodlaska, mezoregionu Kotliny Biebrzańska. Obszary chronione – ok. 49,84% ogólnej powierzchni gminy, Lasy – ok. 20,61 % ogólnej powierzchni gminy Użytki rolne – ok. 33,60 % ogólnej powierzchni gminy.
Profil gospodarczy	Główną gałęzią gospodarki jest rolnictwo oparte na indywidualnych gospodarstwach rolnych zajmujących się produkcją roślinną i zwierzęcą. Poza rolnictwem rozwija się handel i usługi dla ludności. Na terenie gminy działa 146 podmiotów gospodarczych. Większość z nich - 135 należy do sektora prywatnego. Wśród nich: 111 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 3 spółki handlowe, 4 spółdzielnie i 9 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

III. Diagnoza stanu rozwoju obszaru LGD Fundacja Biebrzańskiej

3.1. Analiza wskaźnikowa

3.1.1. Wprowadzenie

Wskaźnikowy system pozwala na określenie aktualnego stanu rozwoju danego obszaru oraz umożliwia zweryfikowanie w późniejszym czasie zgodności przyjętych celów strategicznych z rezultatami podejmowanych działań. Przedstawiona w opracowaniu informacja diagnostyczna ma też na celu wskazanie zadań, które należy zrealizować, aby zdefiniowany stan wyjściowy poprawić i w ten sposób zbliżyć się do idei zrównoważonego rozwoju (ZR). W tym miejscu warto przypomnieć podstawowe zasady składające się na treść tego pojęcia.

Wspólne zasady zintegrowanego rozwoju (ZR) tworzą:

A. dwie zasady podstawowe, akcentujące to, czego nie powinniśmy robić (naruszać), aby ideę ZR rzeczywiście realizować:

1. równego dostępu do środowiska, w tym sprawiedliwości międzypokoleniowej
2. wydolności środowiska, czyli nie przekraczania granic odporności środowiska;

B. osiem zasad o charakterze wytycznych, które akcentują co i jak należy robić, aby ideę ZR wprowadzać w życie:

1. wysokiego poziomu ochrony środowiska przyrodniczego,
2. wysokiego poziomu ochrony środowiska kulturowego,
3. wysokiego poziomu ochrony kapitału ludzkiego, a zwłaszcza minimalizacji sfer ubóstwa,
4. prewencji i przezorności,
5. skuteczności prawnej, technicznej i ekologicznej i efektywności ekonomiczno-środowiskowej, w tym "zanieczyszczający płaci",
6. regionalizacji (lokalności) i subsydiarności,
7. partnerstwa i uspołecznienia.

Ocena stanu rozwoju została przeprowadzona na podstawie wartości **77** wskaźników dotyczących społeczeństwa, środowiska przyrodniczego, gospodarki poprzez ich porównanie do wartości wskaźników dla podobnych jednostek samorządu terytorialnego.

W wyniku takiego podejścia uzyskano możliwość kompleksowego i wielopłaszczyznowego zdiagnozowania obszarów wiejskich i miejsko – wiejskich Fundacji Biebrzańskiej w kontekście jej pozycji konkurencyjnej w stosunku do różnych typów obszarów poprzez określenie relacji i

analizę różnic pomiędzy wartościami wyznaczonych wskaźników stanu rozwoju dla poszczególnych kategorii.

3.1.2. Metodyka analizy wskaźnikowej

Dla wyznaczenia wartości wskaźników audytu zastosowano dane statystyczne dostępne w **Głównym Urzędzie Statystycznym** w ramach **Banku Danych Regionalnych**. Przy określaniu wskaźników wykorzystano zarówno dane statystyczne zgromadzone dla roku 2006 oraz dane uzupełniające, uzyskane w trakcie **Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku**. Przy wyborze wskaźników kierowano się cechami audytowanego obszaru, jego specyfiką oraz misją działalności Fundacji Biebrzańskiej. Zatem obrazowany stan odzwierciedla stan rozwoju obszarów wiejskich na koniec roku 2006 w analizowanych dziedzinach życia społeczno – gospodarczego.

Na podstawie uzyskanych wartości wskaźników wyznaczone zostały relacje wartości wskaźników dla obszaru gmin Fundacji Biebrzańskiej do średniej wartości tych wskaźników dla obszarów miejsko – wiejskich (582 jednostek) i wiejskich Polski (1589 jednostek). Wartości dodatnie wskaźnika dla obszaru oznaczają istnienie sytuacji powyżej średniej krajowej w danej kategorii statystycznej. Wartości ujemne wskaźnika oznaczają istnienie sytuacji poniżej średniej krajowej w danej kategorii statystycznej. Wskaźniki zostały pogrupowane w następujące grupy dziedzinowe:

ŁAD EKOLOGICZNY:	30 wskaźników
OCHRONA PRZYRODY	8 wskaźników
STRUKTURA KRAJOBRAZU	11 wskaźników
OBCIĄŻENIE ŚRODOWISKA	11 wskaźników
ŁAD SPOŁECZNY	28 wskaźników
LUDNOŚĆ	6 wskaźników
BUDOWNICTWO	4 wskaźniki
ZARZĄDZANIE FINANSAMI PUBLICZNYMI	9 wskaźników
KULTURA	3 wskaźniki
OCHRONA ZDROWIA	3 wskaźniki
KOMPUTERYZACJA SZKÓŁ	3 wskaźniki
ŁAD GOSPODARCZY	19 wskaźników
RYNEK PRACY	8 wskaźników
AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNO - GOSPODARCZA	8 wskaźników
WYDATKI BUDŻETU GMINNEGO NA ROZWÓJ	
ŁADU GOSPODARCZEGO	3 wskaźniki

Aby wykorzystać wskaźniki należy w przypadku każdego z nich określić jego funkcję preferencji. Ze względu na nią wyróżnia się:

- ❖ **progresory** (stymulatory, wskaźniki pozytywne), tzn. takie wskaźniki, których wzrost wartości jest pożądanym z punktu widzenia zasad zrównoważonego rozwoju. Wartością najkorzystniejszą progresora jest wartość maksymalna, najmniej korzystną - wartość minimalna;
- ❖ **regresory** (destymulatory, wskaźniki negatywne), tzn. takie wskaźniki, których wzrost wartości jest niepożądanym z punktu widzenia zasad zrównoważonego rozwoju. Wartością najkorzystniejszą regresora jest wartość minimalna, najmniej korzystną - wartość maksymalna;
- ❖ neutralne o charakterze informacyjnym, którym nie można przypisać żadnych funkcji preferencji

Należy podkreślić, że funkcja preferencji przypisywana danemu wskaźnikowi ma charakter subiektywny. W niektórych przypadkach ten sam wskaźnik może być postrzegany w rozpatrywanych kontekstach jako progresor lub regresor.

Dążąc do jak najbardziej wygodnej i przejrzystej formy prezentacji wyników analizy wskaźnikowej w niniejszym opracowaniu dla obszaru Fundacji Biebrzańskiej zostały przedstawione wykresy radarowe prezentujące dla każdej dziedziny relację wartości wskaźnika do wartości średniej obliczonej dla podobnych obiektów. Na wykresach tych nie są prezentowane wartości wskaźników, lecz wyrażona w [%] relacja (ocena) wartości wskaźnika do wartości średniej. Aby ułatwić ocenę sytuacji wszystkie wskaźniki przekształcono tak, aby zaprezentować je w formie graficznej na wykresie radarowym. Wartość średnia - do której odnoszone są wskaźniki - oznaczona jest **polem niebieskim, na tle którego** widnieje pole analizowanego wskaźnika obszaru Fundacji Biebrzańskiej. Wartości wskaźnika poniżej „**granicz pola niebieskiego**” oznaczają w liczbach bezwzględnych % ocenę wartości danego wskaźnika poniżej średniej. Wartości wskaźnika powyżej „**granicz pola niebieskiego**” oznaczają w liczbach bezwzględnych % ocenę wartości danego wskaźnika powyżej średniej.

3.2. Analiza ładu ekologicznego

Zestawienie analizowanych informacji zawierają następujące tabele wartości wskaźników:

- TABELA 5. Wartości wskaźników ochrony przyrody dla obszarów gmin miejsko-wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 6. Wartości wskaźników ochrony przyrody dla obszarów gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 7. Wartości wskaźników struktury krajobrazu przyrodniczego dla obszarów gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 8. Wartości wskaźników struktury krajobrazu przyrodniczego dla obszarów gmin miejsko-wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 9. Wskaźniki obciążenia środowiska przyrodniczego na obszarach gmin miejsko-wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 10. Wskaźniki obciążenia środowiska przyrodniczego na obszarach gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Relacje wskaźników dla obszaru Fundacji Biebrzańskiej względem odpowiadających jej obszarom miejsko-wiejskim i wiejskim w Polsce ukazano na następujących wykresach:

- Wykres 1. Ochrona przyrody na obszarze Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 2. Struktura krajobrazu obszaru Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 3. Lesistość obszaru gmin Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 4. Udział obszarów chronionych w powierzchni gmin Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 5. Obciążenie środowiska przyrodniczego Fundacji Biebrzańskiej.

3.2.1. Podsumowanie analizy ładu ekologicznego

Na wykresie 1 najwyższą wartość osiąga wskaźnik W2, obrazujący udział powierzchni parków narodowych w powierzchni ogólnej gmin. Przekracza on wartość przeciętną w Polsce aż o ok. 1100 %. Wskaźnik ten świadczy o strategicznym znaczeniu Biebrzańskiego PN w strukturze systemu przestrzennego gmin. Wartości zbliżone do średniej przyjmują: wskaźniki W1 - udział obszarów chronionych w powierzchni ogólnej, W3 - udział powierzchni rezerwatów w powierzchni ogólnej i W5 - udział powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w powierzchni ogólnej. Cztery z pozostałych wskaźników charakteryzujące w pewnym sensie także działalność samorządów w dziedzinie prowadzenia przez nie aktywnej polityki ochrony przyrody zdecydowanie odbiegają od średniej.

Krajobraz obszaru Fundacji Biebrzańskiej to zdecydowanie krajobraz rolniczy – wskaźnik W11 (wartość wyższa o ok. 20% od średniej), gdzie dominującą formą użytkowania ziemi stanowią łąki i pastwiska – wskaźniki W13 i W 15, które przyjmują wartości odpowiednio o ok. 150 % i 100% wyższe w stosunku do wartości średniej. Wartość powyżej średniej o ok. 20 % przyjmuje też wskaźnik W10 – grunty zadrzewione i zakrzewione.

Wskaźniki W16, W 17 oraz W18 - bardzo ważne z punktu widzenia ochrony bioróżnorodności krajobrazu rolniczego - są istotnie niższe od średniej i wskazują w pewnym sensie na „głód ziemi”, poprzez wykorzystywanie każdej możliwej powierzchni na cele uprawowe. Można stwierdzić że proces włączania do produkcji rolnej coraz to nowych obszarów został już zakończony. Implikuje to inne możliwe kierunki dążeń producentów rolnych – uproduktywiania dotychczasowych „nieużytków” a także komasacji gruntów i produkcji wielkotowarowej.

Niepokojąca jest wartość wskaźnika lesistości – W9, która jest niższa od średniej o ok. 20 %. Tylko na terenie gmin : Goniądz, Janów i Sztabin wartość wskaźnika przewyższa wartości średnie. Najniższe poziom lesistości występuje na terenie gmin Korycin i Jaświły i jest on niższy o ok. 80 % od wartości przeciętnej dla terenów wiejskich w Polsce.

Wykres 4 przedstawia wyniki oceny wskaźnika W1 - udział obszarów chronionych w powierzchni ogólnej dla obszaru poszczególnych gmin. Obraz bardzo jednoznacznie przedstawia niekorzystną relację w tej dziedzinie dla obszaru aż 7 gmin: Suchowola, Jaświły, Korycin, Janów, Mońki, Dąbrowa Białostocka, Nowy Dwór. Udział powierzchni obszarów chronionych w ogólnej powierzchni tych gmin jest zdecydowanie niższy od średniej krajowej. Analiza materiałów inwentaryzacji przyrodniczych wskazuje, że istnieją możliwości poprawy wartości tego wskaźnika o włączenie do systemu obszarów chronionych lokalnych, cennych obiektów przyrodniczych.

Przyjęte do analizy wskaźniki obciążenia obrazują presję na środowisko przyrodnicze, będącą funkcją wykorzystywania zasobów środowiska – w tym zagospodarowania przestrzeni, warunków bytowych mieszkańców, rozwoju gospodarczego. Wszystkie wskaźniki są istotnie niższe od średniej co oczywiście w tym wypadku korzystnie świadczy o jakości środowiska obszaru. Wskaźniki związane z oczyszczaniem ścieków świadczą tu o niskim stopniu skanalizowania obszarów zurbanizowanych. W efekcie zmniejsza to presję na środowisko wód płynących, będących najczęściej odbiornikiem ścieków oczyszczonych, ale może to mieć lokalnie negatywne oddziaływanie środowiskowe, jeśli odprowadzanie ścieków odbywa się w sposób niezorganizowany. Zbliżony do średniej jest wskaźnik obrazujący presję na obszary

leśne – wskaźnik W30. Jego wysoka – niekorzystna wartość, jest tu rezultatem niskiego współczynnika lesistości obszaru, pomimo iż wskaźnik W29 - gęstość zaludnienia na obszarach zagospodarowanych osiąga wielkości zdecydowanie niższe od średniej w Polsce.

TABELA 5 .Wartości wskaźników ochrony przyrody dla obszarów gmin miejsko-wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika	J.m.	Gminy miejsko-wiejskie	Mońki	Goniądz	Suchowola	Dąbrowa Białostocka	Lipsk
W 1	udział obszarów chronionych w powierzchni ogólnej	%	32,68	0,00	61,15	12,25	6,99	64,93
W 2	udział obszarów parków narodowych w powierzchni ogólnej	%	0,84	0,00	57,85	12,25	6,99	9,53
W 3	udział powierzchni rezerwatów w powierzchni ogólnej	%	0,58	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W 4	udział powierzchni parków krajobrazowych w powierzchni ogólnej	%	9,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W 5	udział powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w powierzchni ogólnej	%	21,85	0,00	3,30	0,00	0,00	55,40
W 6	udział powierzchni użytków ekologicznych w powierzchni ogólnej	%	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W 7	udział powierzchni stanowisk dokumentacyjnych w powierzchni ogólnej	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W 8	udział powierzchni zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w powierzchni ogólnej	%	0,38	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

TABELA 6. Wartości wskaźników ochrony przyrody dla obszarów gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika	J.m.	Gminy wiejskie	Trzcianne	Jaświły	Sztabin	Korycin	Janów	Nowy Dwór	Bargłów Kościelny
W 1	udział obszarów chronionych w powierzchni ogólnej	%	32,98	49,84	6,78	84,31	0,00	7,66	1,41	40,10
W 2	udział obszarów parków narodowych w powierzchni ogólnej	%	1,10	49,84	6,78	15,31	0,00	0,00	1,41	1,50
W 3	udział powierzchni rezerwatów w powierzchni ogólnej	%	0,52	0,00	0,00	2,96	0,00	0,38	0,00	0,00
W 4	udział powierzchni parków krajobrazowych w powierzchni ogólnej	%	7,88	0,00	0,00	0,00	0,00	7,28	0,00	0,00
W 5	udział powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w powierzchni ogólnej	%	23,65	0,00	0,00	69,00	0,00	0,00	0,00	38,60
W 6	udział powierzchni użytków ekologicznych w powierzchni ogólnej	%	0,13	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,04
W 7	udział powierzchni stanowisk dokumentacyjnych w powierzchni ogólnej	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
W 8	udział powierzchni zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w powierzchni ogólnej	%	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

TABELA 7. Wartości wskaźników struktury krajobrazu przyrodniczego dla obszarów gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika	j.m.	Gminny wiejskie	Trzciannie	Jaświły	Sztubin	Korycin	Janów	Nowy Dwór	Bargłów Kość.
W 9	Lesistość	%	28,36	20,61	7,09	41,25	7,42	32,49	13,53	13,42
W 10	grunty zadrzewione i zakrzewione	%	0,18	0,22	0,34	0,18	0,08	0,10	0,38	0,08
W 11	użytki rolne	%	55,94	33,50	88,77	40,17	86,18	65,95	80,73	73,75
W 12	sady	%	0,89	0,03	0,12	0,03	0,80	4,10	0,21	0,60
W 13	łąki trwałe ogółem	%	8,64	10,37	23,22	15,42	21,27	14,20	13,19	16,23
W 14	grunty orne ogółem	%	42,88	18,88	52,03	17,03	54,55	41,00	59,28	49,34
W 15	pastwiska ogółem	%	3,53	4,21	13,40	7,69	9,56	6,66	8,06	7,58
W 16	łąki trwałe nieużytkowane w powierzchni łąk trwałych	%	26,72	5,62	10,33	10,27	4,26	4,98	5,15	4,31
W 17	pastwiska nieużytkowane w powierzchni łąk trwałych	%	22,49	4,66	3,90	6,59	2,09	4,29	4,42	3,17
W 18	grunty orne odtogi w powierzchni gruntów ornych	%	12,19	5,00	2,13	7,65	4,29	12,96	7,51	2,40
W 19	grunty orne ugory w powierzchni gruntów ornych	%	3,09	1,36	0,91	3,29	0,99	0,45	0,43	1,51

TABELA 8. Wartości wskaźników struktury krajobrazu przyrodniczego dla obszarów gmin miejsko-wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika	j.m.	Gminy miejsko-wiejskie	Mońki	Goniądz	Suchowola	Dąbrowa B.	Lipsk
W 9	Lesistość	%	30,95	12,36	30,61	10,45	15,30	22,76
W 10	grunty zadrzewione i zakrzewione	%	0,26	0,21	0,14	0,53	0,29	1,01
W 11	użytki rolne	%	51,39	85,40	31,18	72,96	75,44	61,57
W 12	sady	%	0,83	0,15	0,05	0,26	0,36	0,08
W 13	łąki trwałe ogółem	%	6,96	18,82	9,92	18,68	18,70	16,63
W 14	grunty orne ogółem	%	40,81	57,16	16,09	42,70	46,98	40,68
W 15	pastwiska ogółem	%	2,79	9,27	5,12	11,31	9,40	4,18
W 16	łąki trwałe nieużytkowane w powierzchni łąk trwałych	%	37,68	12,49	16,23	6,08	11,66	12,08
W 17	pastwiska nieużytkowane w powierzchni łąk trwałych	%	32,03	12,87	7,82	5,43	9,53	23,09
W 18	grunty orne odłogi w powierzchni gruntów ornych	%	15,13	4,69	7,36	4,18	5,02	9,93
W 19	grunty orne ugory w powierzchni gruntów ornych	%	3,27	1,40	1,84	0,84	0,70	2,23

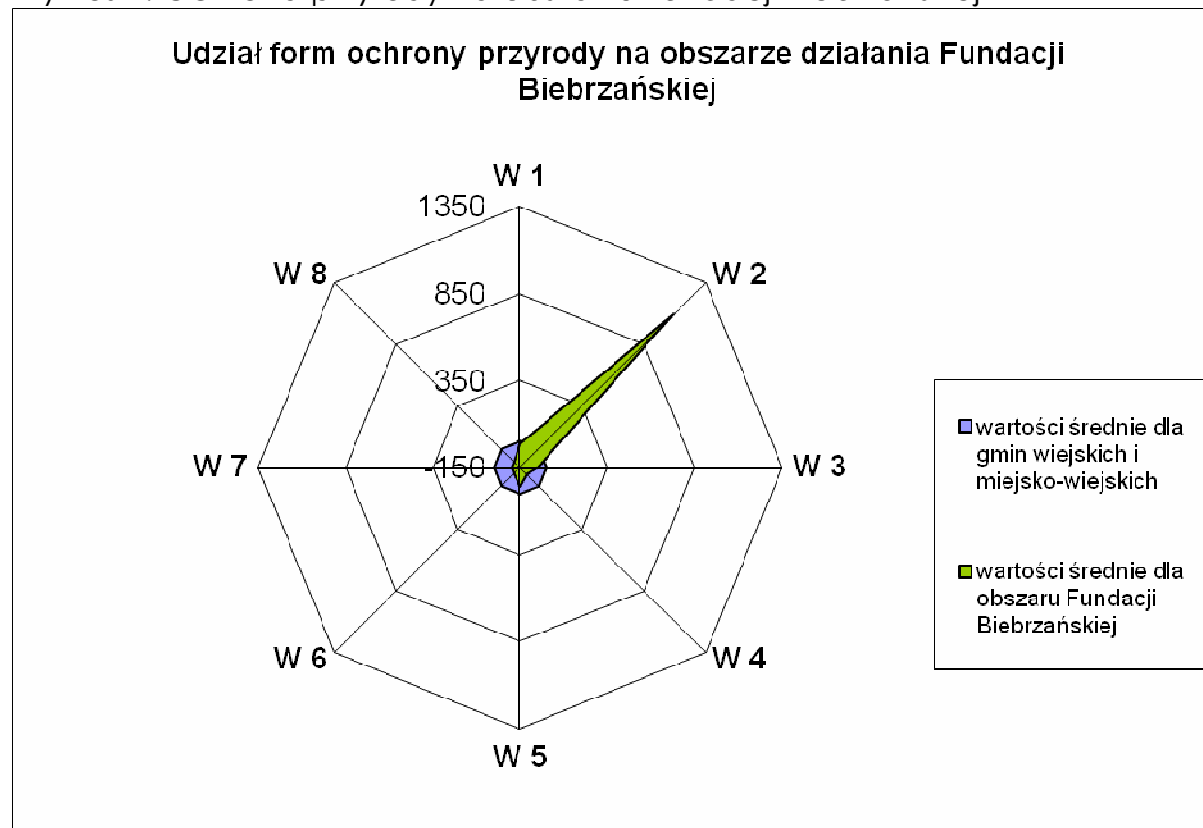
TABELA 9. Wskaźniki obciążenia środowiska przyrodniczego na obszarach gmin miejsko-wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Wskaźniki obciążenia środowiska przyrodniczego	J.m.	Gminy miejsko-wiejskie	Mońki	Goniądz	Suchowola	Dąbrowa Białostocka	Lipsk
W 20	Odpady wytworzone w roku na mieszkańca	Ton/rok x osoba	5,920	0,159	0,135	0,092	0,103	0,100
W 21	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności na mieszkańca	dam3/rok x osoba	0,697	0,057	0,042	0,032	0,025	0,019
W 22	Ścieki komunalne oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi na mieszkańca	dam3/rok x osoba	0,034	0,034	0,006	0,008	0,032	0,011
W 23	Ścieki przemysłowe odprowadzone na mieszkańca	dam3/rok x osoba	0,596	0,019	0,003	0,000	0,000	0,000
W 24	Ładunki zanieczyszczeń BZT5 odprowadzonych do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,554	0,504	0,128	0,116	0,739	0,183
W 25	Ładunki zanieczyszczeń ChZT odprowadzonych do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	2,603	1,707	0,815	0,401	1,559	0,592
W 26	Ładunek zawiesiny odprowadzonej do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,836	0,637	0,246	0,184	0,542	0,039
W 27	Ładunek azotu ogólnego odprowadzonego do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,631	0,696	0,000	0,000	0,323	0,000
W 28	Ładunek fosforu ogólnego odprowadzonego do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,062	0,164	0,000	0,000	0,068	0,000
W 29	gęstość zaludnienia na obszarach zagospodarowanych	osób/km2	87	97	33	33	52	35
W 30	liczba osób przypadających na jednostkę powierzchni lasów ogółem	osób/km2	277	785	45	276	317	138

TABELA 10. Wskaźniki obciążenia środowiska przyrodniczego na obszarach gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

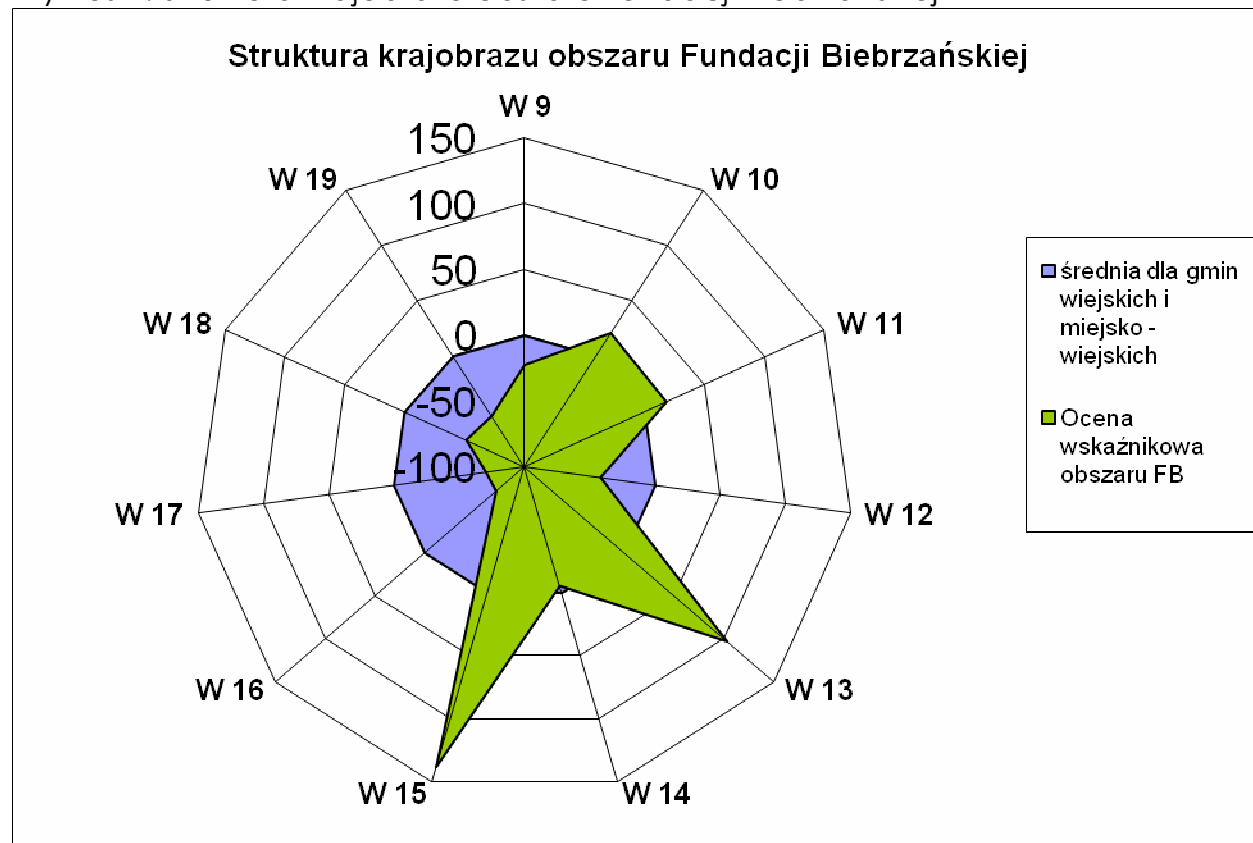
Nr wskaźnika	Wskaźniki obciążenia środowiska przyrodniczego	J.m.	Gminy wiejskie	Trzcianne	Jaświly	Sztabin	Korycin	Janów	Nowy Dwór	Bargłów Kościelny
W 20	Odpady wytworzone w roku na mieszkańca	Ton/rok x osoba	1,674	0,056	0,049	0,092	0,085	0,070	0,057	0,103
W 21	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności na mieszkańca	dam3/rok x osoba	0,103	0,025	0,034	0,037	0,038	0,032	0,026	0,060
W 22	Ścieki komunalne oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowiezionymi na mieszkańca	dam3/rok x osoba	0,008	0,006	0,006	0,009	0,004	0,007	0,008	0,003
W 23	Ścieki przemysłowe odprowadzone na mieszkańca	dam3/rok x osoba	0,019	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
W 24	Ładunki zanieczyszczeń BZT5 odprowadzonych do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,170	0,054	0,076	0,092	0,017	0,098	0,182	0,016
W 25	Ładunki zanieczyszczeń ChZT odprowadzonych do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,815	0,401	0,343	0,345	0,264	0,596	1,051	0,161
W 26	Ładunek zawiesziny odprowadzonej do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,323	0,046	0,079	0,135	0,028	0,133	0,174	0,017
W 27	Ładunek azotu ogólnego odprowadzonego do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,115	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
W 28	Ładunek fosforu ogólnego odprowadzonego do wód lub do ziemi na mieszkańca	kg/rok x osoba	0,014	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
W 29	gęstość zaludnienia na obszarach zagospodarowanych	osób/km2	55	29	34	19	30	22	25	31
W 30	liczba osób przypadających na jednostkę powierzchni lasów ogółem	osób/km2	192	70	444	37	410	66	183	231

Wykres 1. Ochrona przyrody na obszarze Fundacji Biebrzańskiej

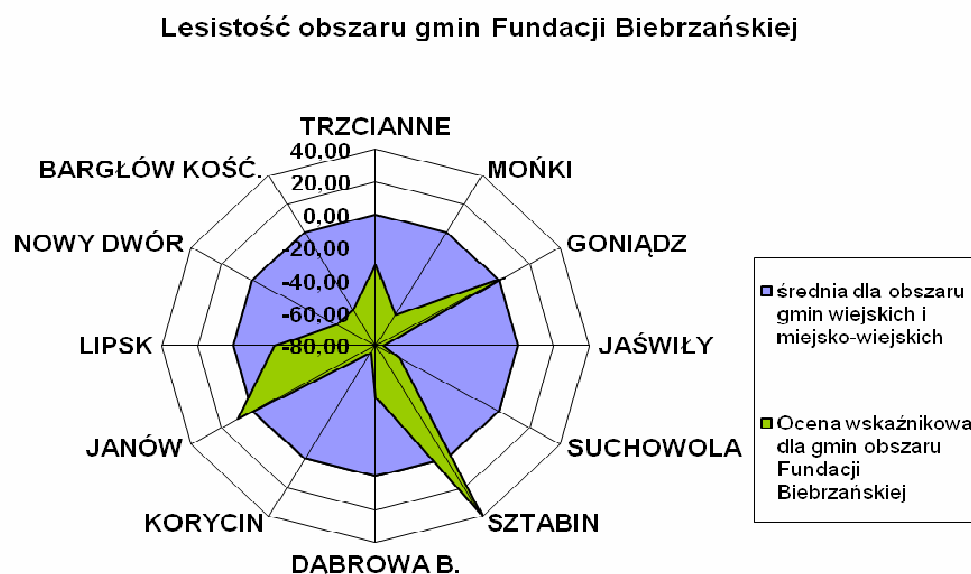
Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W 1	udział obszarów chronionych w powierzchni ogólnej
W 2	udział obszarów parków narodowych w powierzchni ogólnej
W 3	udział powierzchni rezerwatów w powierzchni ogólnej
W 4	udział powierzchni parków krajobrazowych w powierzchni ogólnej
W 5	udział powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w powierzchni ogólnej
W 6	udział powierzchni użytków ekologicznych w powierzchni ogólnej
W 7	udział powierzchni stanowisk dokumentacyjnych w powierzchni ogólnej
W 8	udział powierzchni zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w powierzchni ogólnej

Wykres 2. Struktura krajobrazu obszaru Fundacji Biebrzańskiej

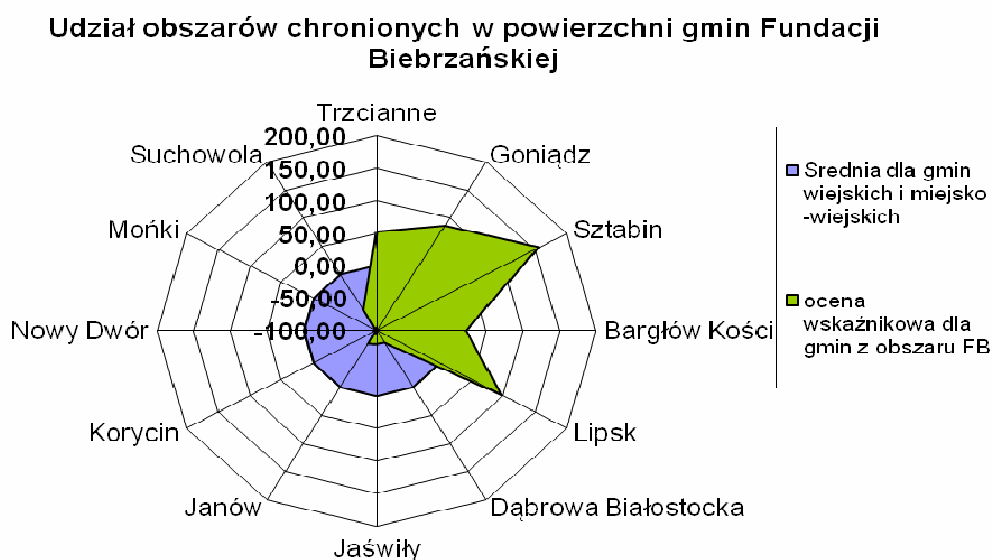

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W 9	Lesistość
W 10	grunty zadrzewione i zakrzewione
W 11	użytki rolne
W 12	sady
W 13	łąki trwałe ogółem
W 14	grunty orne ogółem
W 15	pastwiska ogółem
W 16	łąki trwałe nieużytkowane w powierzchni łąk trwałych
W 17	pastwiska nieużytkowane w powierzchni łąk trwałych
W 18	grunty orne odłogi w powierzchni gruntów ornych
W 19	grunty orne ugory w powierzchni gruntów ornych

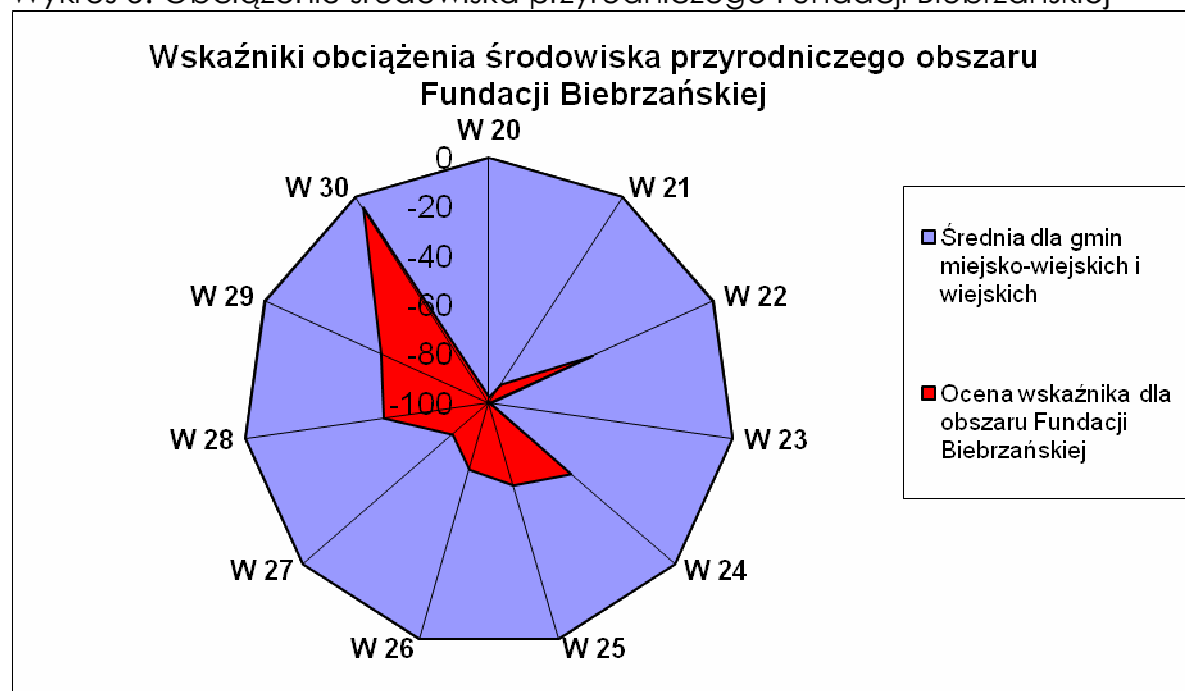
Wykres 3. Lesistość obszaru gmin Fundacji Biebrzańskiej

Wykres 4. Udział obszarów chronionych w powierzchni gmin Fundacji Biebrzańskiej

Wykres 5. Obciążenie środowiska przyrodniczego Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W 20	Odpady wytworzone w roku na mieszkańca
W 21	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności na mieszkańca
W 22	Ścieki komunalne oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi na mieszkańca
W 23	Ścieki przemysłowe odprowadzone na mieszkańca
W 24	Ładunki zanieczyszczeń BZT5 odprowadzonych do wód lub do ziemi na mieszkańca
W 25	Ładunki zanieczyszczeń ChZT odprowadzonych do wód lub do ziemi na mieszkańca
W 26	Ładunek zawiesiny odprowadzonej do wód lub do ziemi na mieszkańca
W 27	Ładunek azotu ogólnego odprowadzonego do wód lub do ziemi na mieszkańca
W 28	Ładunek fosforu ogólnego odprowadzonego do wód lub do ziemi na mieszkańca
W 29	Gęstość zaludnienia na obszarach zagospodarowanych
W 30	Liczba osób przypadających na jednostkę powierzchni lasów ogółem

3.3. Analiza ładu społecznego

Zestawienie analizowanych informacji zawierają następujące tabele wartości wskaźników:

- TABELA 11. Wartości wskaźników dla obszaru gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 12. Wartości wskaźników dla obszaru gmin miejsko - wiejskich Fundacji Biebrzańskiej.

Relacje porównawcze wskaźników dla obszaru Fundacji Biebrzańskiej względem odpowiadających jej obszarom miejsko-wiejskim i wiejskim w Polsce ukazano na następujących wykresach:

- Wykres 6. Ludność na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej
- Wykres 7. Budownictwo na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej
- Wykres 8. Zarządzanie finansami publicznymi na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 9. Kultura na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej
- Wykres 10. Ochrona zdrowia na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej
- Wykres 11. Komputeryzacja szkół na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

3.3.1. Podsumowanie analizy ładu społecznego

Większość wartości wskaźników z grupy charakteryzującej „**ludność**” obszaru nie odbiega zdecydowanie od przeciętnej, ale kryjące się za nimi tendencje demograficzne są niekorzystne dla obszaru Fundacji Biebrzańskiej. Nieco niższy od średniej jest wskaźnik zagęszczenia ludności co w kontekście dominującej - ekologicznej funkcji obszaru należy interpretować jako zjawisko korzystne. Bardzo zdecydowanie niski jest wskaźnik przyrostu naturalnego. Nieco wyższy od przeciętnej wskaźnik zgonów potęguje niekorzystny obraz dla perspektyw ludnościowych obszaru.

W sferze „**budownictwa**” wskaźnik W35 – nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania, jest zdecydowanie niższy niż przeciętna w kraju. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań również jest niższa od średniej. Z jednej strony może to wynikać z braku potrzeb rozwojowych w tej dziedzinie, ale też może być odbiciem sytuacji materialnej mieszkańców. Można wysnuć wniosek, iż potwierdzają one zobrazowane w grupie „ludność” niekorzystne tendencje demograficzne. Zamieszkująca obszar ludność wykorzystuje głównie istniejące zasoby mieszkaniowe. Wskaźnik nowych budynków niemieszkalnych jest również niższy od przeciętnej krajowej natomiast powierzchnia użytkowa tych budynków już wykracza ponad przeciętną. Świadczyć to może o tendencjach rozwoju infrastruktury technicznej gospodarstw rolnych i zmianach charakteru ich działalności – z ekstensywnej na wielkotowarową.

W dziedzinie „**zarządzania finansami publicznymi**” wydatkowane środki publiczne na: wspieranie kultury fizycznej i sportu, wydatki na administrację publiczną, pomoc społeczną są wyższe od przeciętnej krajowej dla obszarów wiejskich i miejsko-wiejskich. W tym zaskakująco wysoką relację – ok 50% wyższą od średniej w kraju obrazuje wskaźnik wydatków

na kulturę fizyczną. Poniżej średniej – o ok. 30 % , kształtują się wskaźniki przychodów własnych budżetów oraz wydatków na ochronę zdrowia, wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz gospodarkę mieszkaniową są niższe o ok. 20%. Natomiast dochody budżetów ogółem są zbliżone do przeciętnej krajowej – niższe tylko o ok. 5%.

Wskaźniki dziedziny „**kultura**” wykazują teoretycznie trudną dostępność do zbiorów bibliotecznych (nieliczne placówki biblioteczne). Wskaźnik liczby osób przypadających na placówkę biblioteczną jest wyższy o ok. 30% przy jednoczesnym bogactwie ich księgozbiorów – wskaźnik wyższy o ok. 10%. Równolegle korzystanie z zasobów bibliotecznych jest niższe o ok. 30% od przeciętnej w kraju.

W dziedzinie „**ochrona zdrowia**” liczba praktyk lekarskich jest o ok.50% wyższa od przeciętnej. Wyższa jest też ok. 10% dostępność do zakładów opieki zdrowotnej. Gorzej jest z dostępnością do aptek o ok. 10% poniżej średniej.

W dziedzinie „**komputeryzacja szkół**” wszystkie wskaźniki świadczą o bardzo negatywnym zjawisku. Z jednej strony brak wyposażenia szkół w komputery, szczególnie szkół podstawowych, ale też trudności w dostępie do Internetu na poziomie placówek szkolnych.

TABELA 11. Wartości wskaźników dla obszaru gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika	Jednostki miary	Przeciętna wartość wskaźnika dla gmin wiejskich	TRZCIANNE	JAŚWIŁY	SZTABIN	KORYCIN	JANÓW	NOWY DWÓR	BARGŁÓW KOŚC.
Ludność										
W29	Ludność na 1 km2	osoba	54	14	31	15	30	21	24	31
W30	Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	101	96	92	92	99	100	102	98
W31	Małżeństwa na 1000 ludności	para	6,1	7,1	6,1	7	6,4	5,8	7,3	5,7
W32	Urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	10,5	8,2	9,4	11,5	11,8	9,8	8,3	11,2
W33	Zgony na 1000 ludności	osoba	10,1	11,7	14,4	11,7	11,2	13,4	13,6	9,1
W34	Przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	0,5	-3,6	-5	-0,2	0,6	-3,6	-5,3	2,1
Budownictwo										
W35	Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania	bud.	15	3	2	5	2	3	0	1
W36	Nowe budynki niemieszkalne oddane do użytkowania	bud.	6	5	5	2	4	3	0	5
W37	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w nowych budynkach mieszkalnych	m2	145,07	152,33	179,00	115,00	182,50	132,33	0,00	0,00
W38	Średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych	m2	322,06	343,60	279,20	209,50	488,75	580,00	0,00	408,40
Zarządzanie finansami publicznymi										
W39	Wydatki na oświatę i wychowanie na jednego mieszkańca	zł	824,26	775,71	698,06	729,72	625,22	713,89	569,64	750,15
W40	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na jednego mieszkańca	zł	55,31	66,27	58,50	42,19	58,68	20,23	44,41	20,63
W41	Wydatki na gospodarkę mieszkaniową na jednego mieszkańca	zł	30,67	0,08	58,84	24,75	14,47	65,19	2,15	47,79
W42	Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej na jednego mieszkańca	zł	422,16	434,21	514,89	548,34	530,19	447,87	499,85	542,93
W43	Wydatki na administrację publiczną na jednego mieszkańca	zł	229,94	289,79	293,40	250,05	264,68	274,10	316,55	205,98
W44	Wydatki na kulturę fizyczną i sport na jednego mieszkańca	zł	30,33	305,19	1,04	1,29	192,25	16,81	0,13	2,89

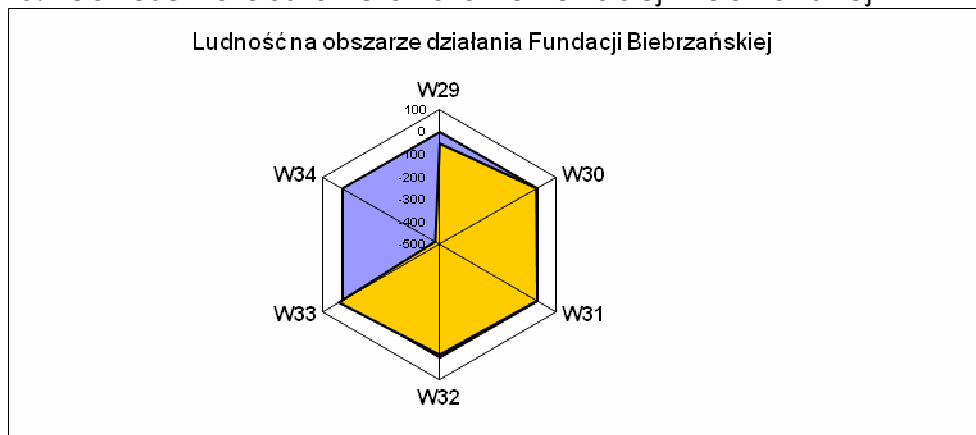
W45	Wydatki na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca	zł	15,16	11,19	4,76	12,09	11,57	18,62	4,47	10,62
W46	Dochody budżetu gminy ogółem na jednego mieszkańca	zł	2108,00	2203,84	1994,95	2074,32	2097,93	1956,46	1840,58	2240,53
W47	Dochody własne budżetu gminy - dochody podatkowe na jednego mieszkańca	zł	330,89	143,72	237,66	296,93	241,56	292,54	178,63	210,10
Kultura										
W48	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2212	1587	1844	1384	3565	4460	2997	2906
W49	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	4020	3325	3650	6118	3364	3936	3809	5053
W50	Czytelnicy bibliotek publicznych w ciągu roku na 1000 ludności	osoba	137	59	85	92	93	129	112	168
Ochrona zdrowia										
W51	Ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba	6628	4681	0	5420	3507	4409	0	5747
W52	Zakłady opieki zdrowotnej na 1000 mieszkańców	obiekt	0,27	0,21	0,54	0,18	0,28	0,00	0,33	0,17
W53	Praktyki lekarskie na 1000 mieszkańców	osoba	0,14	0,42	0,00	0,54	0,00	0,22	0,33	0,34
Komputeryzacja szkół										
W54	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na jeden komputer	osoba	13	15	21	12	26	17	9	12
W55	Uczniowie gimnazjum przypadający na jeden komputer	osoba	15	15	12	13	16	20	12	27
W56	Komputery podłączone do internetu w pracowniach komputerowych	szk	13	9	9	10	11	10	11	10

Tabela 12. Wartości wskaźników dla gmin miejsko – wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika	Jednostki miary	Przeciętna wartość wskaźnika dla gmin miejsko - wiejskich	MOŃKI	GONIĄDZ	SUCHOWOLA	DABROWA BIAŁ.	LIPSK
Ludność								
W29	Ludność na 1 km2	osoba	85	96	14	29	48	30
W30	Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	104	103	103	102	102	102
W31	Matżeństwa na 1000 ludności	para	6,1	6,7	5,4	5,5	5,6	6,4
W32	Urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	10,1	7,1	10,5	10,1	7,5	9,3
W33	Zgony na 1000 ludności	osoba	9,4	7,6	10,3	12,3	12,2	12,9
W34	Przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	0,7	-0,4	0,2	-2,2	-4,7	-3,6
Budownictwo								
W35	Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania	bud.	23	17	1	8	3	2
W36	Nowe budynki niemieskalne oddane do użytkowania	bud.	10	13	6	9	5	4
W37	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w nowych budynkach mieszkalnych	m2	159,84	188,35	257,00	137,50	131,67	92,50
W38	Średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieskalnych	m2	392,50	395,62	331,33	410,67	826,80	208,50
Zarządzanie finansami publicznymi								
W39	Wydatki na oświatę i wychowanie na jednego mieszkańca	zł	749,11	644,43	911,34	785,79	766,92	723,21
W40	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na jednego mieszkańca	zł	72,11	47,38	36,61	62,13	41,40	52,45
W41	Wydatki na gospodarkę mieszkaniową na jednego mieszkańca	zł	62,99	7,79	73,94	68,14	1,06	2,38
W42	Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej na jednego mieszkańca	zł	415,57	420,58	490,66	385,25	445,59	594,24
W43	Wydatki na administrację publiczną na jednego mieszkańca	zł	198,92	133,27	307,87	211,86	157,89	335,12
W44	Wydatki na kulturę fizyczną i sport na jednego mieszkańca	zł	51,32	18,73	2,98	3,39	5,54	6,40
W45	Wydatki na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca	zł	17,48	10,05	16,25	8,79	9,00	23,15
W46	Dochody budżetu gminy ogółem na jednego	zł	2000,81	1658,27	2066,26	1869,80	1801,09	2280,58

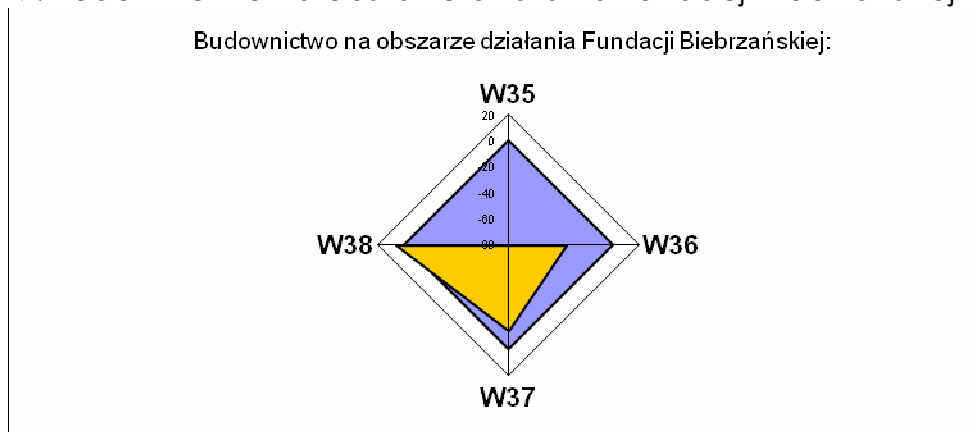
	mieszkańca									
W47	Dochody własne budżetu gminy - dochody podatkowe na jednego mieszkańca	zł					271,94	235,93	219,60	199,55
Kultura										
W48	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba					5236	7383	1827	2888
W49	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.					2529	3154	8796	3689
W50	Czytelnie bibliotek publicznych w ciągu roku na 1000 ludności	osoba					34	124	216	97
Ochrona zdrowia										
W51	Ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba					0	7320	12613	5612
W52	Zakłady opieki zdrowotnej na 1000 mieszkańców	obiekt					0,57	0,41	0,63	0,17
W53	Praktyki lekarskie na 1000 mieszkańców	osoba					0,38	0,14	0,00	0,17
Komputeryzacja szkół										
W54	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na jeden komputer	osoba					15	12	11	28
W55	Uczniowie gimnazjum przypadający na jeden komputer	osoba					23	17	28	31
W56	Komputery podłączone do internetu w pracowniach komputerowych	szt					18	6	12	8

Wykres 6. Ludność na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W29	Ludność na 1 km2
W30	Kobiety na 100 mężczyzn
W31	Małżeństwa na 1000 ludności
W32	Urodzenia żywe na 1000 ludności
W33	Zgony na 1000 ludności
W34	Przyrost naturalny na 1000 ludności

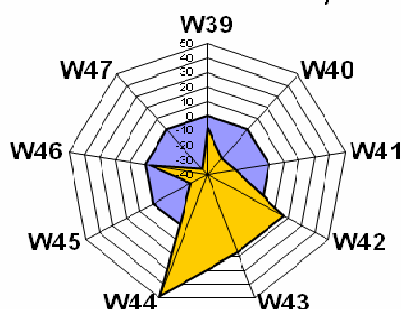
Wykres 7. Budownictwo na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W35	Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania
W36	Nowe budynki niemieszkalne oddane do użytkowania
W37	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w nowych budynkach mieszkalnych
W38	Średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych

Wykres 8. Zarządzanie finansami publicznymi na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

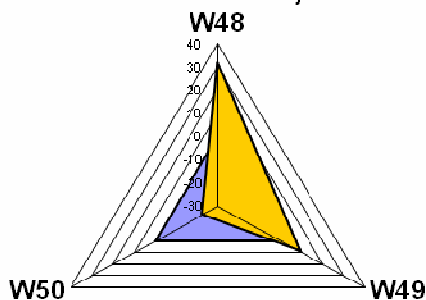
Zarządzanie finansami publicznymi na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W39	Wydatki na oświatę i wychowanie na jednego mieszkańca
W40	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na jednego mieszkańca
W41	Wydatki na gospodarkę mieszkaniową na jednego mieszkańca
W42	Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej na jednego mieszkańca
W43	Wydatki na administrację publiczną na jednego mieszkańca
W44	Wydatki na kulturę fizyczną i sport na jednego mieszkańca
W45	Wydatki na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca
W46	Dochody budżetu gminy ogółem na jednego mieszkańca
W47	Dochody własne budżetu gminy - dochody podatkowe na jednego mieszkańca

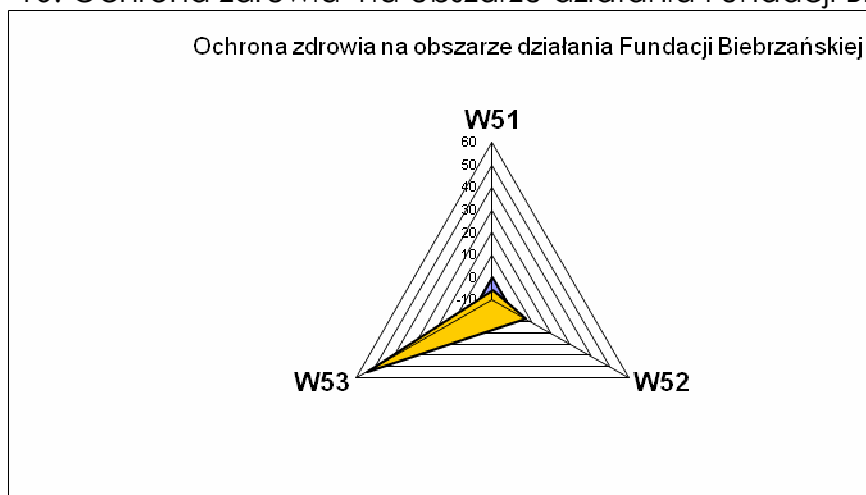
Wykres 9. Kultura na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

Kultura na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

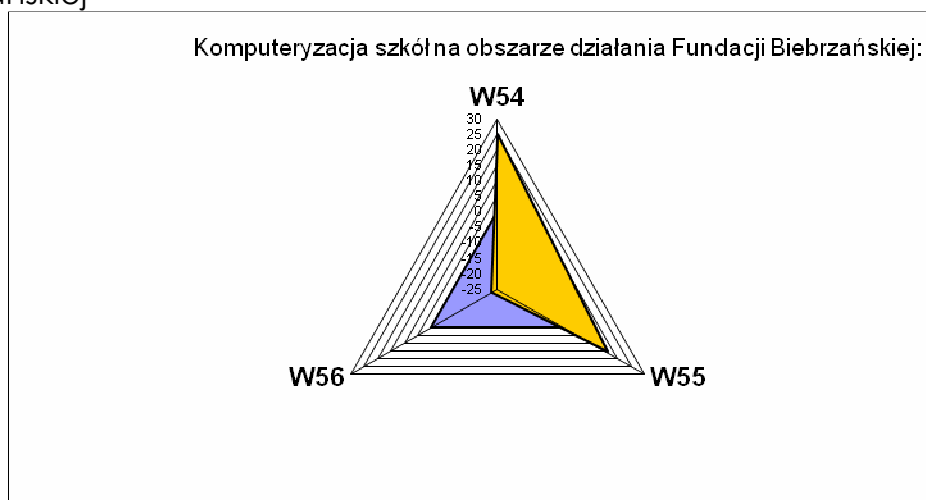
Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W48	Ludność na 1 placówkę biblioteczną
W49	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności
W50	Czytelnicy bibliotek publicznych w ciągu roku na 1000 ludności

Wykres 10. Ochrona zdrowia na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W51	Ludność na aptekę ogólnodostępną
W52	Zakłady opieki zdrowotnej na 1000 mieszkańców
W53	Praktyki lekarskie na 1000 mieszkańców

Wykres 11. Komputeryzacja szkół na obszarze działania Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W54	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na jeden komputer
W55	Uczniowie gimnazjum przypadający na jeden komputer
W56	Komputery podłączone do internetu w pracowniach komputerowych

3.4. Analiza ładu gospodarczego

Zestawienie analizowanych informacji zawierają następujące tabele wartości wskaźników:

- TABELA 13. Wartości wskaźników Ładu Gospodarczego gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej,
- TABELA 14. Wartości wskaźników Ładu Gospodarczego gmin miejsko - wiejskich Fundacji Biebrzańskiej.

Relacje porównawcze wskaźników dla obszaru Fundacji Biebrzańskiej względem odpowiadających jej obszarom miejsko-wiejskim i wiejskim w Polsce ukazano na następujących wykresach:

- Wykres 12 . Rynek pracy obszarze Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 13. Aktywność społeczno - gospodarcza na obszarze Fundacji Biebrzańskiej,
- Wykres 14. Wydatki budżetów gmin obszaru Fundacji Biebrzańskiej na rozwój ładu gospodarczego.

3.4.1. Podsumowanie analizy ładu gospodarczego

Rynek pracy - udział ludności w wieku produkcyjnym jest o ok. 10 % niższy od przeciętnej. Równolegle wyższy jest o ok. 35% wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym jest zbliżony do przeciętnej wartości. Niekorzystnie kształtuje się wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jest on wyższy od średniej o ok. 35%, co przekłada się na zwiększenie obciążenia ekonomicznego mieszkańców regionu i budżetów samorządów (pomoc społeczna). Znacząco poniżej wartości średnich – o ok.50% przyjmuje wskaźnik liczby pracujących na 1000 mieszkańców. Natomiast korzystnie kształtuje się wskaźnik liczby bezrobotnych, niższy o ok. 30 % od średniej.

Aktywność społeczno-gospodarcza - w strukturze podmiotów zdecydowanie dominują podmioty związane z sektorem publicznym. Udział sektora publicznego jest o prawie 100% wyższy od wartości przeciętnych. O ok. 60 % poniżej średniej przyjmują wartości wskaźników aktywności gospodarczej mieszkańców oraz ogólnej liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Ponad średnią wartość osiągają wskaźniki liczby organizacji społecznych (z wyłączeniem fundacji) czy spółdzielni co teoretycznie mogłoby świadczyć o wysokiej aktywności społecznej.

Wydatki budżetów gmin na rozwój ładu gospodarczego - najwyższą pozycję w tej dziedzinie osiągają wydatki na działalność związaną z rolnictwem i łowiectwem i odpowiadają przeciętnym wydatkom w grupie porównawczej gmin. O ok. 25 % są niższe wydatki na transport i łączność i najniższą wartość przyjmują wydatki inwestycyjne. Są one niższe od średniej o ponad 30%.

TABELA 13. Wartości wskaźników Ładu Gospodarczego gmin wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

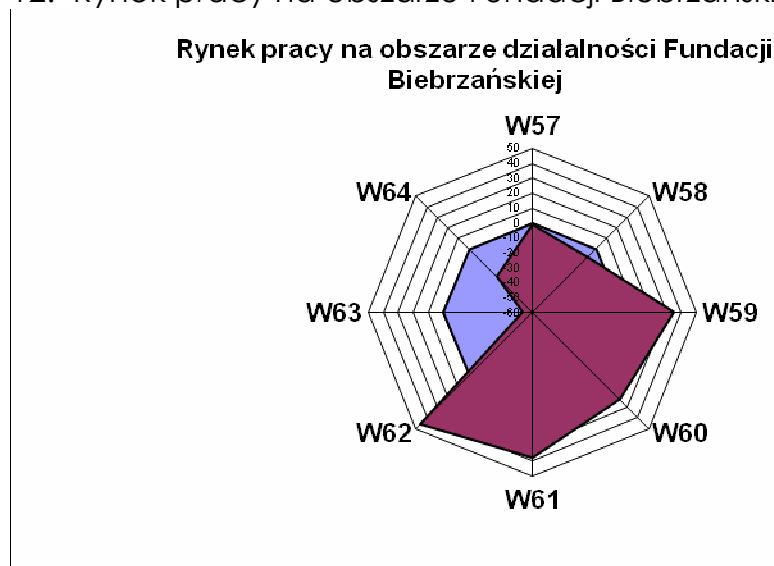
Nr wskaźnika	DZIEDZINA	Jednostki miary	Przeciętna wartość wskaźnika w gminach wiejskich	TRZCIANNE	JASWILY	SZTABIN	KORYCIN	JANÓW	NOWY DWÓR	BARGŁÓW KOŚC.
RYNEK PRACY										
W57	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	%	23,2	21,6	22,4	23,4	21,8	22,6	18,8	23,7
W58	Udział ludności w wieku produkcyjnym	%	61,2	56,7	56,0	56,2	59,3	56,4	55,4	58,0
W59	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym	%	15,5	21,7	21,7	20,4	18,9	20,9	25,8	18,4
W60	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	63,3	76,4	78,7	77,9	68,6	77,2	80,4	72,5
W61	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	66,9	100,2	96,8	87,1	86,5	92,5	137,5	77,5
W62	Wskaźnik obciążenia demograficznego ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	25,4	38,3	38,7	36,3	31,8	37,1	46,6	31,7
W63	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców	osoba	92	30	50	34	70	54	31	34
W64	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	osoba	67	26	17	68	23	38	70	64
PODMIOTY REGON										
W65	Udział jednostek sektora publicznego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych	%	3,99	7,53	9,86	5,49	7,38	7,95	9,88	10,12
W66	Udział jednostek sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych	%	96,01	92,47	90,14	94,51	92,62	92,05	90,12	89,88
W67	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	jed.gosp.	59	31	26	43	34	34	27	29
W68	Osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	osoba	48	23	18	33	23	25	17	21
W69	Spółki handlowe na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	1,99	0,63	0,00	0,72	2,52	0,45	0,00	0,69
W70	Spółdzielnie na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	0,42	0,84	0,36	0,54	0,84	0,67	0,67	0,69
W71	Aktywność społeczna - fundacje na 1000	jed.	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

TABELA 14. Wartości wskaźników Ładu Gospodarczego gmin miejsko – wiejskich Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	DZIEDZINA	Jednostki miary	Przeciętna wartość wskaźnika dla gmin miejsko-wiejskich	MOŃKI	GONIĄDZ	SUCHOWOLA	DĄBROWA B.	LIPSK
RYNEK PRACY								
W57	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	%	21,6	21,6	23,2	22,5	22,3	22,6
W58	Udział ludności w wieku produkcyjnym	%	63,9	62,4	56,8	56,1	58,4	57,8
W59	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym	%	14,5	16,0	20,0	21,5	19,3	19,6
W60	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	56,6	60,2	76,1	78,4	71,3	73,1
W61	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	67,0	74,2	86,0	95,5	86,8	86,8
W62	Wskaźnik obciążenia demograficznego ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	22,7	25,7	35,2	38,3	33,1	34,0
W63	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców	osoba	170	130	74	56	85	44
W64	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	osoba	70	48	44	52	74	80
PODMIOTY REGON								
W65	Udział jednostek sektora publicznego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych	%	4,23	4,37	12,13	7,14	5,72	8,00
W66	Udział jednostek sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych	%	95,77	95,63	87,87	92,86	94,28	92,00
W67	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	jed.gosp.	83	64	46	36	44	43
W68	Osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	osoba	65	53	32	28	35	33
W69	Spółki handlowe na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	3,15	1,79	0,00	0,95	0,70	1,56
W70	Spółdzielnie na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	0,50	0,83	0,57	0,54	0,31	0,52
W71	Aktywność społeczna - fundacje na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	0,08	0,06	0,00	0,14	0,08	0,00
W72	Aktywność społeczna - stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	1,85	1,47	4,01	2,57	2,27	2,08

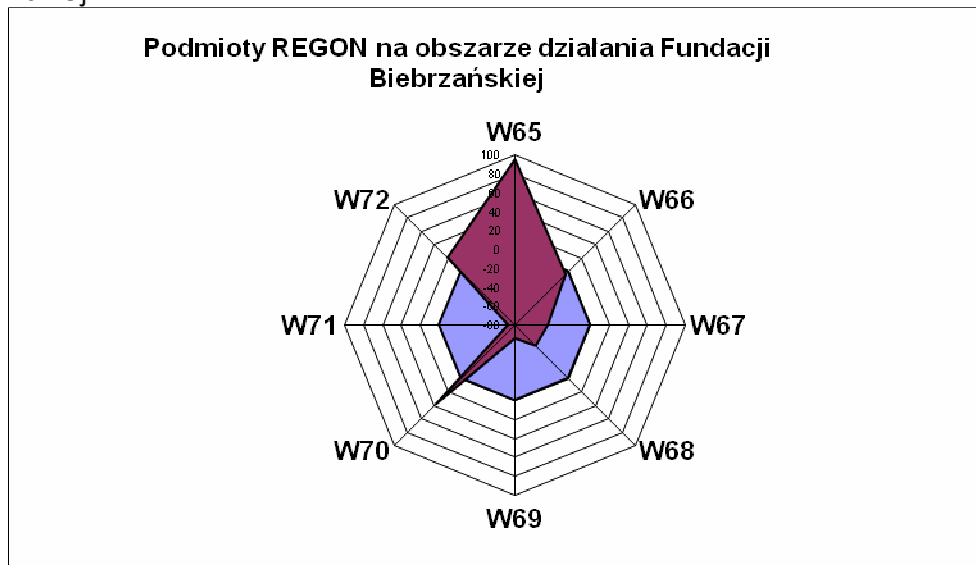
WYDATKI BUDŻETU GMINNY NA ROZWÓJ ŁADU GOSPODARCZEGO									
W73	Wydatki majątkowe inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca	zł	394,30	81,02	206,11	175,93	205,83	431,21	
W74	Wydatki na rolnictwo i łowiectwo w przeliczeniu na jednego mieszkańca	zł	40,26	10,87	24,03	119,18	33,40	11,70	
W75	Wydatki na transport i łączność w przeliczeniu na jednego mieszkańca	zł	157,35	35,27	54,39	108,29	79,10	264,05	

Wykres 12. Rynek pracy na obszarze Fundacji Biebrzańskiej

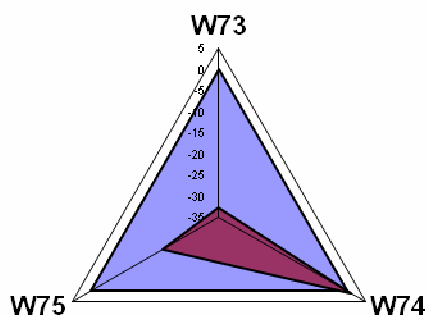
Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W57	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym
W58	Udział ludności w wieku produkcyjnym
W59	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym
W60	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
W61	Wskaźnik obciążenia demograficznego -ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
W62	Wskaźnik obciążenia demograficznego ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
W63	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców
W64	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Wykres 13. Aktywność społeczno-gospodarcza na obszarze Fundacji Biebrzańskiej

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W65	Udział jednostek sektora publicznego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych
W66	Udział jednostek sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych
W67	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
W68	Osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców
W69	Spółki handlowe na 1000 mieszkańców
W70	Spółdzielnie na 1000 mieszkańców
W71	Aktywność społeczna - fundacje na 1000 mieszkańców
W72	Aktywność społeczna - stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Wykres 14. Wydatki budżetów gmin obszaru Fundacji Biebrzańskiej na rozwój ładu gospodarczego

Nr wskaźnika	Zakres wskaźnika
W73	Wydatki majątkowe inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca
W74	Wydatki na rolnictwo i łowiectwo w przeliczeniu na jednego mieszkańca
W75	Wydatki na transport i łączność w przeliczeniu na jednego mieszkańca

3.5. ANALIZA SWOT

Poniższa analiza jest odbiciem wiedzy, doświadczeń i opinii mieszkańców o panującej tu sytuacji, problemach i wyróżniających go cechach. Uzupełnia dokonaną analizę wskaźnikową a drugiej strony jest odbiciem konfrontacji pomiędzy danymi oficjalnymi (*dane GUS*) a społecznym odbiorem rzeczywistości. Została dokonana przez uczestników grupy roboczej w trakcie warsztatów dotyczących planowania Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Fundacji Biebrzańskiej. Uczestnicy byli przedstawicielami organizacji pozarządowych (o zróżnicowanym profilu działania), organizacji gospodarczych, organów samorządowych oraz jednostek podległym samorządom.

Analiza SWOT przedstawia kluczowe czynniki wpływu na obszar objęty strategią z podziałem na główne obszary życia społeczno – gospodarczego regionu. Dla uszeregowania siły oddziaływania czynników na rozwój obszaru LGD dokonano oceny wpływu poszczególnych czynników. Założono skalę ocen od 1 (czynnik o nikłym wpływie) do 10 (czynnik o bardzo silnym wpływie) na rozwój regionu.

Uwarunkowania wewnętrzne			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Położenie/ Środowisko naturalne			
Dobre warunki do rozwoju turystyki/agroturystyki (obszary chronione o międzynarodowym znaczeniu, zwarte kompleksy leśne)	10	Ograniczenia dla niektórych sfer działalności gospodarczej – przemysłu, intensywnego rolnictwa wysokotowarowego	8
Położenie w centrum Europy	10	Niewystarczająco wykorzystane walory przyrodnicze	7
Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska	10	Problem z zagospodarowaniem biomasy, pochodzącej z zabiegów ochronnych na terenach bagiennych	5
Nieskażone grunty	10	Słabe zainteresowanie pakietami przyrodniczymi programów rolno-środowiskowych,	5
Funkcjonowanie Związku Komunalnego „Biebrza” – celowej platformy współpracy samorządów gminnych w zakresie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego.	9	Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska	5
Walory przyrodnicze o odmiennym charakterze niż terenów przyległych (bagna – lasy);	9	Ograniczenia przestrzenne i rygory ochronne, wynikające z położenia w obszarze NATURA 2000,	5
Zwarte kompleksy leśne Puszczy Augustowskiej i Knyszyńskiej	9	Niskie walory przyrodnicze terenów leśnych krajobrazu	5

Obszar ochronny posiadający walory o międzynarodowym znaczeniu (Natura 2000);	8	wiejskiego (monokultury leśne); Rozdrobniona struktura własności gruntów utrudniająca prowadzenie zabiegów ochronnych;	4
Stosunkowo wysokie walory środowiska przyrodniczego krajobrazu wiejskiego;	8	Zanieczyszczenie środowiska terenów wiejskich, wynikające z braku rozwiniętej infrastruktury technicznej ochrony środowiska	4
Niskie zanieczyszczenie powietrza;	8	Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami (dzikie składowiska odpadów)	4
Atrakcyjne położenie turystyczne	8	Nieefektywna edukacja ekologiczna;	4
Stosunkowo czyste wody powierzchniowe	7	Przekształcenia sieci hydrograficznej i degradacja ekosystemów dolin rzecznych wskutek ich odwodnienia	4
Unikalne ułożenie warstw geologicznych	7	Intensywna sukcesja roślinności na terenach bagiennych, obniżająca walory przyrodnicze obszaru NATURA 2000;	4
Mała gęstość zaludnienia	7		4
Potencjał na rozwój rolnictwa ekologicznego	7		
Walory kulturowe			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Jeszcze zachowane budownictwo drewniane	6	Słaba promocja walorów kulturowych	8
Cykliczne imprezy kulturalne	6	Brak punktów dystrybucji tradycyjnych produktów lokalnych	6
Wielokulturowość	5	Pogarszający się stan zabytkowych obiektów architektury drewnianej	6
Bogactwo twórczości ludowej	5	Nieliczni animatorzy tradycji kulturowych;	4
Tradycyjne umiejętności rzemieślnicze	5	Zanik tradycji architektonicznych w budownictwie wiejskim wprowadzanie zunifikowanych form architektonicznych – zapożyczanie miejskich wzorów architektonicznych i urbanistycznych i komponowanie ich do środowiska wiejskiego.	4
Różnorodność potraw regionalnych;	5	Umiejętności rękodzielnicze kultywowane przez osoby starsze, małe zainteresowanie młodzieży;	4
Gościnność mieszkańców	4	Nikłe wsparcie dla rozwoju ośrodków kulturowych	4

Obecność miejsc kultu religijnego	4		
Aktywne ośrodki rękodzielnicze;	4		
Turystyka, rekreacja i sport			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe	10	Niski standard usług agroturystycznych	8
Promocja w TV, prasie, na targach	9	Krótki sezon turystyczny	7
produktu turystycznego;			
Zdrowa żywność,	9	Niski poziom systemu informacji i promocji turystyki	7
Kuchnia regionalna,	8	Brak istniejących świetlic wiejskich i ich wyposażenia	7
Gospodarstwa agroturystyczne,	7	Brak koordynacji pomiędzy gminami odnośnie tworzenia szlaków turystycznych i organizacji imprez plenerowych	7
Połączenie szlakami turystycznymi z innymi regionami	7	Zły stan infrastruktury komunikacyjnej,	6
Sieć wewnętrznych szlaków turystycznych,	7	Niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa,	6
Ścieżki przyrodnicze,	7	Niska sieć usług gastronomicznych	6
Zróżnicowana oferta pobytowa (turystyka piesza, rowerowa, spływy tratwami, kajakami);	7	Niedostateczna ilość nieskoordynowanych, cyklicznych, specyficznych dla regionu imprez promujących region	6
Zrozumienie dla idei agroturystyki wśród mieszkańców gminy	6	Brak akwenów wodnych przystosowanych do wykorzystania turystycznego	5
Tradycyjna architektura wiejska	6	Zmniejszający swoją wartość potencjał turystyczny obszarów poza parkiem narodowym.	10
Wielość organizacji pozarządowych działających w obszarze sportu i kultury	6	Słabe wyposażenie istniejącej sieci szlaków turystycznych w infrastrukturę turystyczną (wiaty, punkty widokowe, pola kempingowe, kierunkowskazy, tablice informacyjne)	4
Istniejące boiska sportowe wybudowane w latach 70-tych,	6	Brak sieci punktów informacji turystycznej	4
Wykwalifikowani przewodnicy,	3	Zanikająca tradycyjna architektura wiejska,	4
		Brak typowo regionalnych usług gastronomicznych;	4
		Nie wszyscy lubią bagna i komary	4
		Brak ścieżek rowerowych,	4
		Nieliczne ścieżki przyrodnicze,	4
		Nieznajomość języków obcych	4

Środowisko społeczne			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Silne związanie z regionem (starszej i w średnim wieku części społeczeństwa)	10	Ucieczka młodych aktywnych ludzi	9
Istnienie wolnych zasobów siły roboczej	8	Patologie	8
Są ludzie, którzy kultywują tradycje i chronią dziedzictwo kulturowe;	7	Niskie wydatki na kulturę fizyczną, oświatę, służbę zdrowia	8
Gościnność	7	Słabe zaangażowanie w życie publiczne – bierność i postawy roszczeniowe	8
Wzrastający poziom wykształcenia ponadgimnazjalnego	7	Brak realizacji wspólnej dla samorządów długofalowej polityki rozwoju regionu.	8
Pracowitość mieszkańców regionu	6	Brak podstawowej bazy sportowej	7
Wielość i różnorodność organizacji pozarządowych	6	Niewykorzystanie możliwości istniejącej bazy lokalowej zamykanych obiektów publicznych.	7
		Niezorganizowane wewnętrznie wspólnoty lokalne	6
		Wykluczenie społeczne /marginalizacja/	6
		Niski poziom integracji społeczeństwa	6
		Brak pozytywnych liderów	6
		Niska aktywność i świadomość społeczeństwa na temat pozyskiwania funduszy na rozwiązywanie lokalnych problemów.	6
		Niedostateczne zainteresowanie osobami niepełnosprawnymi	5
		Niekorzystna struktura wiekowa ludności czynnej zawodowo w rolnictwie (u pewnej części postawy pasywne, apatyczne, z brakiem wizji rozwojowej - "strategia przetrwania") Brak wsparcia i rozrywek dla młodzieży	6
		Niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy	6
		Niska świadomość ekologiczna	4
		Brak programów współpracy z organizacjami pozarządowymi wypracowanymi wspólnie z tymi organizacjami;	8
		Brak rozrywek dla młodzieży	4
		Niewielkie zainteresowanie	4

młodzieży zawodem rolnika			
Infrastruktura techniczna			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Zasoby gruntów pod budownictwo	8	Zły stan infrastruktury drogowej	10
Są tereny pod inwestycje	7	Słaba infrastruktura teleinformatyczna	10
Zasoby powierzchni mieszkaniowej do wykorzystania w turystyce, gastronomii i handlu	7	Brak zorganizowanych systemów odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków – mała ilość gospodarstw podłączonych do oczyszczalni ścieków,	7
Wysoki stopień zwodociągowania gmin	7	Zły stan urządzeń melioracyjnych	6
Niezagospodarowane budynki gminne	5	Przestarzałe instalacje grzewcze w budownictwie jednorodzinnym / paliwa kopalne/	4
Rozwinięta sieć dróg publicznych	5	Słabo rozwinięta baza sportowa-rekreacyjna	4
Wyposażony, wspólny dla regionu system zbiórki i zagospodarowania odpadów	7		
Dobrze rozwijająca się sieć wodociągowo – kanalizacyjna w niektórych gminach	7		
Warunki sprzyjające rozwojowi społeczno- gospodarczemu			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Wysoka aktywność samorządów w pozyskiwaniu strukturalnych środków pomocowych	10	Niedostateczne zasoby finansowe dla prowadzenia planowanych inwestycji infrastrukturalnych	9
Działanie jednostek straży pożarnej w Krajowym Systemie Ratownictwa Drogowego	8	Nadmierny ruch tirów	8
Prowadzenie przez gminy inwestycji proekologicznych	4	Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych	7

Uwarunkowania zewnętrzne			
Działalność gospodarcza/ Rolnictwo			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Duży potencjał do rozwoju turystyki/agroturystyki	10	Finansowe bariery wspierania rozwoju MŚP	10
Wysoka jakość produkcji rolniczej /nieskażona żywność/	8	Słabe, niekonkurencyjne rolnictwo /uwarunkowania środowiskowe/	9
Dogodne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego	6	Rozdrobniona struktura obszarowa gospodarstw rolnych	8
Wytwórczość rodzinna	4	Mała aktywność w podejmowaniu pozarolniczej	7

		działalności gospodarczej, zwłaszcza w sektorze MŚP	
		Słaba siła nabywcza rynku wewnętrznego	5
		Niska opłacalność produkcji rolnej	5
Położenie/ Środowisko naturalne			
Silne strony	Waga	Słabe strony	Waga
Programy wspierające rozwój obszarów położonych w obrębie sieci Natura 2000	8	Ograniczenia w rozwoju spowodowane położeniem w obszarze Natura 2000	8
Zaawansowane inwestycje proekologiczne	8	Podlasie stanie się skansenem Polski co utrwali określenie polska B	7
Korzystne położenie geograficzne w stosunku do dużych aglomeracji	7	Zbyt wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii	6
Większe dbanie o ochronę środowiska i mienie samorządowe oraz wzrost zainteresowania „zdrową żywnością” i zdrowym trybem życia	7	Wzrost natężenia ruchu	6
Zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii	7		
Trwałe wpisanie w priorytety polityki UE zagadnień ochrony środowiska przyrodniczego	5		
Walory kulturowe			
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Istnienie miejsc szczególnych pod względem kulturowym	8	Bez środków zewnętrznych, postępujące zniszczenie dorobku kultury materialnej	8
Moda na odmienność kulturową	7	Znaczne ograniczenia środków budżetowych przeznaczanych na kulturę	7
Wzrost zainteresowania lokalnej społeczności problematyką „małej ojczyzny”	7	Niski status materialny twórców	6
Aktywność Biebrzańskiego Parku Narodowego w sferze dbania o dobrą kulturę i ład urbanistyczny.	7		
Turystyka i rekreacja			
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Moda na zdrową żywność	8	Konkurencja innych regionów	8

Rosnąca popularność agroturystyki i aktywnych form wypoczynku	7	Szybszy rozwój bazy turystycznej w sąsiednich LGD	7
Współpraca z partnerami zagranicznymi	7	Biebrza – jako jedynie przejazd pomiędzy Białymstokiem i Augustowem	7
Budowa obwodnic i przebudowa trasy E8	7	Utworzenie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych	7
Wykorzystanie infrastruktury oświatowej jako bazy biwakowej i turystycznej	6		
Wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem w środowisku lokalnym	6		
Wzrost zainteresowania produktami związanymi z twórczością ludową	6		
Rozwój turystyki i niekonwencjonalnych form wypoczynku	6		
Otwarcie granicy na Wschód	6		
Otwarcie nowych przejść granicznych z Białorusią	6		
Środowisko społeczne			
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Rosnący trend zainteresowania życiem z dala od aglomeracji miejskich	8	Malejący przyrost naturalny	10
Pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców przy podjęciu wspólnych działań jednostek i organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy społecznej	7	Ciągle zmieniające się prawo	9
Integracja środowiska wiejskiego w obszarze kultury, sportu	7	Duże zróżnicowanie standardu życia polskich rodzin, szczególnie wiejskich	9
Korzystne rozwiązania w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych	6	Brak perspektyw dla młodzieży, bezrobocie i rosnąca przestępczość	8
Przywiązanie do tradycyjnych wartości: rodziny, ojczyzny, tradycji	6	starzenie się społeczności gminy i utrzymywanie się ujemnego salda migracji	8
Inicjowanie rozwoju wolontariatu	6	Niska zasobność finansowa społeczeństwa	8
Postęp w dziedzinie medycyny	4	Odptyw ludzi wykształconych	7
		Emigracja ludności w wieku produkcyjnym.	6
		Spadek zainteresowań zawodem	5

		rolnika	
		Rosnące zagrożenie alkoholizmem i patologiami społecznymi – liberalizm w podchodzeniu do spraw uzależnień	5
		Zbyt wysokie nakłady na pomoc społeczną – pogłębienie się problemu osób uzależnionych od pomocy społecznej	5
		Występowanie zjawiska przejmowania negatywnych wzorców i dziedziczenia biedy	4
Infrastruktura techniczna			
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Duże inwestycje związane z modernizacją dróg krajowych i budową obwodnic	8	Sąsiedztwo Biebrzy czynnikiem utrudniającym tworzenie nowych inwestycji	6
Modernizacja trasy E8	8		
Modernizacja linii kolejowej Białystok - Suwałki	6		
Rozwój systemu gazyfikacji	6		
Działalność gospodarcza/ Rolnictwo			
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Pozarolnicze miejsca pracy na terenach wiejskich (obsługa okotorolnicza, produkcja biomasy, komponentów biopaliw, zalesienia, zadrzewienia, obsługa ruchu turystycznego i inne).	10	Niska opłacalność produkcji rolniczej związana z niewielką jej skalą - Nierentowność małych gospodarstw	10
Inwestorzy strategiczni oraz kapitał zagraniczny (joint venture)	10	Wysokie podatki i ubezpieczenia społeczne	10
Możliwość (w skali ekonomicznie uzasadnionej) bezpośredniego marketingu produktów rolnych, zwłaszcza sadowniczych	10	Skomplikowane procedury prowadzenia działalności gospodarczej	8
Rozwój zespołowych form agrobiznesu (grupy producenckie i marketingowe, spółdzielczość zaopatrzenia i zbytu itp.)	10	Zła polityka rolna Państwa	6
Rozwój specjalizacji produkcji w	6	Globalizacja i produkcja masowa przyczyniające się do upadku	6

gospodarstwach indywidualnych		produkcji niskotowarowej	
Rozwój regionalnych (ponad gminnych) rynków hurtowych i giełd towarowych	5	Brak inwestorów	6
Promocja produktów rolnych	5		
Możliwość zwiększenia ilości miejsc pracy związanych z budową dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury około drogowej, a tym samym udział firm lokalnych w inwestycjach drogowych	5		
Warunki sprzyjające rozwojowi społeczno- gospodarczemu			
Szanse	Waga	Zagrożenia	Waga
Fundusze pomocowe krajowe i zagraniczne	10	Niewystarczające środki na zadania administracji rządowej i wojewódzkiej.	
Realizacja inwestycji centralnych polegających na budowie dróg, szlaków kolejowych, zbiorników retencyjnych.	10	Konkurencyjność importowanych produktów żywnościowych	
Dostępność do tanich kredytów	10	Wysokie oprocentowanie kredytów	
Wdrażanie koncepcji nowoczesnej polityki regionalnej związanej m. in. z reformami ustrojowymi Państwa - dalszy rozwój samorządności	10	Duży fiskalizm i pozapodatkowe duże obciążenia działalności gospodarczej	
Utworzenie przejść granicznych z Białorusią	9	Duża konkurencyjność sąsiednich samorządów w aplikowaniu o środki z programów operacyjnych	
Napływ nowoczesnych technologii	7	Niedostosowanie środków finansowych do rosnących zadań dla samorządów.	
		Złe prawo budowlane	
		Niestabilność przepisów prawnych	
		Brak wsparcia działań przystosowawczych do europejskiego procesu integracyjnego	
		Negatywne postrzeganie obszarów chronionych jako czynnika ograniczającego rozwój,	5
		Ubożenie mieszkańców i drobnych gospodarstw rolnych	5
		Brak kredytów preferencyjnych na rozwój i tworzenie nowych miejsc pracy	5

3.6. Determinanty rozwoju obszaru Fundacji Biebrzańskiej

Dokonana analiza wskaźnikowa oraz społeczna analiza uwarunkowań rozwoju obszaru (analiza SWOT) umożliwia zdiagnozowanie głównych zagadnień problemowych, wynikających z obecnego stanu zaawansowania procesów społeczno-gospodarczych oraz określenia czynników, które są bądź staną się w przyszłości motorem rozwoju życia społeczno-gospodarczego. Podsumowania ocen stanu i zachodzących zjawisk dokonano w opisie profilu obszaru, zestawionego w 5 grupach problemowych: zasoby fizyczne, kultura i tożsamość, zasoby ludzkie, zarządzanie i gospodarka.

A. Zasoby fizyczne

Region charakteryzuje się zachowanym, bogatym środowiskiem przyrodniczym o znaczeniu międzynarodowym w postaci Biebrzańskiego Parku Narodowego. Jego ochrona znajduje się pod kontrolą nie tylko prawa krajowego, ale i Unii Europejskiej z racji ujęcia go w sieci NATURA 2000 jako specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) oraz jako obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO). W przypadku tego regionu Biebrzański Park Narodowy stanowi „Oś” wokół której rozwija się życie społeczno-gospodarcze regionu. Jest też istotnym powierzchniowo elementem struktury przestrzennej. Równocześnie jest też barierą dla niepohamowanej eksploatacji zasobów w jego strefie buforowej (otulinie), niekontrolowanej ekspansji gospodarczej o potencjalnie negatywnym wpływie na zasoby obszaru NATURA 2000.

Obserwowane są niekorzystne tendencje do upraszczania przestrzeni przyrodniczej w otoczeniu Parku, będące wyrazem zmian w organizacji rolniczej działalności gospodarczej. Wyraża się to w braku ochrony naturalnych siedlisk, bardzo niskiej lesistości większości gmin oraz maksymalnym wykorzystywaniu ziemi na cele produkcji rolnej.

Istniejąca jeszcze tradycyjna drewniana architektura zabudowy terenów wiejskich oraz zachowane układy przestrzenne nadają obszarowi charakter „swojskości”, ale ten element stopniowo ustępuje wskutek niedoinwestowania i braku opieki. Jest zastępowany przez zunifikowane współczesne wzornictwo. Stosunkowo nieliczne zabytki historyczne są pozbawione rzetelnej opieki konserwatorskiej. Razem z wizerunkiem „tradycyjnej wsi” stanowią duży potencjał turystyczny, ale nie jest w pełni wykorzystany. Region jest niedostatecznie wyposażony w infrastrukturę techniczną i społeczną.

B. Kultura regionu i tożsamość

Specyfiką regionu jest kulturowa wewnętrzna heterogeniczność, będąca rezultatem różnorodnych wpływów etnicznych oraz historycznej przynależności administracyjnej. Nie zmienia to faktu zakorzenionego poczucia przynależności mieszkańców do „biebrzańskiej” wspólnoty oraz przywiązania do funkcjonujących tradycyjnych reguł życia wspólnot. Jest to stosunkowo rzadkim walorem, który powinien być tu nadal kultywowany i wzmacniany poprzez wspieranie lokalnych tradycji i obrzędowości religijnej. Przy tym tradycyjne umiejętności rzemieślnicze, związane z wytwarzaniem przedmiotów codziennego użytku – tkactwo, wikliniarstwo, tradycyjne wzornictwo, ale także żywe tradycje przygotowywania potraw kuchni regionalnej według starych technologii nadają regionowi atrybut wyjątkowości. Zjawiska te i cechy wynikają po części z uwarunkowań życia i gospodarowania w trudnych warunkach środowiska naturalnego.

C. Zasoby ludzkie

Spółeczeństwo zamieszkujące region starzeje się, jest słabo wykształcone. Zachodzą w nim procesy wspólne dla obszarów wiejskich Polski - młodzi kreatywni mieszkańcy migrują z terenów wiejskich do miast w poszukiwaniu pracy i podniesienia standardu swojego życia. Równocześnie obserwowany jest wzrost zainteresowania zamieszkaniem w regionie osób z dużych ośrodków miejskich. Głównym czynnikiem sprawczym tego zjawiska są walory przyrodniczo – kulturowe, stanowiące o wyższej niż w mieście jakości życia. Analizowane wskaźniki pokazują na bardzo duży poziom aktywności społecznej. Ten obraz kłóci się z oceną społeczną tego aspektu. Wydaje się, że potrzeby społecznej aktywności istnieją, ale brak liderów, umiejętności współdziałania i organizacji działalności szybko studzą zapał, który ogranicza się do stworzenia i zarejestrowania organizacji społecznej.

D. Zarządzanie

Sposób zarządzania jest uwarunkowany, m.in. okresem kadencyjnym stąd władze samorządowe rzadko podejmują zadania, których okres realizacji i efekty podjętego działania nie mieszczą się w okresie kadencyjnym. Opracowane w przeszłości strategie rozwoju są głównie „półkownikami” – brakuje długofalowej, spójnej polityki rozwoju. Szansą na poprawę sytuacji jest tu funkcjonowanie Związku Komunalnego Biebrza o ile nie „zabija” go partykularne interesy jego członków. W odczuciu samorządów miernikiem efektywności ich działania są podjęte projekty inwestycyjne. Tymczasem bardzo ograniczone własne zasoby budżetowe dość skutecznie ograniczają te wizje. Niekorzystne trendy demograficzne, struktura zatrudnienia, niskie dochody mieszkańców i patologie wymuszają przeznaczanie znacznych środków na pomoc społeczną.

Jest nikłe zrozumienie samorządu dla potrzeb społecznych podnoszących jakość życia mieszkańców, np. kultura, sport (*oficjalne wskaźniki przeczą tej opinii społecznej*), dialog z mieszkańcami i zwiększania udziału wspólnoty lokalnej w życiu publicznym. Brak programów współpracy z organizacjami pozarządowymi wypracowanymi wspólnie z tymi organizacjami i

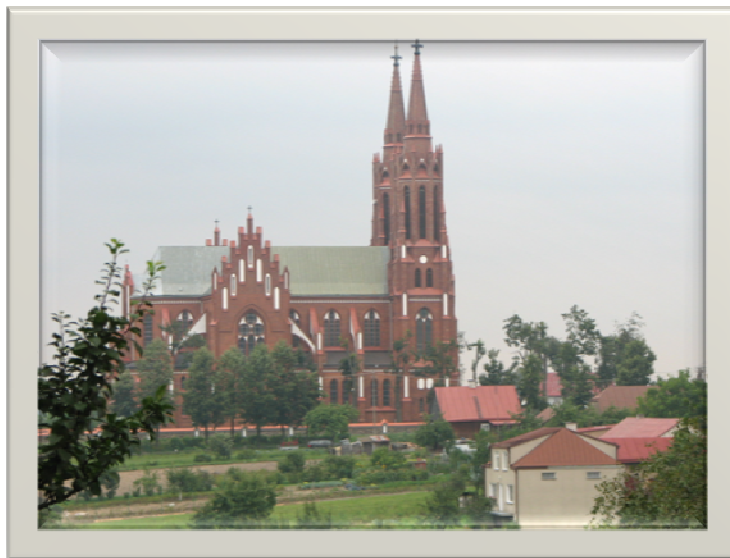
wsparcia aktywności społecznej nie pozwala na wykorzystanie niszczącej infrastruktury publicznej, „porzuconej” przez samorządy po okresie jej wykorzystywania jako szkoły, biblioteki, itp. Organizacje pozarządowe o słabych strukturach organizacyjnych i umiejętnościach najczęściej też nie są w stanie podołać takim zobowiązaniom. Niestety działalność części organizacji ma charakter bardziej roszczeniowy niż nastawiony na partnerskie współdziałanie.

F. Gospodarka

Region jest typowo rolniczy, oparty na gospodarstwach rodzinnych, niskotowarowych. Dochody z rolnictwa stanowią główne źródło utrzymania większości mieszkańców. Poza mleczarstwem brak przetwórstwa rolno-spożywczego. Drobną przedsiębiorczość związana z zasobami leśnymi i handlem oraz rozwijająca się sfera usług turystycznych w postaci gospodarstw agroturystycznych uzupełniają obraz życia gospodarczego. W ostatnim czasie wzrasta liczba gospodarstw ekologicznych, zainteresowanie rękodzielnictwem i kuchnią regionalną. Obserwowany proces rozwoju spółdzielczości i grup producenckich zmierza do specjalizacji produkcji rolniczej i powiększania arealów gospodarstw. Obok tego wraz z towarzyszącymi zjawiskami demograficznymi oraz pod wpływem uwarunkowań zewnętrznych można oczekiwać w niedalekiej przyszłości wzrastającej koncentracji ziemi i zmniejszenia zróżnicowania rodzajów upraw. Tendencje te są wielce niekorzystne dla gospodarczego wykorzystania wysokiego potencjału naturalnego środowiska obszaru.

Generalnie aktywność ekonomiczna mieszkańców jest bardzo niska. Istniejący potencjał obszaru – użytki rolne jest wykorzystywany do granic możliwości, natomiast wykorzystanie walorów środowiska jest obszarem wymagającym interwencji. Wskutek braku rozwiniętej infrastruktury turystycznej – bazy noclegowej, gastronomicznej, miejsc rekreacji i wypoczynku, zagospodarowanych ścieżek i szlaków turystycznych, obecnie nie stanowi ta część życia gospodarczego istotnego elementu podnoszącego standardy ekonomiczne regionu. Innym elementem podnoszącym walor atrakcyjności turystycznej a ubożącym jest podniesiona wyżej kwestia niedoinwestowania zasobów kultury materialnej i działalności w tej dziedzinie.

IV. Wizja, cele oraz planowane przedsięwzięcia LSR

4.1. Wizja rozwoju obszaru LSR, misja LGD Fundacja Biebrzańska, cele Lokalnej Strategii Rozwoju

Zidentyfikowany profil obszaru wraz z jego atutami i problemami rozwojowymi pozwalają na wskazanie strategicznych kierunków działań limitujących przyszłość obszaru. Priorytetowym zagadnieniem rozwojowym dla obszarów wiejskich Lokalnej Grupy Działania Fundacja Biebrzańska jest zrównoważony wzrost społeczno - gospodarczy. Osiągnięcie tej wizji jest dostępne poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych oraz usunięcie funkcjonujących barier. Zasoby naturalne w postaci gruntów rolnych i leśnych i ich produktów, wysokich walorów przestrzeni przyrodniczej oraz zachowane zasoby środowiska kulturowego są niekwestionowanym atutem obszaru i platformą jego rozwoju. Równocześnie są to te aspekty, które ukształtowane we właściwych proporcjach będą warunkowały osiągnięcie między innymi, wysokiej jakości życia jednostek i jak i całych społeczności. Podniesienie poziomu społecznej i gospodarczej aktywności mieszkańców, jakości zarządzania zasobami, rozwijanie partnerskiej współpracy to kierunki działań, które wyeliminują istniejące dzisiaj bariery i ograniczenia rozwojowe.

Dokonane analizy i oceny oraz scenariusz pożądaných zmian, przyczyniających się do wzrostu rangi obszaru stały się podstawą sformułowania poniższej wizji rozwoju, roli /misji/ Fundacji Biebrzańskiej oraz celów służących osiągnięciu prawdopodobnego w przyszłości obrazu obszaru. Strategia nie może wyznaczać zbyt wielu kierunków rozwoju, ponieważ takie rozproszenie sił i środków może jedynie zaszkodzić, nie przynosząc wymiernych i oczekiwanych korzyści. Wybrane priorytety będą określać kierunki działań na najbliższe lata. Koncentracja zasobów ludzkich, materialnych oraz budżetu powinna przynieść mierzalne i społecznie odczuwalne rezultaty wdrażania LSR.

Wizja rozwoju

Obszar LGD Fundacja Biebrzańska rozwija się w poszanowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Zorganizowane społeczności lokalne podejmują wspólne działania na rzecz podniesienia jakości życia ich mieszkańców a gospodarka lokalna budowana jest w oparciu o wewnętrzny, wzrastający potencjał zasobów ludzkich i środowiska naturalnego.

Deklaracja misji

Fundacja Biebrzańska jest instrumentem poprawy jakości życia mieszkańców, wspierania aktywności gospodarczej i społecznej oraz rozwiązywania problemów ochrony kulturowych i przyrodniczych zasobów regionu.

Cele ogólne i szczegółowe Lokalnej Strategii Rozwoju

Cel ogólny 1: Wysoka jakość życia mieszkańców wsi			Cel ogólny 2: Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem		
Cel szczegółowy 1.1.	Cel szczegółowy 1.2.	Cel szczegółowy 1.3.	Cel szczegółowy 2.1.	Cel szczegółowy 2.2.	Cel szczegółowy 2.3.
Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,	Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców	Zachowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe wsi	Rozwinięta infrastruktura oraz usługi sektora turystycznego	Wypromowane walory obszaru	Wzrost przedsiębiorczości i zróżnicowania rynku pracy

4.2. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach LSR

Zaplanowane przedsięwzięcia Lokalnej Strategii Rozwoju, realizujące cel ogólny 1 ujęto w tabeli 15, natomiast przedsięwzięcia realizujące 2 cel ogólny strategii przedstawia tabela 16.

Tabela 15. Przedsięwzięcia realizujące cel ogólny 1.

Cel ogólny 1: Wysoka jakość życia mieszkańców wsi		
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia	
1.1. Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe	I. Wyspy aktywności	II. Biebrzańskie Ekomuzea
1.2. Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców		
1.3. Zachowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe wsi		

Tabela 16. Przedsięwzięcia realizujące cel 2.

Cel ogólny 2: Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem		
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia	
2.1. Rozwinięta infrastruktura oraz usługi	III. Bagna Biebrzańskie	

sektora turystycznego	– to wciąga	
2.2. Wzrost przedsiębiorczości i różnicowania rynku pracy		IV. Biznes na bagnie
2.3. Wypromowane walory obszaru	III. Bagna Biebrzańskie – to wciąga	

4.2.1. Opis przedsięwzięć w kontekście realizacji celów LSR

Przedsięwzięcie I: „Wyspy aktywności”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 1:** „Wysoka jakość życia mieszkańców wsi”
- **celu szczegółowego 1.1.** „Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe”, **celu szczegółowego 1.2.** „Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców”

Uzasadnienie

Spółeczeństwo zamieszkujące region starzeje się, jest słabo wykształcone. Zachodzące w nim procesy migracji młodych i kreatywnych mieszkańców są wynikiem między innymi niskiej jakości życia na wsi. Istniejące potrzeby społecznej aktywności są w aktualnej sytuacji trudne do zrealizowania. Brak jest umiejętności współdziałania i organizacji działalności, liderów przygotowanych do moderowania życia społecznego wspólnot wiejskich. Jest niedostateczne zaplecze infrastruktury społecznej na wsi, niezbędnej do zaspokojenia kulturalno –rekreacyjnych potrzeb mieszkańców, sprzyjającej nawiązywaniu kontaktów społecznych. Z tych powodów podejmowane inicjatywy nie mają trwałego charakteru i szans na rozwój.

Operacje w ramach tego przedsięwzięcia dotyczą rozwoju infrastruktury społecznej oraz wsparcia lokalnym inicjatywom, wykazującym cechy trwałości i partnerskiego

podejścia. Służą wzmocnieniu lokalnego kapitału społecznego. Tworzą warunki dla rozwoju społeczno – ekonomicznego obszarów wiejskich i aktywizacji mieszkańców. Umożliwią rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłyną na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Grupy docelowe beneficjentów

W przypadku projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – tak jak określono dla działań osi 3 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

W przypadku małych projektów - osoby fizyczne zameldowane na obszarze działania LGD lub posiadające siedzibę na obszarze działania LGD, jeśli prowadzą działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów, posiadające siedzibę na obszarze działania LGD lub działające na obszarze LGD.

Lista rekomendowanych operacji

❖ Odnowa i rozwój wsi - liczba operacji minimum: 26

Preferowane będą operacje dotyczące uruchomienia obiektów służących promocji i wspierania aktywności mieszkańców obszarów wiejskich, pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służące kształtowaniu obszaru przestrzeni publicznej poprzez:

- ✓ budowę, przebudowę lub remont obiektów,
- ✓ zakup niezbędnego wyposażenia, budowę,
- ✓ remont lub przebudowę infrastruktury związanej z rozwojem funkcji sportowych lub społeczno-kulturalnych;

❖ Małe projekty – liczba operacji minimum: 24

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ zagospodarowanie miejsc rekreacji i wypoczynku,
- ✓ organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych,
- ✓ szkoleń i przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, zakupu oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego umożliwiającego dostęp do Internetu i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej,

✓ zakup wyposażenia świetlic wiejskich,

❖ **Aktywizacja i nabywanie umiejętności – liczba operacji minimum: 15**

Preferowane będą operacje dotyczące działań informacyjno – doradczych w zakresie planowania i organizacji działalności społecznej, podnoszenie kwalifikacji liderów społecznych, badań i analiz dotyczących funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej, wymiany informacji i doświadczeń.

Przedsięwzięcie II: „Biebrzańskie Ekomuzea”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 1:** „Wysoka jakość życia mieszkańców wsi”
- **celu szczegółowego 1.1.** „Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe”, **celu szczegółowego 1.2.** „Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców”, **celu szczegółowego 1.3.** „Zachowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe wsi”

Uzasadnienie

Specyfiką regionu jest kulturowa wewnętrzna heterogeniczność, będąca rezultatem różnorodnych wpływów etnicznych oraz historycznej przynależności administracyjnej. Istniejąca tradycyjna drewniana architektura zabudowy terenów wiejskich oraz zachowane układy przestrzenne nadają obszarowi charakter „swojskości”. Przy tym żywe są jeszcze tradycyjne umiejętności rzemieślnicze, związane z wytwarzaniem przedmiotów codziennego użytku, tradycyjne wzornictwo, tradycje przygotowywania potraw kuchni regionalnej. Te elementy stopniowo ustępują i są zastępowane przez zunifikowane współczesne wzorce. Obserwowane są niekorzystne tendencje do upraszczania przestrzeni przyrodniczej w otoczeniu będące wyrazem zmian w organizacji rolniczej działalności gospodarczej. Struktury środowiska przyrodniczego razem z wizerunkiem „tradycyjnej wsi” stanowią duży potencjał turystyczny i budują tożsamość regionu. Jest to walor, który powinien być tu nadal kultywowany i wzmacniany.

Przedsięwzięcie „Biebrzańskie Ekomuzea” jest nastawione na ochronę i ekspozycję unikatowych wartości lokalnego dziedzictwa, aktywizację i zaangażowanie lokalnego społeczeństwa oraz poprawę jakości życia mieszkańców w zgodzie z duchem rozwoju zrównoważonego.

Ekomuzeum jako kompleksowa metoda zachowania i interpretacji dziedzictwa jest znana i rozpowszechniona w Europie od lat 60-tych XX wieku, nielicznie wdrażana też w Polsce. Oznacza sieć rozproszonych w terenie obiektów, które tworzą "żywą" kolekcję, obrazującą wartości przyrodnicze i kulturowe regionu oraz dorobek jego mieszkańców. Celem jest zachowanie i eksponowanie lokalnych tradycji i form gospodarowania, charakterystycznego rzemiosła czy sposobu życia poprzez prezentacje, warsztaty, czy pokazy dla turystów. To podejście łączy autentyczność miejsca, jego mieszkańców i zasobów przyrodniczo-kulturowych z promocją, edukacją i rozwojem regionu. Tworzenie ekomuzeum nie tylko sprzyja zachowaniu dziedzictwa, ale także przyczynia się do zacieśniania więzi w regionie oraz rozwijania partnerskiej współpracy przy prowadzeniu działalności w oparciu o współpracujące ze sobą jednostki.

Operacje w ramach tego działania muszą spełniać następujące kryteria:

1. Budowane w oparciu o lokalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, przyczyniające się do jego zachowania, kultywowania i eksponowania.
2. Bazują na autentycznych elementach dziedzictwa, przyczyniając się do jego rekonstrukcji i rewitalizacji.
3. Oddolnie tworzone i zarządzane (np. przez lokalną/regionalną organizację lub instytucję).
5. Integrują wszystkie kluczowe elementy: centrum informacyjno-dokumentacyjne, miejsca i obiekty rozproszone w terenie, „żywe” warsztaty i pokazy, sieć ścieżek i szlaków, lokalne imprezy w spójny produkt.
6. Przyczyniają się do budowania i wzmacniania lokalnej tożsamości oraz aktywizacji lokalnej społeczności.
7. Są tworzone i rozwijane w oparciu o lokalne partnerstwo.

Grupy docelowe beneficjentów

W przypadku projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – tak jak określono dla działań osi 3 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

W przypadku małych projektów - osoby fizyczne zameldowane na obszarze działania LGD lub posiadające siedzibę na obszarze działania LGD, jeśli prowadzą działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów, posiadające siedzibę na obszarze działania LGD lub działające na obszarze LGD.

Lista rekomendowanych operacji

❖ Odnowa i rozwój wsi - liczba operacji minimum: 14

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- ✓ budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych,
- ✓ kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

❖ Małe projekty – liczba operacji minimum : 44

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ renowacji, zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, zasobów dziedzictwa przyrodniczego, innych miejsc i budowli istotnych dla realizacji LSR wraz z uporządkowaniem terenu wokół tych miejsc;
- ✓ odnawiania elewacji i dachów prywatnych budynków, ogrodzeń, oraz innych obiektów charakterystycznych dla budownictwa danego regionu;
- ✓ zakupu i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin,
- ✓ inwestycji służących utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycji służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej,
- ✓ organizacja szkoleń i przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym z zakresu ginących zawodów, tradycyjnego rzemiosła.

❖ Aktywizacja i nabywanie umiejętności – liczba operacji minimum: 14

Preferowane będą operacje dotyczące działań informacyjno – doradczych w zakresie organizacji przestrzeni Ekomuzeum, szkoleń w zakresie budowania partnerstw, specjalistycznych ekspertyz, badań i analiz dotyczących struktury i funkcjonowania krajobrazu kulturowego, wymiany informacji i doświadczeń.

❖ **Projekty współpracy – liczba operacji minimum: 1**

Przedsięwzięcie przewiduje przygotowanie i realizację 2 projektów współpracy w tym jednego projektu współpracy międzyregionalnej i jednego międzynarodowej z podmiotami wdrażającymi metodę Ekomuzeum.

Przedsięwzięcie III: „Bagna Biebrzańskie – to wciąga”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 2:** „Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem”,
- **celu szczegółowego 2.1.** „Rozwinięta infrastruktura oraz usługi sektora turystycznego”, **celu szczegółowego 2.3.** „Wypromowane walory obszaru”

Uzasadnienie

Obszar LSR w dużej części należy do sieci NATURA 2000, co wyklucza ich intensywne wykorzystanie rolnicze. Zasoby naturalne w postaci wysokich walorów przestrzeni przyrodniczej oraz zachowane walory środowiska kulturowego są niekwestionowanym atutem obszaru i platformą jego rozwoju. Istniejący potencjał obszaru – użytki rolne jest wykorzystywany do granic możliwości, natomiast wykorzystanie walorów środowiska jest obszarem wymagającym interwencji.

Wskutek braku rozwiniętej infrastruktury turystycznej – bazy noclegowej, gastronomicznej, miejsc rekreacji i wypoczynku, zagospodarowanych ścieżek i szlaków turystycznych, promocji, obecnie sektor turystyczny nie jest istotnym elementem podnoszącym standardy ekonomiczne regionu. Jednocześnie rośnie zewnętrzne zainteresowanie korzystaniem z walorów naturalnego środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego. Zaplanowane przedsięwzięcie wpłynie na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów i ich zwiększenia oraz poprawy możliwości zatrudnienia.

Grupy docelowe beneficjentów

W przypadku projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – tak jak określono dla działań osi 3 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

W przypadku małych projektów - osoby fizyczne zameldowane na obszarze działania LGD lub posiadające siedzibę na obszarze działania LGD, jeśli prowadzą działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów, posiadające siedzibę na obszarze działania LGD lub działające na obszarze LGD.

Lista rekomendowanych operacji

❖ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – liczba operacji minimum: 30

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- ✓ rzemiosła i rękodzielnictwa;

❖ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości - liczba operacji minimum: 2

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;

❖ Małe projekty – liczba operacji minimum : 12

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych,
- ✓ organizacji ponadlokalnych imprez promujących walory regionu,
- ✓ organizacji szkoleń w zakresie prowadzenia działalności turystycznej,
- ✓ tworzenia lub zmodernizowania elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW, przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych,
- ✓ oznaczenia obiektów i miejsc ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju.

❖ Aktywizacja i nabywanie umiejętności – liczba operacji minimum: 6

Preferowane będą operacje dotyczące działań informacyjno – doradczych w zakresie turystyki, badań i analiz dotyczących struktury i funkcjonowania sektora turystycznego regionu, wymiany informacji i doświadczeń.

❖ Projekty współpracy – liczba operacji minimum: 1

Przedsięwzięcie przewiduje przygotowanie i realizację 1 projektu współpracy z podmiotem realizującym cele gospodarcze w oparciu o wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczo – kulturowego.

Przedsięwzięcie IV: „Biznes na bagnie”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 2:** „Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem”,
- **celu szczegółowego 2.2.** „Wzrost przedsiębiorczości i zróżnicowania rynku pracy”.

Uzasadnienie

Region jest typowo rolniczy, oparty na gospodarstwach rodzinnych, niskotowarowych. Dochody z rolnictwa stanowią główne źródło utrzymania większości mieszkańców. Poza mleczarstwem brak przetwórstwa rolno-spożywczego. Drobną przedsiębiorczość związana z zasobami leśnymi i handlem uzupełniają obraz życia gospodarczego i jest uznawana za niewystarczającą. Generalnie aktywność ekonomiczna mieszkańców jest bardzo niska. Niekorzystne trendy demograficzne, struktura zatrudnienia, niskie dochody mieszkańców wymuszają przeznaczanie znacznych środków publicznych na pomoc społeczną. Planowane przedsięwzięcie tworzy warunki dla dywersyfikacji działalności gospodarczej i poprawy możliwości zatrudnienia,

Grupy docelowe beneficjentów

W przypadku projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3 - Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – tak jak określono dla działań osi 3 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

W przypadku małych projektów - osoby fizyczne zameldowane na obszarze działania LGD lub posiadające siedzibę na obszarze działania LGD, jeśli prowadzą działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów, posiadające siedzibę na obszarze działania LGD lub działające na obszarze LGD.

Lista rekomendowanych operacji

❖ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – liczba operacji minimum: 12

Preferowane będą operacje dotyczące:

- ✓ usług dla ludności;
- ✓ usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- ✓ sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- ✓ usług transportowych;
- ✓ rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

❖ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości - liczba operacji minimum: 2

Preferowane będą operacje dotyczące inwestycji w zakresie:

- ✓ wytwarzania produktów energetycznych z biomasy,
- ✓ magazynowania lub przetwarzania towarów,
- ✓ przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych,
- ✓ usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa.

❖ Aktywizacja i nabywanie umiejętności – liczba operacji minimum: 4

Preferowane będą operacje dotyczące badań i analiz dotyczących struktury i funkcjonowania rynku pracy w obszarze LSR , informowanie o zamierzeniach LGD w zakresie wspierania rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej.

4.3. Wskaźniki realizacji celów i przedsięwzięć Lokalnej Strategii Rozwoju

Cele ogólne	1. Wysoka jakość życia mieszkańców	2. Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem
Wskaźniki oddziaływania		1) Wzrost o 2 osoby średniego dla obszarów wiejskich LGD wskaźnika liczby pracujących na 1000 mieszkańców
		2) Wzrost o 1% udziału średniego wskaźnika jednostek sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych dla obszaru wiejskiego LGD

Cele szczegółowe	1.1. Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe	1.2. Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców	1.3. Zachowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe wsi	2.1. Rozwinięta infrastruktura oraz usługi sektora turystycznego	2.2. Wzrost przedsiębiorczości i zróżnicowania rynku pracy	2.3. Wypromowane walory obszaru
Wskaźniki rezultatu	powstanie/zostanie przebudowanych lub wyremontowanych 40 obiektów pełniących funkcje publiczne	1) powstaną 24 lokalne grupy odnowy wsi aktywizujące życie wsi; 2) 12 wyszkolonych animatorów partnerstw lokalnych; 3) w 2013 r. 240 przedsiębiorstw organizowanych w roku przez lokalne grupy odnowy wsi 4) powstaną 4 lokalne grupy partnerskie zarządzające obszarem Ekomuzeum	powstaną 4 programy ochrony i kultywowania lokalnego dziedzictwa Ekomuzeów	1) wzrost o 10 liczby podmiotów i gospodarstw rolników prowadzących działalność związaną z sektorem turystycznym 2) liczba wyszkolonych osób z zakresu prowadzenia działalności turystycznej - 20 3) wzrost o 10 liczby obiektów małej infrastruktury turystycznej	o 20 wzrośnie liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem	1) w 2013 r. liczba osób korzystających z bazy noclegowej wzrośnie o 10% w stosunku do stanu roku 2009 2) w 2013r. Liczba odwiedzających Biebrzański PN wzrośnie o 20%

	Wskaźniki produktu przedsięwzięć - minimalna liczba operacji			
	Przedsięwzięcie I: "Wyspy aktywności"	Przedsięwzięcie II: "Biebrzańskie Ekomuzeum"	Przedsięwzięcie III: "Bagna Biebrzańskie - to wciągga"	Przedsięwzięcie IV: "Biznes na bagnie"
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	26	14		
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej			30	12
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw			2	2
Wdrażanie LSR - Małe projekty	24	44	12	
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	15	14	6	4

4.4. Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia I: "Wyspy aktywności"

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyka
Cel ogólny	1. Wysoka jakość życia mieszkańców	Wskaźniki oddziaływania: w 2013r. 20 tys uczestników przedsięwzięć organizowanych przez beneficjentów programu	Dokumentacja w siedzibie LGD - raporty beneficjentów operacji.	Samorządy oraz grupy społeczne będą partycypowały w kosztach realizacji przedsięwzięć.
Cele szczegółowe	1.1. Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe	Wskaźniki rezultatu: powstanie/zostanie przebudowanych lub wyremontowanych 26 obiektów pełniących funkcje publiczne.	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania beneficjentów operacji i protokoły odbioru zrealizowanych operacji;	Samorządy jak i lokalne grupy wypracują wspólnie zasady funkcjonowania grup i utrzymania powstałego majątku w ramach programów współpracy.
	1.2. Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców	Wskaźniki rezultatu: 1) powstaną 24 społeczne lokalne grupy odnowy wsi aktywizujące życie wsi; 2) zostanie wyszkolonych 12 animatorów życia społecznego 3) w 2013 r - 240 przedsięwzięć organizowanych w roku przez grupy odnowy wsi	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i raporty beneficjentów operacji; regionalny kalendarz przedsięwzięć kulturalnych i sportowych.	Samorządy jak i lokalne grupy wypracują wspólnie zasady funkcjonowania grup i utrzymania powstałego majątku w ramach programów współpracy.

Działania PROW									
Odnowa i rozwój wsi	Preferowane będą operacje dotyczące obiektów służących promocji i wspierania aktywności mieszkańców obszarów wiejskich, pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służące kształtowaniu obszaru przestrzeni publicznej poprzez: - budowę, przebudowę lub remont obiektów, - zakup niezbędnego wyposażenia, -budowę remont lub przebudowę infrastruktury związanej z rozwojem funkcji sportowych lub społeczno-kulturalnych;	Wskaźniki produktu: minimum 26 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji; dokumentacja odbioru technicznego.	W odpowiednim czasie zostanie wykonana dokumentacja związana z lokalizacją inwestycji; samorządy zaangażują się we wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych					
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	☐								
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	☐								
Wdrażanie LSR - Małe projekty	Preferowane będą operacje dotyczące: zagospodarowanie miejsc rekreacji i wypoczynku, organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, szkoleń i przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, zakupu oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego umożliwiającego dostęp do Internetu i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej, zakup wyposażenia świetlic wiejskich.	Wskaźniki produktu: minimum 24 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji.	Mieszkańcy obszaru LSR będą skutecznie informowani o możliwościach wspierania aktywności i będą zainteresowani proponowaną pomocą LGD					

Aktywizacja i nabywanie umiejętności	Preferowane będą operacje dotyczące działań informacyjno – doradczych w zakresie, planowania i organizacji działalności społecznej, podnoszenie kwalifikacji liderów społecznych, badań i analiz dotyczących funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej, wymiany informacji i doświadczeń.	Wskaźniki produktu: minimum 15 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji, ekspertyzy, listy obecności, materiały wydawnicze.	Zostanie zapewnione wsparcie eksperckie dla operacji

4.5. Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia II: "Biebrzańskie Ekomuzeum"

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyka
Cel ogólny	1. Wysoka jakość życia mieszkańców	Wskaźniki oddziaływania: w 2013r. 20 tys uczestników przedsięwzięć organizowanych przez beneficjentów programu	Dokumentacja w siedzibie LGD - raporty beneficjentów operacji.	Samorządy oraz grupy społeczne będą partycypowały w kosztach realizacji przedsięwzięć.
Cele szczegółowe	1.1. Rozwinięta infrastruktura pełniąca funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe	Wskaźniki rezultatu: powstanie/zostanie przebudowanych lub wyremontowanych 14 obiektów pełniących funkcje publiczne.	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji; dokumentacja odbioru technicznego.	Samorządy jak i lokalne grupy wypracują wspólnie zasady funkcjonowania grup i utrzymania powstałego majątku w ramach programów współpracy.

	1.2. Wysoka samoorganizacja i aktywność mieszkańców	Wskaźniki rezultatu: powstaną 4 lokalne grupy partnerskie zarządzające obszarem Ekomuzeum	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji.:	Samorządy jak i lokalne grupy wypracują wspólnie zasady funkcjonowania grup i utrzymania powstatego majątku w ramach programów współpracy.
	1.3. Zachowane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe wsi	Wskaźniki rezultatu: powstaną 4 programy ochrony i kultywowania lokalnego dziedzictwa Ekomuzeów	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji;	Samorządy jak i lokalne grupy wypracują wspólnie zasady funkcjonowania grup i utrzymania powstatego majątku w ramach programów współpracy.
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi	Preferowane będą operacje dotyczące: budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury, budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.	Wskaźniki produktu: minimum 14 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji; dokumentacja odbioru technicznego.	W odpowiednim czasie zostanie wykonana dokumentacja związana z lokalizacją inwestycji; samorządy zaangażują się we wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	☐				
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	☐				
Wdrażanie LSR - Małe projekty		Preferowane będą operacje dotyczące:renowacji, zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, pomników przyrody, innych miejsc i budowli istotnych dla realizacji LSR wraz z uporządkowaniem terenu wokół tych miejsc; odnawiania elewacji i dachów prywatnych budynków, ogrodzeń, oraz innych obiektów charakterystycznych dla budownictwa danego regionu; zakupu i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin, inwestycji służących utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycji służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej, organizacja szkoleń i przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym z zakresu ginących zawodów, tradycyjnego rzemiosła.	Wskaźniki produktu: minimum 44 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji.	Mieszkańcy obszaru LSR będą skutecznie informowani o możliwościach wspierania aktywności i będą zainteresowani proponowaną pomocą LGD
Aktywizacja i nabywanie umiejętności		Preferowane będą operacje dotyczące działań informacyjnych – doradczych w zakresie organizacji przestrzeni Ekomuzeum, szkoleń w zakresie budowania partnerstw, specjalistycznych ekspertyz, badań i analiz dotyczących struktury i funkcjonowania krajobrazu kulturowego, wymiany informacji i doświadczeń.	Wskaźniki produktu: minimum 14 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji, ekspertyzy, listy obecności, materiały wydawnicze.	Zostanie zapewnione wsparcie eksperckie dla operacji

4.6. Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia III: "Bagna Biebrzańskie - to wciąga"

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyka
Cel ogólny	2. Zróżnicowana działalność gospodarza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem	Wskaźniki oddziaływania: wzrost o 2 osoby średniego dla obszarów wiejskich LGD wskaźnika liczby pracujących na 1000 mieszkańców; wzrost o 1% udziału średniego wskaźnika jednostek sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych dla obszaru wiejskiego LGD.	Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy; dane GUS	Sektor turystyczny w Polsce i w regionie zachowa obecne tendencje rozwojowe; zrealizowane zostaną operacje Przedsięwzięcia I i III i IV LSR

Cele szczegółowe	Wskaźniki rezultatu: 1) wzrost o 10 liczby podmiotów i gospodarstw rolników prowadzących działalność związaną z sektorem turystycznym; 2) liczba wyszkolonych osób z zakresu prowadzenia działalności turystycznej - 20; 3) wzrost o 10 liczby obiektów małej infrastruktury turystycznej	Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy; dane w siedzibie LGD na podstawie raportów beneficjentów operacji, ankiet ewaluacyjnych uczestników szkoleń	Sektor turystyczny w Polsce i w regionie zachowują obecne tendencje rozwojowe; zrealizowane zostaną operacje Przedsięwzięcia I i II LSR
2.1. Rozwinięta infrastruktura oraz usługi sektora turystycznego			

			Wskaźniki rezultatu: 1) w 2013 r. liczba osób korzystających z bazy noclegowej wzrosło o 10% w stosunku do stanu roku 2009; 2) w 2013r liczba odwiedzających Biebrzański PN wzrosło o 20%	dane w siedzibie LGD na podstawie raportów beneficjentów operacji; dane Biebrzańskiego PN	Sektor turystyczny w Polsce zachowuje obecne tendencje rozwojowe; zrealizowane zostaną operacje Przedsięwzięcia I i II LSR
				</	

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Preferowane będą operacje dotyczące usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem.	Wskaźniki produktu: minimum 2 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD: Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy	Lokalne podmioty będą zainteresowane podjęciem/rozwinieniem działalności; będą skutecznie informowani o możliwości uzyskania wsparcia LGD
Wdrażanie LSR - Małe projekty	Preferowane będą operacje dotyczące: budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, organizacji ponadlokalnych imprez promujących walory regionu, organizacji szkoleń w zakresie prowadzenia działalności turystycznej, tworzenia lub zmodernizowania elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW, przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów i miejsc ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju.	Wskaźniki produktu: minimum 12 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji.	Mieszkańcy obszaru LSR będą skutecznie informowani o możliwościach wspierania aktywności gospodarczej i będą zainteresowani proponowaną pomocą LGD
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	Preferowane będą operacje dotyczące działań informacyjnych – doradczych w zakresie turystyki, badań i analiz dotyczących struktury i funkcjonowania sektora turystycznego regionu, wymiany informacji i doświadczeń.	Wskaźniki produktu: minimum 6 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji, ekspertyzy, listy obecności, materiały wydawnicze.	Zostanie zapewnione wsparcie eksperckie dla operacji

4.7. Matryca logiczna dla Przedsięwzięcia IV: "Biznes na bagnie"

	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyka
Cel ogólny	2. Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem	Wskaźniki oddziaływania: wzrost o 2 osoby średniego dla obszarów wiejskich LGD wskaźnika liczby pracujących na 1000 mieszkańców; wzrost o 1% udziału średniego wskaźnika jednostek sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych dla obszaru wiejskiego LGD.	Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy; dane GUS	Sektor turystyczny w Polsce i w regionie zachową obecną tendencję rozwojową; zrealizowane zostaną operacje Przedsięwzięcia I i II i III LSR
Cele szczegółowe				
	2.2. Wzrost przedsiębiorczości i zróżnicowania rynku pracy	Wskaźniki rezultatu: o 20 wzrosnie liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem.	Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy; dane w siedzibie LGD na podstawie raportów beneficjentów operacji.	Kryzys światowy negatywnie nie wpłynie na lokalne decyzje podejmowania ryzyka gospodarczego.
Działania PROW				
Odnowa i rozwój wsi				

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Preferowane będą operacje dotyczące: usług dla ludności; usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; sprzedaży hurtowej i detalicznej; usług transportowych; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.	Wskaźniki produktu: minimum 12 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD; Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy.	Mieszkańcy obszaru LSR będą skutecznie informowani o możliwościach wspierania aktywności gospodarczej i będą zainteresowani proponowaną pomocą LGD
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Preferowane będą operacje dotyczące: wytwarzania produktów energetycznych z biomasy, magazynowania lub przetwarzania towarów, usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa. przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych.	Wskaźniki produktu: minimum 2 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD; Wpisy do rejestru działalności w urzędzie gminy.	Mieszkańcy obszaru LSR będą skutecznie informowani o możliwościach wspierania aktywności gospodarczej i będą zainteresowani proponowaną pomocą LGD
Wdrażanie LSR - Małe projekty				
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	Preferowane będą operacje dotyczące badań i analiz dotyczących struktury i funkcjonowania rynku pracy w obszarze LSR , informowanie o zamierzeniach LGD w zakresie wspierania rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej	Wskaźniki produktu: minimum 4 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD - sprawozdania i protokoły odbioru zrealizowanych operacji, ekspertyzy, listy obecności, materiały wydawnicze.	Zostanie zapewnione wsparcie eksperckie dla operacji

4.8. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Specyfika i spójność obszaru wyrażają się w następujących cechach:

Spójność geograficzna:

- położenie w obrębie zlewni Biebrzy, która to rzeka stanowi główny element systemu hydrograficznego obszaru i oś obszaru Fundacji Biebrzańskiej, wokół której rozwija się życie społeczno-gospodarcze regionu;
- podobne typu krajobrazu, ukształtowanego przez zlodowacenia;
- warunki klimatyczne;

Spójność przyrodnicza:

- szata roślinna - przynależność do jednego regionu geobotanicznego – Mazursko-Podlaski Region Subborealny Niżu Wschodnioeuropejskiego;
- przyrodnicze związki funkcjonalne systemu dolin rzecznych dorzecza Biebrzy z obszarem wysoczyzn i ich kompleksów leśnych – Puszczy Augustowskiej i Knyszyńskiej, wiążący obszar w jeden przestrzenny układ ekologiczny;
- Biebrzański Park Narodowy wraz ze strefą ochronną, obejmujący tereny prawie wszystkich gmin regionu;
- Gminy znajdują się w całości lub częściowo na terenie następujących obszarów NATURA 2000: Dolina Biebrzy (kod obszaru: PLH200008), Ostoja Biebrzańska (kod obszaru: PLB200006), Puszcza Augustowska (kod obszaru: PLB200002), Puszcza Knyszyńska (kod obszaru: PLB200003);

Spójność kulturowa:

- Częściowo zachowane architektura drewniana i zdobnictwo architektoniczne nadające swoistego wyrazu zabudowie obszarów wiejskich;
- Potrawy regionalne (kisiel z owsa, babka ziemniaczana, sękacz, kuta, kartacze);
- Rękodzieło ludowe oparte na lokalnych zasobach materialnych (garncarstwo, wikliniarstwo, tkactwo);

- Folklor – żywa gwara ludowa, funkcjonujące zespoły ludowe, kultywowane obrzędy regionalne;
- Wielokulturowość wynikająca z przenikania się na styku Biebrzy – rzeki przez wieki granicznej - kultury polskiej, białoruskiej, litewskiej;

Spójność gospodarcza:

- Rolnictwo jest dominującą sferą życia gospodarczego a w tym przeważa rolnictwo rodzinne, małoobszarowe;
- Drobnny handel, przemysł rolno-spożywczy – zwłaszcza mleczarski, pełnią rolę uzupełniającą główny profil gospodarczy obszaru;
- Turystyka rozwija się na bazie regionalnych atrakcji przyrodniczo-kulturowych. Z uwagi na specyfikę atrakcji - ich sezonowość związaną z funkcjonowaniem układu ekologicznego Biebrzy ma charakter dodatkowy w stosunku do głównego profilu działalności gospodarczej. Rozwija się głównie agroturystyka;
- Podobne trendy demograficzne – starzenie i wyludnianie się obszaru.

Zasoby naturalne w postaci gruntów rolnych i leśnych i ich produktów, wysokich walorów przestrzeni przyrodniczej oraz zachowane zasoby środowiska kulturowego są niekwestionowanym atutem obszaru i platformą jego rozwoju. Równocześnie są to te aspekty, które ukształtowane we właściwych proporcjach będą warunkowały osiągnięcie między innymi, wysokiej jakości życia jednostek i jak i całych społeczności.

Podniesienie poziomu społecznej i gospodarczej aktywności mieszkańców, jakości zarządzania zasobami, rozwijanie partnerskiej współpracy to kierunki działań, które wyeliminują istniejące dzisiaj bariery i ograniczenia rozwojowe.

Cele postawione w Lokalnej Strategii Rozwoju wykorzystują dodatni potencjał obszaru w postaci jego walorów naturalnych i kulturowych i koncentrują się na pokonaniu ewidentnych słabości w postaci niskiej aktywności mieszkańców na rzecz poprawy jakości warunków życia, ale i niskiej aktywności gospodarczej. Osiągnięcie celów szczegółowych poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć ma spowodować poprawę jakości życia na obszarach wiejskich oraz stworzeniu nowych źródeł dochodu,

utworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem (w szczególności w turystyce). Niezmiernie ważną kwestią podczas realizacji strategii jest zachowanie tradycyjnych form zagospodarowania przestrzennego oraz walorów przyrodniczo-kulturowych. Koncentracja wsparcia dla działań wykorzystujących ten potencjał powinien spowodować także wzrost świadomości środowiskowej rolników i w rezultacie zmiany ich postaw bo - „bagno” ma też wartość ekonomiczną.

4.9. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego i innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

4.9.1. Podejście zintegrowane

Niniejszy Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnego obszaru LGD Fundacja Biebrzańska stanowi nowe spojrzenie na wszystkie sfery znajdujące się w obszarze zainteresowania mieszkańców, władz gminnych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. Jej zintegrowany charakter dotyczy :

1. **cech odnoszących się do procesu tworzenia i zakresu przeprowadzonych analiz;** W procesie tworzenia LSR uczestniczyli przedstawiciele podmiotów i osoby fizyczne reprezentujące cały obszar LGD. Ponadto byli to przedstawiciele zróżnicowanych sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Przeprowadzone analizy i wynikające stąd cele działalności LGD są wypadkową problemów odnoszących się do całego obszaru LGD.
2. **zaplanowanych celów i przedsięwzięć, które są powiązane ze sobą oraz wzajemnie się dopełniają, tworząc efekt synergii;** Przedsięwzięcia realizujące cel ogólny 1: wysoka jakość życia mieszkańców, koncentrują się na poprawie jakości i szans dostępu do infrastruktury publicznej a równocześnie wzmacniają aktywność społeczną i umiejętności mieszkańców. Poza tym zmierzają w kierunku jak najpełniejszego wykorzystania i wyeksponowania posiadanych walorów obszaru. Przedsięwzięcia celu ogólnego I są skorelowane ze wsparciem, zaplanowanym w przedsięwzięciach celu ogólnego 2: „zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem”, gdzie główny akcent jest położony ponownie na wykorzystaniu istniejących walorów obszaru, stanowiących o jego profilu.
3. **partnerskich związków pomiędzy różnymi aktorami uczestniczącymi we wdrażaniu LSR, i które są preferowane przy realizacji zaplanowanych przedsięwzięć;**

przewidywane działania zakładają ich realizację przez podmioty z różnych sektorów: społecznych, gospodarczych i publicznych a przy tym zakłada się ich współpracę, wykorzystując dostępny im indywidualnie potencjał: organizacyjny, finansowy, kreatywności i umiejętności, itp. Zaplanowany w LSR znaczący kierunek wsparcia dla działań z zakresu odnowy wsi, będzie wymagał zaangażowania organizacyjnego i finansowego głównie podmiotów publicznych. Natomiast racjonalne wykorzystanie powstałej infrastruktury leży w interesie mieszkańców, różnego typu organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych. Racjonalizm w podejmowaniu operacji z tej grupy przedsięwzięć, przejawiający się właśnie w integrowaniu różnych grup interesu jest podstawową cechą tej metody i bezwzględnie wymaganą przez LGD i istotnie preferowaną chociażby w procesie oceny operacji.

4.9.2. Podejście innowacyjne

Charakter obszaru, uwarunkowania naturalne i gospodarcze dość jednoznacznie określają jego przyszły profil rozwoju. Ta kwestia znajduje odzwierciedlenie we wszystkich dokumentach planistycznych, tak na poziomie lokalnym jak i regionalnym. Pomimo tego, z przeprowadzonych analiz wynika, że zagadnienia priorytetowe związane z utrzymaniem czy rozwojem potencjału obszaru nie były przedmiotem szczególnej troski polityki lokalnej. Wyznaczone w niniejszym dokumencie kierunki działań i zaplanowane skoncentrowane wsparcie dla przedsięwzięć wypełniających te kierunki jest innowacyjnym podejściem w stosunku do dotychczasowej, realnie prowadzonej polityki, odnoszącej się tak do zasobów naturalnych jak i zasobów ludzkich.

Innowacyjny charakter ma też sposób przygotowania dokumentu i przeprowadzonych w nim analiz. Poza społeczną analizą uwarunkowań funkcjonowania obszaru, jego cech i problemów – analizą SWOT, postarano się o zbadanie sytuacji obszaru poprzez pomiar relacji, odnoszących się do różnych dziedzin życia, na płaszczyźnie obszar LSR – obszary wiejskie w Polsce. W formie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej. To zestawienie optymalnie zweryfikować, zdiagnozować obszar.

W programie przedsięwzięć do realizacji w ramach zostało zaplanowane przedsięwzięcie „Biebrzańskie Ekomuzeum”. **Ekomuzeum** jako kompleksowa metoda zachowania i interpretacji dziedzictwa jest znana i rozpowszechniona w Europie od lat 60-tych XX wieku, nielicznie

wdrażana też w Polsce. Na tym obszarze nie była jeszcze stosowana i ma charakter nowości. Metoda poza tym, że jest innowacyjna dla obszaru LGD sama w sobie jest zintegrowana z działaniami na wielu obszarach problemowych oraz z partnerskim podejściem do ich rozwiązywania. Poniżej podstawowe zasady odnoszące się do tej metody

1. Budowane w oparciu o lokalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, przyczyniające się do jego zachowania, kultywowania i eksponowania.
2. Oddolnie tworzone, zarządzane i rozwijane w oparciu o lokalne partnerstwo (np. przez lokalną/regionalną organizację lub instytucję).
3. Integrowanie wszystkich kluczowych elementów: centrum informacyjno-dokumentacyjne, miejsc i obiektów rozproszonych w terenie, „żywe” warsztaty i pokazy, sieć ścieżek i szlaków, lokalne imprezy w spójny produkt.

4.10. Opis procesu przygotowania LSR

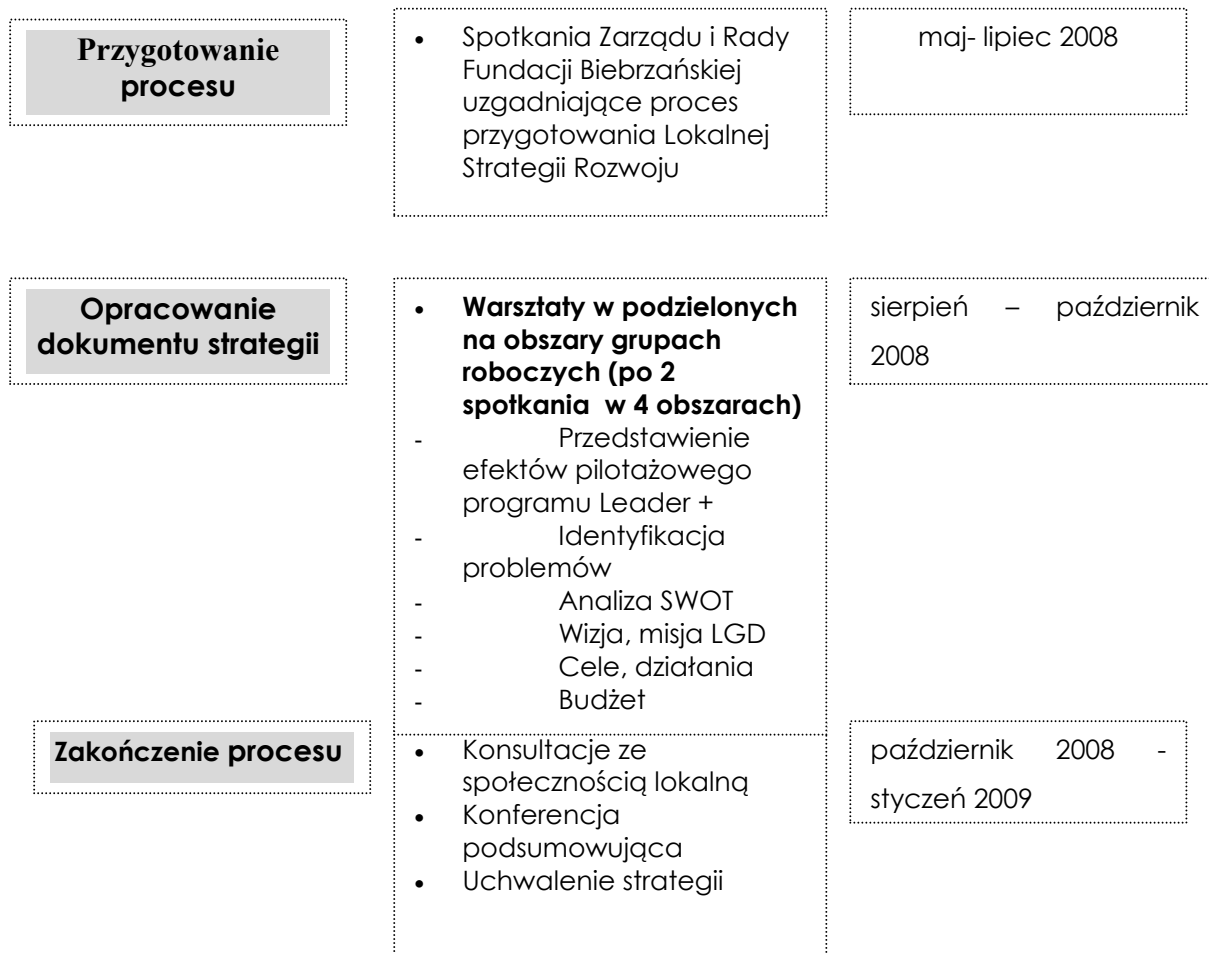
Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD Fundacja Biebrzańska sporządzona jest w oparciu o dotychczasowe opracowania związane ze strategią rozwoju poszczególnych gmin tworzących Lokalną Grupę Działania, dane GUS odnoszące się do roku 2006 oraz przeprowadzone dyskusje i konsultacje.

Powstała zgodnie ze standardami procesu planowania strategicznego, czyli od etapu diagnozy poprzez dokonanie analizy wartościującej cechy obszaru (*analizy wskaźnikowej*) oraz analizy SWOT, będącej odbiciem wiedzy, doświadczeń i opinii mieszkańców o panującej tu sytuacji. Było to podstawą określenia problemów decydujących o hamowaniu rozwoju obszaru oraz potencjału, który może być motorem rozwoju. Następnie zostały uzgodnione cele, działania i oczekiwane rezultaty wdrażania LSR.

Prace nad dokumentem prowadzone były metodą partycypacyjną przy udziale przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców. Grupa zaangażowana w proces została wyłoniona w oparciu o schemat uczestników LGD i opierała się realizacji procesu konsultacji społecznej prowadzonej na dużym obszarze wśród wielu podmiotów. W sumie przeprowadzono 9 spotkań. Były to spotkania grupy

roboczej, prowadzone od etapu analizy i diagnozy obszaru do etapu działań i wyboru operacji, oraz spotkania konsultacyjne, skierowane do szerokiego grona odbiorców.

Schemat prac nad Lokalną Strategią Rozwoju

Warsztaty prowadzone były metodami aktywnymi, co pozwoliło na wymianę poglądów i wiedzy pomiędzy uczestnikami. Spotkania zgromadziły ponad 120 osób. Odbywały się w Bargłowie Kościelnym, Dąbrowie Białostockiej, Mońkach i Suchowoli. Na podstawie zapisów z plansz, dyskusji pomiędzy uczestnikami i konsultacji ze społecznością lokalną powstała uzgodniona wersja ostateczna strategii dla Lokalnej Grupy Działania. Na etapie przygotowania procesu została opracowana pełna diagnoza zasobów środowiskowych, społecznych i gospodarczych gmin objętych LSR.

W dniu 22 października 2008, w Korycinie odbyło się posiedzenie Zarządu i Rady Fundacji Biebrzańskiej. Spotkanie było poświęcone tworzeniu Lokalnej

Strategii Rozwoju na terenie gmin działających w ramach LGD Fundacja Biebrzańska. Celem obrad było również powołanie Rady Partnerstwa Fundacji Biebrzańskiej, która zaopiniowała pozytywnie Lokalną Strategię Rozwoju, wskazując najważniejsze obszary działania i procentowy podział środków na ich realizację .

4.11. Budżet LSR dla każdego roku realizacji LSR

Tabela. 17 Bilans liczby operacji i ogólnej ich wartości ze środkami LGD na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Cel ogólny	Przedsięwzięcia	Zakładana liczba operacji w ramach przedsięwzięcia	Odnowa i rozwój wsi	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Małe projekty	Razem wdrażanie LSR	Razem nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem wdrażanie LSR i nabywanie umiejętności i aktywizacji	Projekty współpracy	Koszty bieżące
Wysoka jakość życia mieszkańców	Przedsięwzięcie I: "Wyspy aktywności"	Minimalna liczba	26			24	50	5	55		
		wartość	3896638,20			415026,3					
	Przedsięwzięcie II: "Biebrzańskie Ekomuzeum"	Minimalna liczba	14			44	58	10	68	1	
		wartość	2098189,80			760881,44					
Zróżnicowana działalność gospodarcza i wzrost rynku pracy poza rolnictwem	Przedsięwzięcie III: "Bagna Biebrzańskie - to wciąga"	Minimalna liczba		30	2	12	44	6	50	1	
		wartość		658772,85	461140,6	207513,12					
	Przedsięwzięcie IV: "Biznes na bagnie"	Minimalna liczba		12	2		14	4	18		
		wartość		263509,14	461140,6						
Minimalna liczba operacji w ramach LSR			40	42	4	80	166	25	191	2	
Wartość operacji w ramach LSR ogółem			5994828 zł	922282 zł	922281,20 zł	1383421 zł	9222812 zł	540648 zł	9763460 zł	238512 zł	1765055,44 zł

Tabela 18. Budżet LSR dla każdego roku realizacji LSR

Lata realizacji LSR	4.1/413 - Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju						4.21 Wdrażanie projektów współpracy	4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym:			Razem Oś 4
	operacje spełniające warunki przyznania pomocy dla działań:			małe projekty	Razem 4.1/413	funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)		nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31		
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
2008-2009			1 798 448,20	172 927,20	1 971 375,40		165 600,00	140 800,00	306 400,00	2 277 775,40	
2010	263 509,00	461 140,60	2 697 672,60	345 855,63	3 768 177,83	119 256,00	290 810,08	139 800,00	430 610,08	4 318 043,91	
2011	219 591,00	461 140,60	1 498 707,00	345 855,63	2 525 294,23		290 810,08	136 800,00	427 610,08	2 952 904,31	
2012	219 591,00			345 855,54	565 446,54	119 256,00	290 810,08	75 800,00	366 610,08	1 051 312,62	
2013	219 591,00			172 927,00	392 518,00		290 810,08	47 448,00	338 258,08	730 776,08	
2014							290 810,08		290 810,08	290 810,08	
2015							145 405,04		145 405,04	145 405,04	
2008-2015	922 282,00 zł	922 281,20 zł	5 994 827,80 zł	1 383 421,00 zł	9 222 812,00 zł	238 512,00 zł	1 765 055,44 zł	540 648,00 zł	2 305 703,44 zł	11 767 027,44 zł	

4.12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Jedną z istotnych kwestii decydujących o skuteczności wdrażania LSR jest komunikacja z jej beneficjentami. Proces wdrażania LSR z pewnością obejmie szeroki zasięg z powodu dużej liczby partnerów, którzy współpracują z Fundacją Biebrzańską oraz reprezentatywność wszystkich sektorów. Systematyczne przekazywanie informacji opinii publicznej, na temat działalności LGD oraz realizacji LSR, przyczyni się do zwiększenia zainteresowania mieszkańców działaniem Leader oraz przedsięwzięć realizowanych przez podmioty na terenie poszczególnych gmin należących do Fundacji Biebrzańskiej. Będzie to jednocześnie promocją działań i inicjatyw, które wcześniej nie miały możliwości realizacji oraz tych podmiotów które się tego podejmują. Wzmocni to obraz mieszkańców gminy jako społeczeństwa aktywnego działającego na rzecz rozwoju dziedzictwa lokalnego. Informacje na temat wdrażania LSR będą się znajdować na stronie www.biebrza-leader.pl, materiałach informacyjnych rozsyłanych samorządom, mailingu do Partnerów LGD oraz w publikacjach i spotkaniach podsumowujących okresową działalność Fundacji i realizację LSR.

Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć LSR ma złożony charakter i wymaga zaangażowania wielu różnych wykonawców i przeprowadzenia wielu różnych działań. W ramach przedsięwzięć będą realizowane operacje odpowiadające działaniom Osi 3 i tzw. małe projekty a także projekty współpracy oraz działania LGD związane z nabywaniem umiejętności i aktywizacją. Poza obszarem z zakresu zarządzania strukturami organizacyjnymi LGD i przeznaczonym na ten cel budżetem, propozycje operacji i ich wykonawcy będą wybierani w drodze konkursów ogłaszanych przez Zarząd Fundacji. Złożone oferty projektów będą podlegały ocenie i wybierane przez Radę Fundacji na podstawie jednolitych lokalnych kryteriów oceny zgodności z LSR.

Fundacja będzie również finansować wydarzenia informacyjno- promocyjne np.: udział w targach promujących produkty lokalne, rękodzieło, finansowanie udziału imprez kulturalnych gdzie będzie przedstawiane dziedzictwo kulturowe gmin należących do Fundacji Biebrzańskiej. Przykłady imprez w ramach których będzie prowadzone działanie promocyjno-informacyjne: Smaki Podlasia, Targi Polagra Farma w Poznaniu, Targi „Teraz Podlasie” w Warszawie, Targi Turystyczne na terenie całego Kraju, Turniej Gmin w Suchowoli, lokalne festiwale i imprezy folklorystyczne, w których będą prezentowane walory kulturowe innych gmin, Festiwal Pogranicza Kultur w Kalvarji- Litwa.

Szczególnie ważnym ciałem LGD w wdrażaniu i realizacji LSR, będzie Rada Partnerstwa, która będzie raz do roku opiniować oraz przekazywać swoje uwagi i doświadczenia na temat realizacji LSR. Realizowane operacje zaplanowanych przedsięwzięć będą monitorowane i oceniane w kontekście wytyczonych celów LSR. Uzyskane wnioski posłużą Radzie Fundacji, która w drodze uchwały będzie mogła dokonywać korekt realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji. Monitoring nad prawidłowym wdrażaniem LSR będzie prowadzony przez Zarząd Fundacji oraz sekretariat, który będzie dokonywany na podstawie przeprowadzonych ankiet oraz kontroli dokumentacji i realizacji operacji przewidzianej w LSR przez podmioty. Informacje raz w roku będą przekazywane Radzie Fundacji oraz Radzie Partnerstwa. Ponadto raz w roku będzie organizowana konferencja **„Biebrzańskie Forum Inicjatyw”** z szerokim udziałem podmiotów uczestniczących w realizacji LSR oraz lokalnych władz i mieszkańców gmin, podsumowująca dotychczasowe działania Fundacji Biebrzańskiej oraz wdrażanie LSR. Konferencja będzie najlepszą formą wymiany doświadczeń i przekazywania uwag ciału decyzyjnemu LGD, które jest kompetentne do podejmowania decyzji w sprawie zmian w realizacji LSR.

Wdrażanie LSR zostanie rozpoczęte konferencją informacyjną, podczas której zostaną przekazane i wyjaśnione procedury wyboru operacji, terminy naboru wniosków oraz zasady przyznawania pomocy finansowej w ramach realizacji programu Leader. Sekretariat Fundacji dodatkowo zorganizuje lokalne szkolenia na terenie LGD z zasad wypełniania wniosków oraz kwalifikowalności wydatków w ramach poszczególnych operacji. Ponadto te informacje będą stale dostępne na stronie internetowej Fundacji, zaś wszelkich wyjaśnień dokonywać będzie bezpłatnie sekretariat Fundacji.

4.13. Zasady i sposób ewaluacji własnej

Ewaluacja będzie dokonywana w ramach dwóch działań:

- Monitoringu realizacji operacji przewidzianych w ramach LSR.
- Monitoringu realizacji LSR.

Na system okresowej analizy, monitorowania i aktualizacji LSR oraz wpływu jej realizacji na rozwój obszaru LGD składają się:

A) Podmioty uczestniczące w monitoringu

- 1) Zarząd LGD Fundacja Biebrzańska,
- 2) Rada Fundacji,
- 3) Rada Partnerstwa,
- 2) Partnerzy zewnętrzni:
 - a) partnerzy indywidualni i zbiorowi (ludność),
 - b) właściciele gospodarstw rolnych,
 - c) przedsiębiorcy,
 - d) partnerzy (organizacje) społeczno-gospodarcze,
 - f) partnerzy (podmioty) instytucjonalne.

B) monitoring realizacji celów LSR

Weryfikacja wdrażanych działań pod kątem zgodności z założonymi w LSR celami i zadaniami oraz planowanym harmonogramem i założonym budżetem będzie prowadzona na podstawie przedstawionych wskaźników postępu w osiąganiu założonych celów LSR . Kwantyfikacja wskaźników celów operacji zakwalifikowanych do realizacji nastąpi przed przystąpieniem do ich wdrażania

Monitoring realizacji celów LSR będzie prowadzony przez Zarząd Fundacji we współpracy z sekretariatem i będzie dotyczył kontroli przebiegu operacji oraz produktów tych operacji realizowanych przez podmioty. Jednocześnie okresowo będą kontrolowane wskaźniki zaplanowane w ramach wdrażania LSR. Informacje będą zbierane z przeprowadzonych ankiet, arkuszy kontroli realizacji operacji. Informacje będą przekazywane Radzie Fundacji oraz Radzie Partnerstwa raz do roku.

Po zakończeniu realizacji operacji przez podmiot, zostanie on zobowiązany w umowie do dokonania sprawozdania końcowego z realizacji zaplanowanych zadań operacji i osiągnięcia produktów projektu oraz określenia problemów przy ich osiąganiu. Beneficjent projektu zostanie też zobowiązany do autoewaluacji stopnia osiągnięcia założonych celów i okresowego raportowania do Fundacji.

Raz do roku będzie organizowana konferencja dotycząca postępów w realizacji LSR oraz działalności LGD, na której podmioty oraz władze i mieszkańcy gmin należących do LGD Fundacja Biebrzańska będą mogli zgłaszać swoje uwagi i opinie. Raz do roku również Rada Partnerstwa będzie przekazywać wnioski i opinie na temat realizacji LSR. Wyniki monitoringu operacji, opinie i uwagi zebrane z konferencji, posiedzeń Rady Partnerstwa oraz przekazane przez Zarząd Fundacji, będą przekazywane Radzie fundacji, która może podjąć uchwałę co

do zmian w zakresie realizowanych przedsięwzięć oraz celów zapisanych w LSR. Zarząd co roku również odniesie się do działalności LGD, prac sekretariatu i podejmie kroki usprawniające jego pracę.

Zakres tematyczny ewaluacji LSR, prowadzonej dla wszystkich czterech obszarów:

a. Strategicznego

- Stopień realizacji celu głównego,
- Stopień realizacji celów szczegółowych LSR;

b. Operacyjnego

- Stopień realizacji wskaźników produktów dla poszczególnych przedsięwzięć,
- Stopień realizacji wskaźników produktów realizowanych operacji,
- Stopień realizacji wskaźników rezultatów realizowanych operacji;

c. Bieżącego

- Ilość zaangażowanych podmiotów,
- Stopień zainteresowania wdrażanymi przedsięwzięciami LSR,
- Stopień realizacji operacji;

Metody:

- Konsultacje społeczne,
- Sprawozdania okresowe i końcowe przez podmiot z realizacji operacji wybranych przez Radę Fundacji,
- Raporty okresowe beneficjentów operacji po zakończeniu realizacji operacji,
- Ankiety, arkusze kontroli.

4.14. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi

Strategia Rozwoju Kraju jest strategicznym, średniookresowym dokumentem planistycznym, który scala na poziomie krajowym horyzontalne, sektorowe i regionalne działania interwencyjne państwa.

Celem Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015 jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie celów cząstkowych, zdefiniowanych w odpowiedzi na wyzwania globalnej konkurencji oraz na wnioski wynikające z analizy słabych i mocnych stron polskiej gospodarki:

- wspomaganie osiągnięcia i utrzymania w dłuższym okresie wysokiego wzrostu PKB,
- zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia,
- włączenie Polski w europejskie sieci infrastruktury transportowej i informacyjnej,
- intensyfikacja procesu zwiększenia w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej,
- rozwój technologii społeczeństwa informacyjnego,
- wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce.

Jednym z warunków realizacji wyznaczonego celu jest koncentracja dostępnych środków finansowych na kilku podstawowych osiach rozwoju.

1. Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw:

- modernizacja struktury gospodarki poprzez wsparcie rozwoju firm w sektorach nowych technologii oraz zwiększenie udziału usług rynkowych, w szczególności w sferze turystyki,
- tworzenie warunków dla wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw, wsparcie instytucji otoczenia biznesu w tym inwestycji sfery naukowo – badawczej oraz wspomaganie procesów rozwojowych i restrukturyzacyjnych,
- restrukturyzacja wybranych sektorów przemysłu.

2. Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia:

- poprawa zatrudnienia poprzez rozwój zasobów ludzkich,
- rozwój przedsiębiorczości,
- poprawa zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i ich pracowników do warunków zmieniającego się rynku,
- wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy.

3. Tworzenie warunków dla zwiększania poziomu inwestycji, trwałego rozwoju i promowania spójności przestrzennej:

- rozbudowy i modernizacji sieci transportowej dla podniesienia atrakcyjności regionów jako miejsca lokalizacji inwestycji,
- zwiększenia dostępu do sieci informatycznej i jakości obsługi w pierwszym rzędzie mieszkańcom małych miast i mieszkańców wsi,

- poprawę jakości lokalnych sieci dróg,
- zapewnienia dostępu do placówek publicznych, w tym w szczególności edukacyjnych (ale także w administracji, infrastruktury rynku pracy, zdrowia, itp.).

4. Ochrona Środowiska i zagospodarowanie przestrzenne, poprzez wsparcie inwestycyjne, ukierunkowane na:

- poprawę jakości wód powierzchniowych,
- poprawę jakości wody do picia i zwiększenie jej dostępności,
- poprawa jakości powietrza na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń,
- racjonalna gospodarka odpadami.

5. Przekształcenia strukturalne w rolnictwie i rybołówstwie, rozwój obszarów wiejskich:

- rozwój i doskonalenie infrastruktury na obszarach wiejskich,
- rozwój i różnicowanie działalności gospodarczej w celu zapewnienia działalności wielokierunkowej i alternatywnego dochodu,
- poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych,
- inwestycje w gospodarstwach rolnych, które będą ukierunkowane na poprawę efektywności i jakości produkcji oraz dostosowanie gospodarstw rolnych do wymogów w zakresie higieny, ochrony środowiska i warunków utrzymania zwierząt.

Z analizy przytoczonych wyżej zapisów wynika, że LSR Lokalnej Grupy Działania Fundacja Biebrzańska wpisuje się w realizację Strategii Rozwoju Kraju. Określone w LSR cele strategiczne, cele operacyjne odpowiadają zapisom dotyczącym osiągnięcia celów krajowych. Cele Narodowego Planu Rozwoju w niniejszej strategii będą wypełniane realizacją następujących celów:

1. Wysoką jakość życia mieszkańców wsi poprzez: zwiększenie aktywności społecznej i gospodarczej obszarów wiejskich, poprawę jakości i ułatwienie dostępu do infrastruktury społecznej, poprawę umiejętności społecznych; zwiększenie wiedzy, wzrost kwalifikacji i umiejętności lokalnych społeczności; współpracę międzynarodową; społeczne programy kulturalne pomnażające i wzmacniające własną tożsamość oraz poprawę jakości życia, w szczególności wzmocnienie funkcji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na poprawę jakości życia;
2. Zróżnicowaną działalność gospodarczą i wzrost rynku pracy poza rolnictwem poprzez inwestycje i wsparcie aktywności wykorzystujących wysoki potencjał kulturowy i przyrodniczy obszaru; oczekuje się, że działania tworzenia nowych mikroprzedsiębiorstw oraz dzięki różnicowaniu działalności w kierunku zajęć

pozarolniczych zostaną zapewnione nowe miejsca pracy i nowe możliwości dochodu na obszarach wiejskich.

4.15. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

LSR wpisuje się w realizację wizji regionu zawartą w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego w zakresie wyznaczonym celami strategicznymi regionu poprzez stworzenie infrastruktury sprzyjającej realizacji wyznaczonych kierunków rozwoju regionu: rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój turystyki, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu, przeciwdziałanie marginalizacji obszarów peryferyjnych, tworzenie atrakcyjnych warunków życia,

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 wskazuje cele rozwoju

wyływające bezpośrednio ze Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku skorelowane z założeniami strategicznych dokumentów szczebla krajowego i wspólnotowego. Cel główny to **„Zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych pozarolniczych**

miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu”.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa.
2. Podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym.
3. Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego

LSR wpisuje się w realizację celu szczegółowego 3 przywołanego wyżej RPO Województwa Podlaskiego.

Projekt jest również zgodny ze strategiami powiatów, których obszar dotyczy Lokalnej Grupy Działania. Dokumenty te wskazują zasadnicze obszary problemowe rozwoju gospodarczego, a w ich ramach cele strategiczne, programy operacyjne i najważniejsze zadania. Efektem końcowym stworzonych dokumentów było zidentyfikowanie kilkunastu wysoce skonkretyzowanych programów przedsięwzięć rozwojowych, wśród których znalazły się:

1. Rozwój turystyki - doprowadzenie do przedłużenia sezonu między innymi poprzez urozmaicenie i poszerzenie oferty turystycznej oraz poprawę jakości usług; przygotowanie podstaw do wydłużenia sezonu i wzbogacenia oferty turystycznej poprzez popularyzację konkretnych rozwiązań, doprowadzenie do realizacji wybranych pomysłów wydłużenia sezonu i upowszechnienie ich wyników, organizacja i rozwój infrastruktury turystycznej w Regionie.
2. Organizacja kompleksowej promocji subregionu wraz z zapewnieniem profesjonalnej informacji dla turystów: opracowanie kompleksowej oferty promocyjnej, doprowadzenie do integracji sieci punktów informacji turystycznej, prowadzących usługi w zakresie udzielania informacji na temat atrakcji i walorów turystycznych.
3. Wspieranie przedsiębiorczości - zapewnienie dostępu do finansowania, usług doradczych i informacji w celu wspierania procesów inwestycyjnych, tworzenia nowych miejsc pracy (w tym na terenach wiejskich) oraz wzrostu konkurencyjności gospodarki subregionu.
4. Wypromowanie Regionu jako miejsca przyjaznego i atrakcyjnego dla miejscowych i zewnętrznych inwestorów, których działania gospodarcze przyczyniać się będą do rozwoju sfery gospodarczej i społecznej.

4.16. Podsumowanie

Czynnikiem gwarantującym osiągnięcie planowanych efektów w wyniku realizacji określonych projektów będzie współpraca sektora publicznego z sektorem prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi. Celem jest jak największe zaangażowanie w/w instytucji, które mogą zarządzać projektami po ich zakończeniu, w realizację przedsięwzięć na zasadzie partnerstwa, a jeśli to możliwe w roli współfinansującego określone zadanie.

Potrzeba rozwoju gospodarczego i społecznego gminy i regionu, w tym także obszarów takich jak „Fundacja Biebrzańska”, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i wymagane procesy dostosowawcze w sposób zasadniczy zmieniają warunki działania poszczególnych gmin jako samodzielnych jednostek i współpracy gmin ze sobą i z otoczeniem.

Aby sprostać tym wyzwaniom, należy wykorzystać w pełni istniejące możliwości i szanse rozwojowe. Rozwój wymaga zwiększonej aktywności inwestycyjnej wszystkich podmiotów. Władze lokalne w miarę swoich możliwości muszą zadbać o równomierny rozwój całego

swojego obszaru, dając tym samym szansę godziwych warunków życia i pracy dla wszystkich jej mieszkańców. Strategia rozwoju wytycza kierunki wszechstronnego rozwoju i daje szansę na ich realizację umożliwiając dostęp do środków Unii Europejskiej. Powinny ją opracować w pierwszym rządzie władze publiczne, a następnie na bieżąco aktualizować realizując cele strategiczne i programy operacyjne. W pracach tych powinni brać udział przedstawiciele miejscowej społeczności, środowisk gospodarczych, społecznych, kulturalnych i opiniotwórczych.

4.17. Źródła i materiały wykorzystane do opracowania strategii:

1. Bank Danych Regionalnych GUS za 2006 r.
2. Program ochrony zasobów wodnych na obszarze LGD Fundacja Biebrzańska, Mariusz Siłakowski INN Consulting Agencja Doradczo-Wdrożeniowa, Nowy Lipsk 2008 r.
3. Monitoring zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich Fundacji Biebrzańskiej, Mariusz Siłakowski INN Consulting Agencja Doradczo-Wdrożeniowa, Nowy Lipsk 2008 r.
4. Program ochrony miejsc przyrodniczo cennych poza obszarami chronionymi, Pracownia Architektury Żywej, Towarzystwo Ochrony Przyrody Ptaki Polskie, 2008r,;
5. Strategia Rozwoju Zrównoważonego Miast i Gmin Dorzecza Biebrzy, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa 2002;
6. Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD Fundacja Biebrzańska, red. T. Lesner, 2006r;
7. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dąbrowa Białostocka na lata 2004- 2013, mgr Joanna Boćkowska, Władysław Kalenik, mgr Ewa Czarniecka na zlecenie Urzędu Gminy w Dąbrowie Białostockiej, 2004
8. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Goniądz do roku 2015, Urząd Miasta i Gminy Goniądz, 2002
9. Plan Gospodarki Odpadami dla Związku Komunalnego „Biebrza” na lata 2004 – 2014 r., dr inż. Dariusz Boruszko, dr inż. Wojciech Dąbrowski, dr inż. Lech Magrel, 2004
10. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Jaświły, Urząd Gminy Jaświły,
11. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Bargłów Kościelny, Urząd Gminy Bargłów Kościelny;
12. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lipsk, Urząd Gminy Lipsk, 2005
13. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Korycin na lata 2004 – 2006, Urząd Gminy Korycin, 2004

14. Strategia Ekorozwoju Społeczno- Gospodarczego Gminy Sztabin na lata 2004-2020, Urząd Gminy Sztabin, 2004
15. Program ochrony środowiska gminy Suchowola do 2014 r., dr inż. Dariusz Boruszko, dr inż. Wojciech Dąbrowski, dr inż. Lech Magrel, 2004
16. Program ochrony środowiska miasta i gminy Dąbrowa Białostocka do 2014 r., Dr inż. Dariusz Boruszko, dr inż. Wojciech Dąbrowski, dr inż. Lech Magrel, 2004
17. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2006-2011, Urząd Gminy Janów, 2006
18. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jaświły, zesp. pod kier. mgr J. Chodorowskiego na zlec. Urzędu Gminy Jaświły,
19. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk nad Biebrzą, zesp. autorski pod kier. dr inż. arch. R. Pustelnika, Białystok, 2001
20. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Mońki, Eko – System na zlec. Urzędu Gminy Mońki, Mońki 2004
21. Strategia Rozwoju Gminy Nowy Dwór na lata 2001 – 2010, Agencja Prawno – Ekonomiczna „Consulting” na zlecenie Urzędu Gminy Nowy Dwór, Suwałki 2001
22. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Trzcianne na lata 2004 - 2008, Urząd Gminy Trzcianne, 2004
23. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Suchowola na lata 2004 – 2006, Urząd Gminy Suchowola, 2004
24. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sztabin, Urząd Gminy Sztabin, 2004

ZAŁĄCZNIKI

1. Karta oceny zgodności operacji z LSR
2. Karta oceny zgodności operacji z kryteriami lokalnymi
3. Wzór wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji
4. Deklaracja bezstronności

Załącznik

Wzory dokumentów stosowane w procedurze oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji:

KARTA OCENY OPERACJI WEDŁUG LOKALNYCH KRYTERIÓW

Działanie PROW: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Wniosek **nr**..... **złożony** **przez**

Nazwa **operacji**

.....

.....

.....

.....

Nazwa Przedsięwzięcia LSR :

.....

....

.....

.....

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	ocena
Różnicowanie w kierunku działalności	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów max 5 pkt.: a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 5 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 3 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt	

	Doświadczenie i kwalifikacje kierownika projektu max 10 pkt: a) koordynował 3 lub więcej projektów - 5 pkt b) koordynował nie więcej niż 2 projekty - 3 pkt c) brak doświadczenia w kierowaniu projektami – 0 pkt d) posiada kwalifikacje zawodowe w zakresie zarządzania projektami -5pkt e) brał udział w co najmniej 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 2 pkt e) brak lub udział w mniej niż 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 0 pkt	
	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów ze środków pomocowych UE lub środków zagranicznych spoza UE max 3pkt: a) zrealizowane 3 wnioski - 3 pkt b) zrealizowane 2 wnioski - 2 pkt c) zrealizowany 1 wniosek - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt	
	Poziom zabezpieczonych środków finansowych na realizację projektu: a) 80 - 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 50 - 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 25 - 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 10 - 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) poniżej 10% – 0 pkt	
	Czy poziom przydzielonych organizacyjnych zasobów projektu (ludzkich, rzeczowych, czasu) jest adekwatny do stopnia trudności i złożoności projektu? a) Pełne zabezpieczenie organizacyjne – 10 pkt b) Mało istotne braki organizacyjne projektu – 5 pkt c) Istotne dla powodzenia projektu braki organizacyjne – 0 pkt	
	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca -0-20pkt a) nie przekracza 20 ha powierzchni całkowitej gospodarstwa rolnego -20 pkt b) całkowita powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 20 - 40 ha -15 pkt c) całkowita powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 40 - 80 ha 5 pkt d) średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa niż 80 ha 1pkt	
	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej dofinansowania 1 pkt więcej	
	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 5 pkt za każde miejsce pracy	

	Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt	
	Czy działalność, której dotyczy operacja angażuje do realizacji projektu zasoby ludzkie z obszaru LSR: a) tak -10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.	
	Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt	
	Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarcze większej ilości mieszkańców (np. nawiązane umowy kontraktacyjne, minimum dwóch dostawców oprócz beneficjenta itp.) 0-10 pkt wg uznania oceniającego a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt.	
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt. wg uznania oceniającego	
	Projekt jest realizowany w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 15 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt	
	Czy projekt jest uzupełniający/dopełniający w stosunku do innych projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt wg uznania oceniającego	
	Czy w projekcie zostały określone adekwatne i mierzalne wskaźniki rezultatów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	

	Czy projekt posiada plan oceny osiągnięcia rezultatów projektu po uzyskaniu produktów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Wnioskodawca jest partnerem LGD – 5 pkt	
	Ilość partnerów uczestniczących w projekcie max 5 pkt: a) 1 lub więcej partnerów – 5 pkt b) brak partnerów – 0 pkt	
	SUMA PUNKTÓW	
	Data czytelny podpis	

KARTA OCENY OPERACJI WEDŁUG LOKALNYCH KRYTERIÓW

Działanie PROW: „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Wniosek **nr.**..... **złożony** **przez**

Nazwa **operacji**

.....

.....

.....

Nazwa Przedsięwzięcia LSR Fundacja Biebrzańska:

.....

.....

.....

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	ocena
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów max 3 pkt. : a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt	
	Doświadczenie i kwalifikacje kierownika projektu max 10 pkt : a) koordynował 3 lub więcej projektów - 5 pkt b) koordynował nie więcej niż 2 projekty - 3 pkt c) brak doświadczenia w kierowaniu projektami – 0 pkt d) posiada kwalifikacje zawodowe w zakresie zarządzania projektami -5pkt e) brał udział w co najmniej 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 2 pkt e) brak lub udział w mniej niż 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 0 pkt	
	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów ze środków pomocowych UE lub środków zagranicznych spoza UE max 3pkt : a) zrealizowane 3 wnioski - 3 pkt b) zrealizowane 2 wnioski - 2 pkt c) zrealizowany 1 wniosek - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt	

	Poziom zabezpieczonych środków finansowych na realizację projektu: a) 80 - 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 50 - 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 25 - 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 10 - 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) poniżej 10% – 0 pkt	
	Czy poziom przydzielonych organizacyjnych zasobów projektu (ludzkich, rzeczowych, czasu) jest adekwatny do stopnia trudności i złożoności projektu? a) Pełne zabezpieczenie organizacyjne – 10 pkt b) Mało istotne braki organizacyjne projektu – 5 pkt c) Istotne dla powodzenia projektu braki organizacyjne – 0 pkt	
	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca -0-20pkt a) nie przekracza 20 ha powierzchni całkowitej gospodarstwa rolnego -20 pkt b) całkowita powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 20 - 40 ha -15 pkt c) całkowita powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 40 - 80 ha 5 pkt d) średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa niż 80 ha 1pkt	
	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej 1 pkt więcej	
	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 5 pkt za każde miejsce pracy	
	Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt	
	Czy działalność, której dotyczy operacja angażuje do realizacji projektu zasoby ludzkie z obszaru LSR: a) tak -10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	

	Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.	
	Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt	
	Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarcze większej ilości mieszkańców (np. nawiązane umowy kontraktacyjne, minimum dwóch dostawców oprócz beneficjenta) 0-10 pkt wg oceniającego: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt. wg uznania oceniającego	
	Projekt jest realizowany w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 15 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt	
	Czy projekt jest uzupełniający/dopełniający w stosunku do innych projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt wg oceniającego	
	Czy w projekcie zostały określone adekwatne i mierzalne wskaźniki rezultatów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Czy projekt posiada plan oceny osiągnięcia rezultatów projektu po uzyskaniu produktów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Wnioskodawca jest partnerem LGD – 5 pkt	
	Ilość partnerów max 2 pkt: a) 1 lub więcej partnerów – 2 pkt b) brak partnerów – 0 pkt	
	SUMA PUNKTÓW	
	Data czytelny podpis	

KARTA OCENY OPERACJI WEDŁUG LOKALNYCH KRYTERIÓW

Działanie PROW: † „Odnowa i rozwój wsi”

Wniosek **nr**..... **złożony** **przez**

Nazwa **operacji**

.....

.....

.....

Nazwa Przedsięwzięcia LSR Fundacja Biebrzańska:

.....

.....

.....

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	ocena
Odnowa i rozwój wsi	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów „miękkich” (pozamajątkowych) max 3 pkt.: a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt	
	Doświadczenie i kwalifikacje kierownika projektu max 10 pkt: a) koordynował 3 lub więcej projektów - 5 pkt b) koordynował nie więcej niż 2 projekty - 3 pkt c) brak doświadczenia w kierowaniu projektami – 0 pkt d) posiada kwalifikacje zawodowe w zakresie zarządzania projektami -5pkt e) brał udział w co najmniej 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 2 pkt e) brak lub udział w mniej niż 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 0 pkt	

	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów ze środków pomocowych UE lub środków zagranicznych spoza UE max 3pkt: a) zrealizowane 3 wnioski - 3 pkt b) zrealizowane 2 wnioski - 2 pkt c) zrealizowany 1 wniosek - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt	
	Poziom zabezpieczonych środków finansowych na realizację projektu: a) 80 - 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 50 - 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 25 - 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 10 - 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) poniżej 10% – 0 pkt	
	Czy poziom przydzielonych organizacyjnych zasobów projektu (ludzkich, rzeczowych, czasu) jest adekwatny do stopnia trudności i złożoności projektu? a) Pełne zabezpieczenie organizacyjne – 10 pkt b) Mało istotne braki organizacyjne projektu – 5 pkt c) Istotne dla powodzenia projektu braki organizacyjne – 0 pkt	
	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej dofinansowania - 1 pkt więcej	
	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 5 pkt za każde miejsce pracy	
	Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt	
	Czy działalność, której dotyczy operacja angażuje do realizacji projektu zasoby ludzkie z obszaru LSR: a) tak -10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.	

	Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt	
	Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarcze większej ilości mieszkańców (np. nawiązane umowy kontraktacyjne, minimum dwóch dostawców oprócz beneficjenta; powstanie obok działalności handlowa wykorzystująca nasze produkty) 0-10 pkt wg ocenającego: a) tak - 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt. wg uznania ocenającego	
	Projekt jest realizowany w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 15 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt	
	Czy projekt jest uzupełniający/dopełniający w stosunku do innych projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt wg ocenającego	
	Czy w projekcie zostały określone adekwatne i mierzalne wskaźniki rezultatów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Czy projekt posiada plan oceny osiągnięcia rezultatów projektu po uzyskaniu produktów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Wnioskodawca jest partnerem LGD – 5 pkt	
	Ilość partnerów max 15 pkt: a) 3 lub więcej partnerów – 15 pkt b) do 2 partnerów –5 pkt c) brak partnerów – 0 pkt	
	SUMA PUNKTÓW	
	Data czytelny podpis	

KARTA OCENY OPERACJI WEDŁUG LOKALNYCH KRYTERIÓW

Działanie PROW: † „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju –małe projekty”

Wniosek **nr**..... **złożony** **przez**

Nazwa **operacji**

.....

.....

.....

Nazwa Przedsięwzięcia LSR Fundacja Biebrzańska:

.....

.....

.....

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	ocena
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów max 3 pkt. : a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt	
	Doświadczenie i kwalifikacje kierownika projektu max 10 pkt : a) koordynował 3 lub więcej projektów - 5 pkt b) koordynował nie więcej niż 2 projekty - 3 pkt c) brak doświadczenia w kierowaniu projektami – 0 pkt d) posiada kwalifikacje zawodowe w zakresie zarządzania projektami -5pkt e) brał udział w co najmniej 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 2 pkt e) brak lub udział w mniej niż 2 szkoleniach dotyczących zarządzania projektami - 0 pkt	

	Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów ze środków pomocowych UE lub środków zagranicznych spoza UE max 3pkt: a) zrealizowane 3 wnioski - 3 pkt b) zrealizowane 2 wnioski - 2 pkt c) zrealizowany 1 wniosek - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt	
	Poziom zabezpieczonych środków finansowych na realizację projektu: a) 80 - 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 50 - 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 25 - 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 10 - 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) poniżej 10% – 0 pkt	
	Czy poziom przydzielonych organizacyjnych zasobów projektu (ludzkich, rzeczowych, czasu) jest adekwatny do stopnia trudności i złożoności projektu? a) Pełne zabezpieczenie organizacyjne – 10 pkt b) Mało istotne braki organizacyjne projektu – 5 pkt c) Istotne dla powodzenia projektu braki organizacyjne – 0 pkt	
	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca -0-20pkt a) nie przekracza 20 ha powierzchni całkowitej gospodarstwa rolnego -20 pkt b) całkowita powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 20 - 40 ha -15 pkt c) całkowita powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 40 - 80 ha 5 pkt d) średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa niż 80 ha 1pkt	
	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej 1 pkt więcej	
	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 5 pkt za każde miejsce pracy	
	Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjną organizację pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt	
	Czy działalność, której dotyczy operacja angażuje do realizacji projektu zasoby ludzkie z obszaru LSR: a) tak -10 pkt. b) nie – 0 pkt	

	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Czy operacja przyczynia się do zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, a) tak - 10 pkt. b) nie – 0 pkt	
	Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.	
	Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt	
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt. wg uznania oceniającego	
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt wg oceniającego: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Projekt jest realizowany w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 15 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt	
	Czy projekt jest uzupełniający/dopełniający w stosunku do innych projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt wg oceniającego	
	Czy w projekcie zostały określone adekwatne i mierzalne wskaźniki rezultatów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Czy projekt posiada plan oceny osiągnięcia rezultatów projektu po uzyskaniu produktów projektu: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt	
	Wnioskodawca jest partnerem LGD – 5 pkt	
	Ilość partnerów max 15 pkt: a) 3 lub więcej partnerów – 15 pkt b) do 2 partnerów –5 pkt c) brak partnerów – 0 pkt	

	SUMA PUNKTÓW	
	Data czytelny podpis	

Załącznik nr 2 Wzór karty oceny zgodności operacji z LSR

Miejsce na pieczętkę	KARTA OCENY zgodności operacji z LSR				KO nr 1	
					Wersja: 1.1	
					Strona 1 z 1	
NUMER WNIOSKU:		IMIĘ I NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY:				
NAZWA / TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI:						
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR		☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Małe projekty				
1. Czy realizacja projektu / operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR?						
CO1: Nazwa celu					☐	
CO2: Nazwa celu					☐	
2. Czy realizacja projektu / operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?						
CS1.1	☐	CS2.1	☐			
CS1.2	☐	CS2.2	☐			
CS1.3	☐	CS2.3	☐			
3. Czy realizacja projektu / operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?						
P1	☐	P 3	☐		☐	
P 2	☐	P 4	☐		☐	
UZASADNIENIE ZGODNOŚCI PROJEKTU/OPERACJI Z ZAZNACZONYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI W LSR:						
IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA RADY :						
Głosuję za uznaniem/nie uznaniem* operacji za zgodną z LSR (niepotrzebne skreślić)						
MIEJSCE:		DATA:		CZYTELNY PODPIS:		
PODPISY SEKRETARZY POSIEDZENIA OD		1.		2.		

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY:

Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD przed rozpoczęciem procesu oceny

Pola białe wypełnia Członek RADY LGD biorący udział w ocenie zgodności

- Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem
- Ocena zgodności polega na wpisaniu znaku „x” w kratce po prawej stronie przy każdym celu / przedsięwzięciu, z którym dana operacja jest zgodna. Zgodność operacji z LSR może występować w więcej niż jednym punkcie (można zaznaczyć więcej kwadracików) Operacja zostanie uznana za zgodną z LSR jeżeli będzie zgodna z: co najmniej jednym celem ogólnym, co najmniej jednym celem szczegółowym oraz co najmniej jednym przedsięwzięciem zapisanym w LSR.
- Nie wpisanie imienia, nazwiska, miejsca, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty

Załącznik nr 3. Wzór wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji

Miejsce na pieczęć LGD	WNIOSEK O PONOWNE ROZPATRZENIE WNIOSKU o dofinansowanie operacji		WOPRW nr 1	
			Wersja: 1.1	
			Strona 1 z 1	
NUMER WNIOSKU:		IMIĘ I NAZWISKO lub NAZWA WNIOSKODAWCY:		
NAZWA / TYTUŁ WNIOSKOWANEJ OPERACJI:				
DZIAŁANIE PROW 2007-2013 W RAMACH WDRAŻANIA LSR		☐ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ☐ Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ☐ Odnowa i rozwój wsi ☐ Małe projekty		
DECYZJA RADY O NIEWYBRANIU PROJEKTU ZAPADŁA NA ETAPIE:		☐ Oceny zgodności z LSR ☐ Oceny projektów wg. lokalnych kryteriów wyboru		
UZASADNIENIE DLA WSZCZĘCIA PROCEDURY ODWOŁAWCZEJ:				
IMIĘ I NAZWISKO / NAZWA WNIOSKODAWCY:				
ADRES ZAMIESZKANIA / SIEDZIBY WNIOSKODAWCY				
ADRES KORESPONDENCYJNY (jeżeli inny niż wskazany powyżej)				
TELEFON KONTAKTOWY WNIOSKODAWCY:				
ADRES E-MAIL WNIOSKODAWCY:				
WNOSZĘ O PONOWNE ROZPATRZENIE WNIOSKU O DOFINANSOWANIE OPERACJI PRZEZ ORGAN DECYZYJNY LGD				
MIEJSCE:		DATA:		CZYTELNY PODPIS:
POTWIERDZENIE ZŁOŻENIA WNIOSKU W BIURZE LGD PRZEZ PERSONEL LGD		DATA:		CZYTELNY PODPIS:

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA WNIOSKU:

- Pola zaciemnione wypełnia biuro LGD
- Pola białe wypełnia wnioskodawca

Wniosek będzie uznany za poprawnie złożony, tylko w sytuacji wypełnienia wszystkich białych pól, w tym w szczególności uzasadnienia dla wszczęcia procedury odwoławczej.

Załącznik nr 4

DEKLARACJA POUFNOŚCI I BEZSTRONNOŚCI

Imię i nazwisko oceniającego:

.....

Instytucja organizująca konkurs:

.....

Niniejszym oświadczam, że:

- zapoznałem/zapoznałam się z Regulaminem Rady Fundacji,
 - nie pozostaję w związku małżeńskim ani w faktycznym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, i nie jestem związany/a z tytułu przysposobienia, opieki, kurateli z podmiotem ubiegającym się o dofinansowanie, jego zastępcami prawnymi lub członkami władz osoby prawnej ubiegającej się o udzielenie dofinansowania. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady i wycofania się z **oceny danej operacji**,
 - nie pozostaję z podmiotem ubiegającym się o dofinansowanie w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do mojej bezstronności. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady i wycofania się z **oceny danej operacji**,
 - zobowiązuję się, do wypełniania moich obowiązków w sposób uczciwy i sprawiedliwy, zgodnie z posiadaną wiedzą,
 - zobowiązuję się również nie zatrzymywać kopii jakichkolwiek pisemnych lub elektronicznych informacji,
 - zobowiązuję się do zachowania w tajemnicy i zaufaniu wszystkich informacji i dokumentów ujawnionych mi lub wytworzonych przeze mnie lub przygotowanych przeze mnie w trakcie lub jako rezultat oceny i zgadzam się, że informacje te powinny być użyte tylko dla celów niniejszej oceny i nie mogą zostać ujawnione stronom trzecim.
- Miejscowośćdnia-.....- 200 r.

.....

Podpis